cijena 10d

broj 18

SIRIUS

BIBLIOTEKA ZNANSTVENE FANTASTIKE

Paul Anderson:

HTIO BIH SE ZVATI JOE

i druge najbolje SF pripovijetke

Sirius 018

SADRŽAJ:

Poul Anderson
Zovi me Joe

Josef Nesvadba
Posljednja avantura kapetana Nema

Lloyd Biggle Jr.
Spomenik

Goran Pavelić
Epaga

Ray Bradbery
Pješak

Ben Bova
Scena

Zovi me Joe

Poul Anderson
Call Me Joe

Preveo Damir Mikuličić

Iz tame, s istoka odjednom nahrupi vjetar, fijučući i noseći pred sobom oblak amonijačne prašine. U nekoliko minuta Edward Anglesey bi zaslijepljen.

On zarije sve četiri u sloj slomljenih krhotina što predstavljahu tlo, zgrbi se i poče pipati unaokolo tražeći svoju malu topionicu. U glavi mu je brujalo. Vjetar je bučao poput nekog idiotskog fagota. Nešto ga udari preko leđa, poput biča, što ranjava do krvi, uvis poleti stablo zajedno s korijenjem i nesta nošeno vjetrom stotinu milja daleko. Začu se prasak groma, daleko u visini, tamo gdje su se oblaci skupljali, kad bi se spuštala noć. Novi udar groma, kao da odgovara, odjeknu s planina pokrivenih ledom, uvis odskoči crvena mrlja plamena, a cio se obronak sruči u dolinu, dok se tlo treslo od tutnjave.

Eksplozija natrija, pomisli Anglesey, dok mu je buka razdirala bubnjiće. Plamen i munja zasvijetliše dovoljno jako da je mogao naći aparaturu koju je tražio. Podignu alat svojim mišićavim rukama, dok se repom oslanjao o udubljenje, a potom se poče probijati kroz tunel koji je vodio do zaklona.

Jama je imala zidove i krov od leda, budući da je voda bila neprestano smrznuta uslijed velike daljine Sunca i tona i tona komprimirane atmosfere, koje su pritiskale svaki četvorni centimetar površine. U svjetiljci na ulje od drva, plamtio je vodik, a dim se penjao izlazeći kroz sićušan ventilacijski otvor. Mutno svjetlo obasja prostoriju.

Teško dišući, Anglesey se opruzi na pod. Tijelo mu je imalo boju škriljevca. Nije imalo smisla da kune zbog ove oluje. U vrijeme zalaska Sunca često bi došlo do amonijačnih oluja, i nije bilo druge nego čekati da prestanu. Osim toga. bio je umoran.

Za pet sati ili tako nešto, svanut će. Nadao se da će ove večeri prvi put izmodelirati glavu sjekire, međutim, možda bi bilo bolje da to učini za danje svjetlosti. On spusti svojih deset nogu s police na kojoj je ležao i poče žvakati sirovo meso, prestajući na mahove, da bi

povukao poduži gutljaj tekućeg metana iz vrča. Sve će biti bolje onog dana kad se dokopa odgovarajućeg alata. Za sada, svaku je stvar morao teškom mukom izdjelati i oblikovati zubima, ili uz pomoć ledenih ivera kad bi ih našao, ili pak onim odvratno mekim i krhkim komadićima svemirskog broda, koji su preostali. Dajte mu nekoliko godina pa će živjeti kao što dolikuje čovjeku.

Uzdahnuvši, protegnu se i leže da spava.

Na udaljenosti od nešto više od stotinu i dvanaest tisuća milja Edward Anglesey skinu kacigu s glave. Pogleda unaokolo, žmirkajući. Uvijek se osjećao pomalo nestvarno, kad bi se našao ovdje, u toj tihoj i urednoj prostoriji s kontrolnim uređajima, toliko različitoj od Jupiterova tla.

Mišići su ga boljeli. Nije trebalo da ga bole, jer se on zapravo nije borio protiv vihora, čija je brzina prelazila nekoliko stotina milja na sat, niti je bio izložen trostrukoj gravitaciji, niti pak temperaturi od — 140°, ispod apsolutne ništice. On je bio ovdje, gdje privlačenje Jupitera V, gotovo nije ni postojalo, gdje je udisao mješavinu kisika i dušika. Joe je bio taj, koji je živio tamo dolje i punio svoja pluća vodikom i helijem, uz pritisak, koji se još uvijek mogao proračunati samo zato, što je lomio u komadiće aneroide i remetio piezoelektricitet. Pa ipak, osjećao se izmučeno kao da je prebijen. Bez sumnje, bila je to napetost — psihosomatski proces — jer, na kraju ipak je već satima bio, na neki način, Joe, a Joe je za to vrijeme radio teške poslove. Pošto je skinuo kacigu, Angleseya se jedva moglo prepoznati. S-projektor je još bio upravljen na Joeov mozak, ali i isključen s njegova. Negdje u podsvijesti osjećao je neopisivu želju za snom, a u mekoj tami promicale su neke neodređene boje i oblici — da li su to bili snovi? Ne treba isključiti mogućnost, da je i Joeov mozak pomalo snivao u vrijeme kad se Angleseyev mozak nije njime koristio.

Na kontrolnoj ploči S-projektora zasvijetli crveno svjetlo, a alarmno zvonce visokim tonom otkri prisutnost straha. Anglesey poče kleti. Tanki prsti preletješe preko kontrolnog uređaja, on se okrenu na suprotnu stranu, koncentrirajući se na tastaturu. Da — ovdje — K-cijev ponovo titra! Krug se prekinu, a cijev se ugasi. On strgnu zaštitnu prevlaku jednim potezom, dok je drugom rukom preturao po ladici.

Osjećao je da pomalo gubi kontakt s Joeom, ako ga jednom sasvim izgubi nije vjerovao, da će ga moći ponovo uspostaviti. Pri tom je imao na umu da je u Joea uloženo nekoliko milijuna dolara i priličan broj godina rada, koje su visoko kvalificirani stručnjaci utrošili za taj projekt.

On izvuče pokvarenu K-cijev iz ležišta i baci je na pod. Staklo se rasprsnu, pa on osjeti kako ga pomalo ostavlja bijes, taman toliko da

je bio u stanju da nađe rezervnu cijev, spoji je, uključi u strujni krug i — dok se stroj zagrijavao, pojačalo počelo ponovo funkcionirati, poveća se utjecaj Joeove psihe i preplavi njegovu podsvijest.

Čovjek koji je sjedio u invalidskim kolicima na električni pogon, potom poče lagano okretati kotače i odveze se iz kontrolne sobe u predvorje. Neka netko drugi pomete razbijeno staklo. Neka sve ide do đavola. Neka svi odu do đavola!

*

Jan Cornelius je do sada najviše bio udaljen od Zemlje — ne računajući posjet kakvu udobnu odmaralištu na Mjesecu. Činilo mu se da Psionička korporacija mnogo zahtijeva od njega kad ga je bila zamolila da pristane na ovu trinaestomjesečnu odsutnost sa Zemlje. Tu nema isprike, usprkos činjenici što je Cornelius znao više o S-projektorima i njihovoj šašavoj konstrukciji nego itko na svijetu. Čemu uopće slati nekoga? Kome je stalo do toga?

Očito je, da je nadležnima iz Znanstvene unije i te kako bilo stalo do toga. Osim toga, čini se, da su ti bradati pustinjaci dobili bijanko-ček za sve moguće troškove. Tako je Cornelius razmišljao cijelim putem, sve dok nije stigao do Jupitera. Zatim, kad se osjetilo smanjivanje ubrzanja, a svemirski se brod približavao sićušnu Jupiterovu satelitu, u unutarnjoj putanji, Cornelius je bio već isuviše umoran, da bi se i dalje ljutio. Konačno, neposredno prije sletanja, on se pope do staklenika, kako bi promotrio planetu. Nije izustio ni riječi. Prvi put svatko šuti.

Arne Viken je strpljivo čekao, dok je Cornelius zurio.

Još me drži, sjeti se odjednom rečenice. Katkad se bojim pogledati.

Trebalo je duže vrijeme da se Cornelius okrene. I sam je pomalo podsjećao na Jupitera, budući da je bio krupna rasta i poprilična obujma oko struka. »Pojma nisam imao«, prošaputa. »Nikad ne bih pomislio... Vidio sam fotografije, ali — »Viken kimnu potvrdno.« Svakako, dr Cornelius. Fotografije to ne mogu prenijeti«.

S mjesta gdje su stajali ocrtavala se tamna isprekidana masa stijenja. Tik uz pistu za slijetanje dizala se šuma kamenih šiljaka koji su odjednom nestajali, kao da ih je netko odrezao. Ovaj mali mjesec nalikovao je obješenoj platformi, okruženoj ledenim konstelacijama zvijezda što prolijeću poput roja, vrteći se ukrug. Jupiter je zakrivao petinu svoda. Bio je narančaste boje isprekidan trakama tonova, umrljan sjenkama, poput planeta velikih satelita, s olujnim zavjesama širokim poput Zemlje. Da je na satelitu postojala neka gravitacija vrijedna spomena, Cornelius bi zacijelo instinktivno pomislio da golemi planet pada ravno na njega. Ovako, činilo mu se, kao da ga

usisava naviše, te osjeti kako mu ruke bride od grčevita stiska, kojim se pridržavao za metalnu ogradu.

»Vi živite ovdje... sasvim sami... s ovim?«, jedva je promucao. »Oh, pa, sve u svemu ima nas ovdje nekih pedesetak, i prilično se slažemo,« odvrati Viken. »Nije tako loše. Potpišete ugovor za četiri ciklusa — četiri dolaska svemirskog broda — i, vjerovali ili ne, dr Cornelius, ovo je veći treći put da sam ga potpisao.«

Novajlija odusta od novih pitanja. Ti ljudi, na Jupiteru V imali su u sebi nešto, što nije bilo sasvim razumljivo. Većina je nosila bradu, premda su inače s pažnjom brinuli o svojoj vanjštini. Kretnje, su im, zbog slabe gravitacije, bile kao u snu. Bili su škrti na riječima, kao da su ih štedjeli da im potraju tokom cijele godine do slijedećeg dolaska svemirskog broda. Taj monaški život mora da ih je izmijenio — ili su se pak zavjetovali na siromaštvo, časnost i poslušnost, jer se nikad nisu osjećali kao kod kuće na zelenoj planeti Zemlji?

Trinaest mjeseci! Cornelius zadrhti. Bit će to dugo ledeno iščekivanje, a plaća i bonusi, koji će se za to vrijeme akumulirati na njegovo ime, bili su slaba utjeha sada, kad se nalazio na četiri stotine i osamdeset milijuna milja od Sunca.

»Izvanredno mjesto za istraživački rad«, nastavi Viken, »imate sve pogodnosti, probrane kolege, nitko vas ne ometa u radu... i naravno« — on palcem pokaza planetu, potom se okrenu i pođe dalje.

Cornelius ga je slijedio, gegajući se neprestano. »Nema sumnje da je to sve vrlo zanimljivo«, jedva protisnu, dišući s naporom. »Fascinantno. Ali, stvarno, doktore Viken, da budem dovučen čak ovamo, i prisiljen da provedem godinu dana čekajući slijedeći brod... samo zbog toga da obavim posao za koji mi je potrebno tek nekoliko tjedana —«

»Jeste li sigurni da je to tako jednostavno?«, upita ljubazno Viken dok je gledao unaokolo, a nešto u njegovu pogledu smiri Corneliusa. »Iako sam proveo ovdje dosta vremena, svaki problem s kojim sam se suočio, bez obzira koliko bio kompliciran, uvijek bi se pokazalo da je još kompliciraniji, čim bih ga počeo razmatrati s prave strane.

*

Prođoše kroz ulaznu komoru broda i izlazno crijevo, koje je spajalo brod sa stanicom. Gotovo sve je bilo ukopano u tlo. Spavaonice, laboratoriji, pa čak i dvorane bijahu na određenom stupnju luksuza — gle, tu se nalazio čak i pravi kamin s pravom vatrom! Tko zna koliko je to stajalo!

Dok je razmišljao o golemoj ledenoj praznini u kojoj je počivao kralj planeta i na ovu godinu dana na koliko je bio »osuđen«, Cornelius zaključi da je ovakav luksuz zapravo tek jedna od nužnih

bioloških potreba opstanka.

Viken ga povede u udobno namještenu sobu, koja je bila namijenjena samo njemu. »Uskoro ćemo dopremiti i vaš prtljag i istovariti vaš psionički pribor. Ovog časa, svatko je zabavljen bilo razgovorom sa članovima posade, bilo čitanjem pošte.«

Cornelius odsutno kimnu i sjedne. Stolac na kojem je sjedio bio je tek krhki kostur poput paukove mreže, a takvo je bilo i ostalo pokućstvo namijenjeno niskoj gravitaciji, pa ipak, dobro je držao njegovo masivno tijelo. On pokuša zadržati svog sugovornika. »Jeste li za cigaru? Donio sam ih iz Amsterdama.«

»Hvala«, prihvati Viken nemarno, prekrsti noge i poče otpuhivati sivkaste oblake dima. Cornelius osjeti razočaranje.

»A... da li vi rukovodite ovdje?«

»Ne baš tako. Ovdje nitko nije šef. Imamo jednog činovnika i kuhara koji obavljaju ono malo poslova, koje treba obaviti. Nemojte zaboraviti da je ovo u prvom redu istraživačka stanica«.

»A koje je vaše područje rada?«

Viken se namršti.

»Nemojte nikom postavljati ovako glupa pitanja, doktore Cornelius«, upozori ga. »Oni svakog novajliju drže na distanci, što je moguće duže. Posebno je zadovoljstvo imati nekog, čija posljednja zamisliva misao nije bila... — Ne, ne, nemojte mi se izvinjavati. Sve je u redu. Ja sam fizičar, koji se specijalizirao za materije u krutom stanju izložene visokom pritisku.« On pokaza prema zidu. »Ovdje — e pa tu ima dosta toga što se može promatrati«!

»Shvaćam«, složi se Cornelius. Neko je vrijeme šutio, otpuhujući dim, a potom će: »Trebalo bi da budem stručnjak za psioniku, međutim, da budem iskren, za sada nemam pojma, zbog čega bi se vaš stroj vladao onako kako ste me bili izvijestili.«

»Riječ je o tome da ove K-cijevi na Zemlji dobro funkcioniraju, zar ne?

»I na Mjesecu, Marsu, Veneri... čini se da svuda dobro funkcioniraju, izuzev ovdje.« Cornelius slegnu ramenima. »Naravno, psi-zrake su uvijek vrlo osjetljive, i katkad se dobiva neželjeni povratni učinak kada... — Ne. Moram najprije dobiti činjenice. Tko se kod vas bavi psi-zrakama?«

»Samo Anglesey, koji i nema formalno obrazovanje S-mena. Međutim, on se toga prihvatio pošto je postao invalid, i pokazao je da je za to prirodno obdaren, tako da su ga poslati ovamo pošto se dobrovoljno javio. Teško je dobiti bilo koga za Jupiter V, pa ne cjepidlačimo oko diploma. Što se toga tiče, čini se, da Ed upravlja Joeom, isto tako dobro koliko PsD može.«

»Ah, da. Vaš pseudo-Jupiterijanac. Morat ću pažljivo pregledati stvari i s tog aspekta«, reče Cornelius. Usprkos svemu, osjeti kako

postaje zainteresiran. »Možda teškoće proizlaze iz same Joeove biokemije. Tko to zna? Reći ću vam doktore Viken nešto što je bila i mala i dobro čuvana tajna: »Psionika nije egzaktna znanost.«

»Nije to ni fizika«, naceri se drugi. Šutio je nekoliko trenutaka, a potom nastavi smireno: »To svakako nije moja vrst fizike. Nadam se da ću je učiniti egzaktnom, znate, zbog toga i jesam ovdje. To je razlog zbog kojeg smo svi mi ovdje.«

*

Kad je prvi put ugledao Edwarda Angleseya, Cornelius doživi lagani šok. Bila je tu glava, par ruku i dva intenzivno modra oka, čiji je pogled zbunjivao. Ostatak njegova tijela nije se nazirao, zatvoren u stroju s kotačima. »On je zapravo biofizičar«, ispričao mu je Viken. »Proučavao je atmosferske spore na Zemljanoj stanici, dok je još bio mladić — tada je doživio nesreću. Bio je smrvljen, tako da od prsiju naniže njegovo tijelo neće više nikad funkcionirati. Lako se uzruja, morat ćete polako s njim.«

Sjedeći na prozračnom krhkom sjedalu u kontrolnoj sobi sa S-projektorom, Cornelius shvati da mu Viken malo-pomalo otkriva istinu.

Anglesey je nemarno jeo dok je govorio, puštajući da automatski pipci s invalidskih kolica brišu za njim. »Moram biti ovdje«, objasni on. »Na ovom glupom mjestu, službeno vrijeme se računa prema zemaljskom vremenu. Na Jupiteru je drugačije, pa moram biti ovdje kad se god Joe probudi.«

»Zar ne možete naći zamjenu?«, upita Cornelius.

»Ma!«, Anglesey zabode viljušku u komadić proteina mašući prema sugovorniku. Budući da mu je engleski kojim su se služili članovi stanice, bio materinski jezik, mogao se otresati s nezajažljivom oštrinom. »Paz'te vi ovo. Da li ste se ikada koristili espingom u terapeutske svrhe? Ne samo za osluškivanje ili čak komuniciranje, već kao stvarno pedagoško sredstvo?«

»Ne, nisam. Za to je potrebna određena prirodna sklonost, poput vaše.« Cornelius se nasmiješi, pa ipak, njegova laskava opaska nije bila zapažena. »Pretpostavljam da mislite na slučajeve, kao što bi bilo animiranje živčanog sistema kod paralizirana djeteata, zar ne?«

»Da, da. Sasvim dobar primjer. Da li je itko pokušao da sebi podvrgne djetetovu ličnost, da ga preuzme, u doslovnom smislu riječi?«

»Zaboga, ne!«

»Niti u obliku znanstvenog pokusa?«, naceri se Anglesey.

»Da li je kontrolor S-projektora ikad ulio u ispražnjeni dječji mozak sok svojih vlastitih misli? Hajde, Corneliuse, recite, neću vas

odati.«

»Pa... treba da razumijete, to je izvan moje branše.«

Psioničar se čuvao da ga pogleda. Svrnu pogled i zapilji se u okance indikatora. »Pa, ja sam, hm... nešto načuo o... da, da je bilo pokušaja kod nekih patoloških slučajeva, da se probije... da se prodre do pacijenta i njegovih misli samom snagom —«

»I to nije išlo«, nastavi Anglesey, smijući se. »Ne može se tako, čak ni s djetetom, da ne spominjemo odrasla čovjeka čija je ličnost potpuno razvijena. Zar nije trebalo punih deset godina da se usavrši ovaj stroj do te mjere, da psihijatar može »osluškivati« a da se pri tom ne pojavi uobičajena razlika između njegova i pacijentova toka misli?... te da ova razlika ne postane smetnja, koja zamagljuje upravo ono što se želi proučavati. Ovaj stroj treba da služi kao kompenzator svih razlika koje postoje između individua. Naravno, još ne uspijevamo premostiti razlike koje postoje između različitih vrsta.«

»Ako je onaj drugi voljan da surađuje, a vi to s pažnjom radite, moći ćete voditi njegove misli. I to je sve. Ako pokušate zadobiti vlast nad mozgom drugog bića, razumom koji ima vlastitu prošlost i iskustvo, vlastiti ego — dovest ćete u pitanje i vlastiti zdrav razum, jer će se mozak onog drugog instinktivno odupirati. Potpuno razvijena, zrela i čvrsta ljudska ličnost isuviše je kompleksna da bi se njome moglo upravljati izvana. Mnogobrojni su izvori njene snage i predubok je pakao podsvijesti koji priskače u obranu ako joj je integritet ugrožen. Do đavola, čovječe, pa mi nismo u stanju zavladati vlastitim mozgom, a kamoli tuđim!«

Angleseyova tirada, izrečena napuklim glasom, odjednom se prekinu. Zurio je zamišljen u kontrolnu ploču instrumenta i lagano lupkao prstima o konzolu svoje mehaničke majke.

»Dakle?«, upita Cornelius nakon nekog vremena.

Možda nije trebao progovoriti, ali bilo mu je teško da šuti. Tišina je bila prevelika — pola bilijuna milja tišine, odavde do Sunca. Ako ste držali jezik za zubima, šuteći po pet minuta, jezovita tišina uvlačila se poput magle.

»Eto«, podrugljivo će Anglesey, »tako i naš pseudo-jupiterijanac Joe ima mozak fizički odrasle osobe. Imam vlast nad njim, jedino zbog toga jer njegov mozak nikad nije dobio šansu da razvije vlastiti ego. Ja sam Joe. Od časa kad se »rodila« njegova svijest, ja sam bio tu, prisutan. Psi-zrake mi prenose sve njegove osjetilne podatke i vraćaju mu natrag motorne impulse mojeg živčanog sustava. Međutim, usprkos tome mozak mu je izvanredan. Njegove stanice registriraju svaki tračak iskustva, gotovo kao vaše ili moje, njegove sinapse imaju topografiju, koja odgovara »modelu moje ličnosti.«

»Kad bi netko drugi preuzimao njega od mene, otkrio bi da bi to bilo isto kao da pokušava izbaciti mene samog iz mog vlastitog

mozga. To se ne može učiniti. Sigurno da on posjeduje Angleseyova sjećanja u rudimentarnom obliku — jer, ja mu, na primjer, ne ponavljam trigonometrijske teoreme dok ga vodim — međutim, on ima dovoljno toga, što ga potencijalno određuje kao posebnu ličnost.

»Zapravo, kad se god probudi iza sna — obično protekne nekoliko minuta, a za to vrijeme osjetim promjenu svojih normalnih psiosobina i namještam kacigu za pojačavanje .. — i tada imam teškoća. Osjećam gotovo kao neki... neki otpor... sve dok ne dovedem njegove misaone tokove u sklad s mojima. Već samo sanjanje dovoljno je različito iskustvo da se...

Anglesey se nije trudio da završi rečenicu.

»Shvaćam«, promrlja Cornelius. »Da, dovoljno mi je jasno. Zapravo, začuđuje da možete imati tako cjelovit kontakt sa stvorenjem čiji se metabolizam toliko razlikuju od ljudskog«.

»Kroz kratko vrijeme to više neću moći«, sarkastično će S-men, »ako ne ispravite ono što sagorijeva K-cijevi. Ne raspolažem neograničenom količinom rezervnih cijevi.«

»Stvorio sam već neke radne pretpostavke«, uzvrati Cornelius, »međutim, tako se malo zna o transmisiji psi-zraka — da li je brzina neograničena, ili tek vrlo velika, da li jačina zrake doista ne zavisi od udaljenosti? Što učiniti s mogućim efektima transmisije... kad prolaze kroz degenerirane tvari od kojih se sastoji Jupiterovo jezgro? I što s tom planetom, gdje je voda teški mineral, a vodik metal! Sto mi znamo?«

»To bismo mi trebali otkriti«, odreza Anglesey. »To je i svrha ovog projekta. Glupost!«, samo što nije pljunuo na pod. »Očito da i ono malo što smo naučili nije poznato ljudima. Tamo gdje Joe živi, vodik je još uvijek plin. Da bi došao do vodika u čvrstom obliku morao bi kopati u dubinu od nekoliko milja. Usto se od mene očekuje da stručno analiziram uvjete koji vladaju na Jupiteru!« Cornelius pričeka puštajući Angleseya da si da oduška, a za to vrijeme je premetao po glavi problem oscilacije K-cijevi: »Ne razumiju to oni, tamo dolje na Zemlji. Čak ni ovi ovdje nisu u stanju. Katkad mi se čini da ne žele razumjeti. Joe se nalazi tamo dolje i jedva da raspolaže nečim osim svojih golih ruku. On, ja, nas dvoje smo počeli, znajući samo to da se on možda može prehraniti na tom tlu. Gotovo sve vrijeme provodi loveći, da bi se nahranio. Čudo je da je došao i tako daleko kroz tih nekoliko tjedana — napravio je sebi zaklon, upoznao je neposrednu okolinu, počeo je raditi na metalurgiji, hidrurgiji, bez obzira, kako vi to zovete. Što još očekuju od mene?«

»Da, da —« promumlja Cornelius, »Da, ja —.«

Anglesey se okrenu. Lice mu je bilo blijedo i koščato. Oči mu potamnješe.

»Što je —?«, poče Cornelius.

»Kuš!« — Anglesey uzvitla pokretni stolac, zgrabi kacigu i nabije je jednim pokretom na svoju lubanju. »Joe se budi. Gubite se odavde.«

»Kad btste me samo pustili da radim dok on spava, kako mogu« — Anglesey zaurla i baci polugu na njega. Bio je to slab zamah, čak i pod niskom gravitacijom. Cornelius se povuče idući natraške prema vratima. Anglesey je već namještao S-porjektor. Odjednom se trgnu.

»CORNELIUS!«

»Šta je?«, psioničar pokuša da potrči natrag, pretjera u zaletu i skliznu poput vreće i zaustavi se udarivši u kontrolnu ploču.

»Ponovo, K-cijev«, odvrati Anglesey i odbaci kacigu. Mora da đavolski boli, kad se misaoni splet nekontrolirano nadme i u pojačanom obliku napne vlastit mozak, međutim, on je tek rekao: »Zamijenite je. Brzo. A zatim se gubite i ostavite me samog. Joe se nije spontano probudio. Nešto se uvuklo u rov sa mnom — ja sam u opasnosti, tamo dolje!«

*

Nakon teškog rada koji je obavio tog dana, Joe je čvrsto spavao. Nije se probudio, dok ne osjeti kako ga neke ruke stežu oko vrata. U času ga zahvati ludi val panike. Učinilo mu se da je ponovo u Zemljinoj stanici, da lebdi u nultoj gravitaciji na kraju užeta dok tisuće smrznutih zvijezda, poput aureole, ocrtavaju planetu ispred njega. Učini mu se da se velika greda u obliku slova I otkinula sa sidrišta i upravila prema njemu, polagano, ali uz svu inerciju tonaže, vrteći se uokrug i svjetlucajući obasjana Zemljinom svjetlošću, a jedini zvuk bilo je njegovo vlastito vrištanje koje je odzvanjalo u kacigi skafandra dok je pokušavao da se otkine s užeta. Osjetio je kako ga greda sasvim lagano gurka naprijed, dok ga nije zdrobila pritisnuvši ga o zid stanice, probivši vrhom njegovo zaštitno odijelo zapjenušano na mjestima razderotine, i dok je pjena navirala da ispuni otvor, pomiješa se s hučanjem Joeove navrle krvi.

Grčevito se boreći, strgnu šape, što ga stezahu oko vrata i odbaci crno obličje koje odleti na drugu stranu rova. Ono se odbi o zid odjeknuvši poput treska groma, a svjetiljka se sruši na pod i ugasi.

Joe je stajao u mraku, teško dišući, neodređeno svjestan činjenice da se urlik vjetra stišao i pretvorio u tek čujno rezanje. Ona stvar koju je odbacio od sebe, cviljela je od boli i puzala uza zid. Joe poče pipati u mraku nastojeći da nađe svoj štap.

Začu se neki zvuk koji je dolazio sa suprotne strane. Tunel! Dolazili su kroz tunel. Joe je naslijepo pokušao da ih presretne. Srce mu je ubrzano zakucalo kad ga zapahnu smrad stranih bića. Stvorenje koje se pojavilo, našavši se u Joeovim rukama, bilo je po veličini, kao

pola njega samog, ali je imalo šest monstruoznih nogu s pandžama i troprste šape koje su sezale za njegovim očima. Joe poče kleti. Podignu stvorenje, koje se opirući bacakalo i udari njime o pod. Ono zavrišta dok mu se kosti skrhaše u paramparčad.

»Hajde, dođite!«, Joe se zgrbi i pljune u šake, braneći se poput tigra, kojeg su napale divovske gusjenice.

Oni su nadirali kroz tunel i kuljali u izbu, a tucet novih bi ušlo, dok se borio s jednim, koji mu se omotao oko ramena i pripio svoje iskrivljeno tijelo čaporcima. Sa svih strana vukli su ga za noge, pokušavajući da mu se uspnu na leđa. On je udarao grabeći unaokolo pandžama, repom, pa se otkotrlja na tlo, a čitav grozd kotrljao se zajedno s njim. Uspravio se, a grozd stvorenja još se uvijek držao, viseći na njemu. Neprestano su navaljivali. U pomrčini sve je kipjelo od njihova lamatanja, kad bi udarili o zid iskopine. Zid se zatrese, krovna rešetka zapucketa, a krov se sruši. Anglesey je stajao u jami okružen komadima slomljenih ledenih ploča, obasjan slabim svjetlom Ganimeda koji je zalazio.

Sada je mogao vidjeti da su čudovišta bila crne boje, da su im glave bile dovoljno velike da sadrže kakav-takav mozak, da manje nalikuju na ljude, više na majmune. Cio tucet ili više nastojaše da se izvuku iz ruševina i navale na njega vrišteći na isti divljački način kao i prije.

ZAŠTO?

Reagiraju poput babuna, pomisli u sebi Anglesey. Vidjeti stranca, bojati se stranca, mrziti stranca, ubiti stranca. Grudi mu se uzbibaše, dok je punio pluća zrakom dišući kroz stegnuto grlo. On povuče čitavu rešetku k sebi, raspolovi je i zamahnu drvom teškim poput željeza.

Najbližem napadaču bi smrvljena glava. Slijedeći osta slomljene kralješnice. Trećeg odbaci slomljenih rebara i pogodi njime četvrtog tako da su obojica pala na tlo. Joe se poče smijati. Postajalo je zabavno.

»Huuuura! Tiiii gar!«, trčao je prema čoporu po ledenom tlu. Oni se razbježaše, zavijajući od straha. Lovio ih je sve dok i posljednji nije utekao u šumu.

Nastojeći da povrati dah, Joe se obazre gledajući mrtve. I on sam je kvario, boljelo ga je, bilo mu je hladno i bio je gladan, a njegov zaklon je bio porušen... pa ipak, on ih je potukao! Odjednom je osjetio poriv da se udari po grudima i da zavija. Načas je neodlučno stajao — zašto ne? Anglesev zabaci glavu i zalaja prema jedva vidljivom Ganimedu, u znak pobjede. Zatim poče raditi. Prvo je napravio vatru, u zavjetrini svemirskog broda — koji je sada bio tek hrpa zarđalog metala. Čopor čudovišta urlao je negdje iz pomrčine. Nisu odustali — ponovo će se vratiti.

On otkinu komad od jednog, zaderavši u butinu ubijenog i odgriznu zalogaj. Dosta ukusno. Bit će bolje ako se valjano pripremi. Ha! Grdnu su grešku napravili što su mu skrenuli pažnju na svoje postojanje! On završi doručak dok je Ganimed kliznuo, nestavši iza ledenih planina na zapadu. Uskoro će jutro. Zrak je bio gotovo nepomičan i jato nebeskih čistača, u obliku palačinki, kako ih je nazivao Anglesey, proleti iznad njega. Imali su bakrenosti odsjaj pod prvim blijedim zrakama zore.

Joe poče rovati pretražujući ruševine svoje kolibe sve dok ne pronađe opremu za otapanje vode. Bila je oštećena. Prvi posao mu je uvijek bio da otopi nešto leda i izlije u kalupe za sjekiru, nož, pilu, čekić, koje je bio brižljivo izradio. Pod uvjetima kakvi su vladali na Jupiteru, metan je bio u tekućem stanju i mogao se piti, a voda je bila gusta, tvrdi mineral, pogodan za dobar alat. Kasnije će pokušati da je spoji u leguru s drugim materijama.

Da vidimo što je slijedeće — da. Do đavola s rovom, može on ponovo spavati na otvorenom. Napraviti luk, postaviti zamke, biti spreman za ponovni masakr crnih gusjenica, kad ga one napadnu. Nedaleko nalazio se ponor, koji je dopirao do smrznutih slojeva metalovodika: bio je to prirodni hladionik, mjesto, gdje je mogao uskladištili meso svojih neprijatelja da mu potraje nekoliko tjedana. Tako će imati dovoljno slobodnog vremena — oh, đavolski mnogo vremena!

Joe se nasmija oduševljeno a zatim se opruži da promatra izlaženje sunca. Ponovo ga iznenadi ljepota krajolika. Kako je sitna i sjajna iskrica sunca izronivši iz maglenih obala istoka obojenih zagasitim ljubičastim sjajem, prošaranim ružičastim sjajem, prošaranim ružičastim i zlatnim linijama. Vidjeti, kako se svjetlo pojačava sve dok se duboki luk svoda ne pretvori u sjajni krik, vidjeti kako se svjetlo razlijeva, toplo i životno preko prostrane lijepe zemlje prekrivene milijunima četvornih metara šuštavih niskih šuma i jezera sa svjetlucavim valovima i gejzirima ukrašenim perjanicama vodika, vidjeti, vidjeti, vidjeti kako planine na zapadu blistaju poput plavičasta čelika. Anglesey udahnu divlji jutarnji vjetar uvlačeći ga duboko u pluća i uzviknu dajući maha svom dječačkom veselju.

*

»Ja, sam, nisam biolog«, oprezno će Viken. »Možda vam baš zato mogu bolje predočiti opću sliku. Zatim će vam Lopez ili Matsumoto moći detaljnije odgovoriti na bilo koje pitanje, koje postavite.

»Odlično«, reče Cornelius. »Zašto ne bismo pretpostavili da mi je ovaj projekt potpuno nepoznat. Moglo bi se reći da mi i jeste nepoznat.

»Ako želite«, nasmija se Viken.

Stajali su u vanjskom uredu Odjela za ksenobiologiju. Nitko nije bio u blizini jer se na satovima stanice vidjelo da je 17,30 prema zemaljskom vremenu, a postojala je samo jedna smjena. Nije imalo smisla da ih bude više kad je gotovo polovina posade već bila zabavljena kvantitativnim podacima koje je dostavljao Anglesey.

Jedan od fizičara nagnu se i dohvati uteg za papir, koji je stajao na pisaćem stolu. »Jedan od momaka je zbog zabave izradio ovo«, reče, »međutim to je dosta dobar model Joea. Zajedno s glavom visok je oko pet stopa«.

Cornelius poče razgledati model od plastike, prevrćući ga sa svih strana. Kad bi mogli zamisliti ženskog kentaura sa repom — Torzo mu je bio četvrtast, a ruke dugačke, nevjerojatno mišićavo tijelo, a okrugla lubanja pokrivena kosom. Na licu je bio vidljiv širok nos, velike duboko usađene oči i teške vilice, međutim, to lice bilo je gotovo posve nalik na ljudsko. Boja kože na čitavom tijelu bila je plavičastosiva. »Mužjak, vidi se«, primijeti Cornelius.

»Naravno. Možda još ne razumijete. Joe je u cijelosti pseudo-Jupiterijanac: koliko nam je poznato, on predstavlja konačni oblik sa svim izvedenim detaljima. On je odgovor na pitanje...

»Dat ću sve od sebe«, odvrati psioničar. »Međutim, ako... dakle, recimo da zakazivanje cijevi ili tako nešto bude uzrok da izgubite Joea, prije nego što riješim problem oscilacije, da li imate druge pseudo-Jupiterijance u rezervi?«

»O, da«, Viken će zlovoljno. »Ali troškovi — novac kojim raspolažemo, nije neograničen. Mi doista trošimo prilično novaca, jer je skupo besposličariti na ovoj udaljenosti od Zemlje. Iz istih razloga naš je profit, vrlo malen.« On zabije ruke u džepove i nagnu se prema vratima laboratorija, spusti glavu, te počne užurbano govoriti, tihim glasom: »Možda ne shvaćate kakvu moru predstavlja planeta Jupiter. Nije riječ samo o gravitaciji koja vlada na površini — nešto je manja od tri Zemljine gravitacije, a što je to? Međutim, gravitacioni potencijal iznosi kao deset Zemljinih. Temperatura. Pritisak... a iznad svega atmosfera, pa oluje, pa tama.

Kad svemirski brod polazi prema površini Jupitera, cio se rad obavlja pomoću radija. Brod propušta poput sita, da bi se izjednačio pritisak, međutim, s druge strane, to je najčvršći, krajnje snažan tip letjelice, koja je ikada izrađena. Opskrbljena je svim mogućim instrumentima, servo-mehanizmom i sigurnosnim napravama koje je ljudski um tek izmislio kako bi se zaštitila precizna oprema vrijedna milijune dolara.

I što se dešava? Polovina upućenih brodova nikad ne stigne na površinu. Oluja ih odnese i odbaci, ili se sudare s plutajućim asteroidom Ice VII — umanjena verzija Crvene Mrlje — ili, pomozite

mi, s nečim što bismo nazvali jato PTICA. Što se tiče onih pedeset posto koji stignu do površine, ti se ne vraćaju. Mi čak i ne pokušavamo da ih vratimo. Ako udari pri spuštanju ne izazovu oštećenje, korozija ih osuđuje na propast. Vodik ima čudnovat utjecaj na metale, pod pritiskom kakav vlada na Jupiteru.

Stajalo je ukupno — oko pet milijuna dolara — da se tamo dolje postavi jedan od pseudo-Jupiterijanaca, Joe. Svaki slijedeći pseudo-Jupiterijanac će stajati, ako budemo imali sreće, nekoliko milijuna dolara više.«

Viken nogom odgurnu vrata i povede ih za sobom. Našli su se u velikoj prostoriji, niska stropa, osvijetljenoj hladnim svjetlom i ispunjenoj šumom ventilatora. Corneliusa podsjeti na nuklearni laboratorij. Na časak nije mogao odrediti zbog čega a zatim raspozna zamršene uređaje za daljinsko upravljanje, daljinsko promatranje, i zidove ispunjene nabojima dovoljno snažnim da se uništi čitav satelit.

»Ovo nam je potrebno zbog pritiska, naravno«, reče Viken, pokazujući niz štitova. »I zbog hladnoće, i zbog samog vodika, koji predstavlja jedan od manjih rizika. Ovdje imamo jedinice u kojima se simuliraju uvjeti kakvi vladaju na Jupiteru, u stratosferi. Tu je zapravo i započeo čitav projekt.«

»Nešto sam čuo o tome«, reče Cornelius. »Da li ste uspjeli zagrabiti spore nošene atmosferom?«

»Ja nisam«, zahihoće Viken. »To je učinila Tottijeva posada, prije pedeset godina. Oni su i dokazali da na Jupiteru ima života koji se temelji na tekućem metanu kao osnovnoj otopini, čvrstom amonijaku, kao osnovi za sintezu nitrata. Biljke se koriste Sunčevom energijom za stvaranje nezasićenih spojeva ugljika, koji otpuštaju vodik, životinje jedu biljke i reduciraju te spojeve ponovo u zasićen oblik. Postoji čak nešto što je ekvivalentno sagorijevanju. Reakcije uključuju kompleksne encime... e pa sada to više nije moja struka« »Znači da je dosta dobro poznata biokemija Jupitera?« »O, da. Čak i u vrijeme Tottija, postojala je visokorazvijena biotička tehnologija. Zemaljske bakterije su već bile sintetizirane i većina struktura gena dosta dobro ocrtana. Jedini razlog zbog kojeg je trebalo tako mnogo vremena da se snime životni procesi na Jupiteru, bio je tehničke prirode, npr. visoki pritisak, itd.«

»Kada ste, zapravo, vidjeli površinu Jupitera?« »To je Gray uspio prije trideset godina. Poslao je dolje televizijski brod, brod koji je ostao čitav dovoljno dugo, da mu pošalje cio niz slika. Otada, tehnika se poboljšala. Znamo da je Jupiter naseljen posebnim sablasnim životnim vrstama, i da je u tome vjerojatno plodniji nego Zemlja. Ekstrapolirajući iz atmosferskih mikroorganizama, naš je tim stvorio tročlane sinteze metozoana i — « Viken uzdahnu. »K vragu, kad bi barem postojao inteligentni život na Jupiteru! Zamisli što bi nam sve

mogli reći, Corneliuse. Samo pomisli kako smo veliki put prevalili od Lavoisiera nadalje što se tiče kemije niskog pritiska na Zemlji. Evo šanse da naučimo o kemiji visokog pritiska, i fizici, koja u najmanju ruku ima isto tako velike mogućnosti!«

Nakon nekoliko časaka, Cornelius zlobno promrmlja: »Jeste li sigurni da nema Jupiterijanaca?«

»Oh, sigurno, može ih biti nekoliko bilijuna«, slegnu ramenima Viken. »Gradovi, kraljevstva, što god želite. Površina Jupitera velika je poput površine stotine Zemalja, a mi smo vidjeli tek desetak manjih regija. Međutim, znamo da ne postoje Jupiterijanci koji se koriste radiom. Uzevši u obzir njihovu atmosferu — nije vjerojatno da će proizvesti radio — zamislite kako bi morala biti debela vakuumcijev, koliko bi morala biti snažna crpka, koja bi vam bila potrebna! I tako smo na koncu odlučili da sami napravimo svog Jupiterijanca«. Cornelius pođe za njim, prateći ga do laboratorija, koji se nalazio u drugoj prostoriji. Ova nije bila toliko natrpana i davala je dojam potpune opremljenosti: umjesto spleta zamršenih žica koje služe eksperimentatoru, ovdje je vladao red i točnost jednog inženjera.

Viken se približi jednoj od kontrolnih ploča koje su u nizu bile poredane uza zidove i pogleda indikatore. »Iza ovog leži još jedan pseudo-Jupiterijanac«, reče. »Ovog puta to je ženka. Nalazi se pod pritiskom od dvjesta atmosfera i pri temperaturi od 194 stupnja ispod apsolutne ništice. Postoji spoj, poput pupčane vrpce, mislim da biste to tako nazvali, koji je održava na životu. Odrasla je do zrelosti, u ovoj, hm, embrionalnoj fazi — jer mi smo ove naše Jupiterijance oblikovali prema zemaljskom sisavcu. Ona nije nikad došla k svijesti, niti će doći sve do časa dok ne bude »rođena«. Imamo, ukupno, dvadeset mužjaka i šezdeset ženki, koji ovdje čekaju. Možemo računati da će ih vjerojatno polovina dospjeti na površinu. Možemo napraviti i više, ako to bude potrebno.

»Sami pseudo-Jupiterijanci nisu tako skupi, već njihov prijevoz. Zbog toga je Joe sam tamo dolje, dok ne postanemo sigurni da bića njegove vrste mogu preživjeti.«

»Pretpostavljam da ste najprije eksperimentirali s nižim vrstama«, reče Cornelius.

»Naravno. Bilo je potrebno dvadeset godina, čak i uz tehniku prisilnih kataliza da se od umjetne atmosferske spore dođe do Joea. Upotrijebili smo psi-zraku za kontrolu svega, počev od pseudo-insekata pa nadalje. Kontrola među vrstama koje su različite jedna od druge moguća je, znate, ako je živčani sustav vašeg modela unaprijed tome namijenjen, te, ako mu nije pružena šansa da razvije sistem koji se razlikuje od sistema S-mena.

»A Joe je prvi primjerak koji stvara teškoće?« »Tako je«.

»Hajde da počnemo od ove hipoteze«. Cornelius sjedne za radni stol, mašući tustim nogama s visoke stolice dok je rukom prelazio po svojoj bezbojnoj kosi. »Pomislio sam da je riječ o nekom fizičkom efektu čiji je uzrok sam planet Jupiter. Sada mi se pak čini da je teškoća u Joeu«.

»I mi smo sumnjali u to«, odvrati Viken. On pripali cigaretu i obrazi mu se udubiše dok je uvlačio dim. »Teško je reći, kako. Biotički inženjeri su mi rekli da je Pseudocentaurus Sapiens brižljivije oblikovan nego bilo koji primjerak prirodne evolucije.«

»Čak i što se tiče mozga?«

»Da. On je oblikovan po uzoru na ljudski, tako da bude moguća kontrola pomoću psi-zraka, međutim, tu su i poboljšanja — veća je stabilnost mozga.«

»Ipak, tu su još i psihološki aspekti problema«, uzvrati Cornelius. »Usprkos svim našim pojačalima i drugim zamršenim napravama, psi u svojoj biti jest grana psihologije, čak i danas... ili je pak, obratno. Hajde da pogledamo traumatske doživljaje. Pretpostavljam da... da zreli embrio Jupiterijanca dosta teško podnosi putovanje tamo dolje, zar ne?

»Za brod je teško«, reče Viken, »a ne za sam embrio, jer je obavijen tekućinom baš kao što ste bili i vi sami, prije rođenja«.

»Pa ipak«, odvrati Cornelius, »pritisak od dvije stotine atmosfera kakav je ovdje nije isti kao pritisak na Jupiteru bez obzira kakav nezamislivi pritisak vlada na planeti. Da li bi promjena u pritisku mogla ozlijediti pseudo-Jupiterijanca?« Viken ga promotri s poštovanjem. »Nije vjerojatno«, odgovori. »Ispričao sam vam da su J-brodovi konstruirani tako da propuštaju. Vanjski pritisak se prenosi na mehanizam maternice preko niza dijafragmi, koje omogućavaju gradiranje pritiska. Spuštanje traje satima, neka vam bude jasno.«

»Dakle, što se nakon toga događa?«, nastavi Cornelius s pitanjima. »Brod se spušta, mehanizam maternice se otvara, pupčana vrpca se raskida, i Joe se, da tako kažemo, rađa. Međutim, njegov mozak je mozak odrasla stvorenja, tako da on nije zaštićen kako je zaštićeno dijete koje je u stanju da podnese šok rađanja, jer mu je mozak tek upola razvijen.«

»Mislili smo i na to«, reče Viken. »Anglesey se nalazio na psi-zraci, usklađen u fazi s Joeom, u času kad se brod otisnuo s ovog mjeseca. Prema tome, u stvari taj koji se pojavio na površini, koji je percipirao nije bio Joe koji je tek biološka lutka, koja podnosi psihičke stresove samo u onoj mjeri koliko i Ed, jer Ed je taj koji je tamo dolje!«

»Kako hoćete«, reče Cornelius, »ipak, niste valjda planirali da stvorite rasu lutaka, zar ne?«

»Oh, nebesa, ne«, uzruja se Viken, »to ne dolazi u obzir. Jednom kad se Joe dobro smjesti, uvest ćemo nekoliko dodatnih S-mena i

pomoći mu u obliku drugih pseudo-Jupiterijanaca. Na kraju ćemo dolje poslati i ženke i mužjake koji neće biti kontrolirani jer će ih učiti sadašnje »lutke«. Nova generacija rađat će se na normalan način. »Prema tome, krajnji je cilj u tome da se stvori civilizacija Jupiterijanaca, koji će biti lovci, rudari, obrtnici, farmeri, domaćice, radnici. Oni će uzdržavati nekoliko ključnih članova zajednice. Oni će biti kontrolirani, odnosno vođeni kako se to sada radi s Joeom. Oni će postojati samo zato da prave instrumente, odnosno primaju zabilješke, obavljaju pokuse i informiraju nas o onome što želimo znati!«

Cornelius kimnu u znak potvrde. Općenito govoreći, tako bi trebao da izgleda projekt Jupiter, kako ga je on razumio. Sada je mogao ocijeniti važnost svoje vlastite uloge. Samo, još nije otkrio ključ zagonetke kad se radilo o pozitivnoj povratnoj sprezi u K-cijevima.

Što bi on mogao učiniti s obzirom na to?

*

Ruke su ga još boljele. AH, pomisli stenjući po stoti puta, DA LI TO DOISTA TAKO JAKO NA MENE DJELUJE? DOK SE JOE BORIO TAMO DOLJE, DA LI SAM SI JA DOISTA OZLIJEDIO ŠAKE ČEKIĆEM TU GORE?

Pogledom preleti preko prostorije i oči mu se prikovaše uz klupu na kojoj je radio Cornelius. Nije mu se sviđao Cornelius, ta tusta mješina što neprestano dimi iz cigare, te priča i priča unedogled. Gotovo da je već odustao od pokušaja da bude uljudan prema tom zemaljskom crvu.

Psioničar odloži odvijač i protegnu zgrčene prste. »Uh«!, nasmiješi se, »malo ću se odmoriti«. Napola sklopljen S-projektor pomaknu sablasno polugu nastojeći da straga dohvati njegovo široko mekano tijelo, što se ukotvilo na klupi, čučeći poput žapca. Angleseyu se gadila i sama ideja da bilo tko dijeli s njim radnu sobu, čak i kad se radilo o nekoliko sati dnevno. U posljednje vrijeme tražio je da mu se obroci donose ovamo, odnosno da budu ostavljeni pred vratima njegove spavaonice s kupaonicom koja se nalazila tik uz radnu sobu. Već duže vrijeme nije bio tamo. A I ZAŠTO BIH?

»Ne bi li mogao malo požuriti?« odreza Anglesey. Cornelius pocrveni. »Kad bi stroj bio u potpunosti montiran umjesto ovih raštrkanih dijelova«, poče Cornelius. Slegnuvši ramenima on izvadi okrajak cigare i pažljivo ga pripali, zaliha cigara treba da mu traje još dugo. Anglesey se pitao ne ispušta li Cornelius te smrdljive oblake dima samo zbog toga da njemu napakosti.

»NE SVIĐATE MI SE VI ZEMLJANE CORNELIUS, A OSJEĆAJ JE

BEZ SUMNJE OBOSTRAN«.

»Nema ni potrebe da se sklopi, to je očito, sve dok drugi S-men ne stigne«, reče Anglesey namrgođeno. »Prema rezultatu ispitivanja ovaj stroj je savršeno u redu.«

»Sveudilj«, odvrati Cornelius, »stroj je podložan divljim oscilacijama koje su uništile K-cijev. Problem je otkriti zbog čega. Morat ću iskušati ovaj novi stroj čim bude spreman, ali iskreno govoreći, ne vjerujem da se radi o elektronici — niti o neočekivanim fizičkim efektima«.

»U čemu je onda problem?«, Anglesey se osjećao mnogo lakše kad bi razgovor prešao na tehničku problematiku.

»Dakle, da vidimo, što je zapravo K-cijev? To je srce S-projektora. Ona pojačava prirodna psionička pulsiranja, koristi se njima za moduliranje nosioca vala, te snima cjelokupnu zraku koja dopire tamo dolje do Joea. Isto tako ona hvata Joeove rezonantne impulse i pojačava ih u vašu korist. Sve ostalo je pomoćna oprema same K-cijevi.«

»Poštedite me tog predavanja«, zalaja Anglesey. »Ja sam samo ponavljao ono što je očito,« reče Cornelius, »jer je obično najteže sagledati ono što je očito. Možda nije K-cijev uzrok kvara. Možda ste to vi.«

»Šta?«, Anglesev problijedi. Zurio je u njega otvorenih usta. Bijes mu uzavre krv i oblije ga rumenilom.

»Nemojte ovo shvatiti kao nešto osobno«, brzo će Cornelius. »Međutim, vi znate kakva je zakučasta zvijer ta naša podsvijest. Pretpostavimo, kao radnu pretpostavku, da duboko u sebi vi ne želite biti na Jupiteru. Ta je okolina zacijelo stravična, kako je ja zamišljam. Ili je riječ o nekom mračnom elementu frojdovskog tipa. Ili, da budemo jednostavni i prirodni, vaša podsvijest možda ne uspijeva razumjeti da Joeova smrt ne povlači za sobom i vašu«.

»Hmmmm—«, promumlja Anglesey i za divno čudo, ostade miran. On protrlja bradu. »Možete li biti jasniji?«

»Samo u grubim crtama«, odvrati Cornelius. »Vaša svijest šalje motorne impulse preko psi-zraka do Joea. U isto vrijeme, vaša podsvijest, zastrašena cijelom operacijom, emitira impulse straha u žlijezdano-vaskularno-kardijalni trakt. Ovi se pak prenose na Joea, čija se napetost prenosi natrag zrakom. Osjećajući Joeove somatske simptome straha, vaša podsvijest postaje sve više zabrinuta i time pojačava simptome — shvaćate li? Ovo je u potpunosti slično običnoj neurasteniji s ovim izuzetkom: budući da postoji jako pojačalo, u što je uključena K-cijev, oscilacije mogu nekontrolirano porasti već za jednu ili dvije sekunde. Morate biti sretni da cijev ne sagori — jer bi se tada isto desilo s vašim mozgom«!.

Za trenutak Anglesey je šutio. Zatim se nasmija. Bio je to oštar

smijeh barbara-primitivca. Cornelius se trgnu.

»Krasna ideja«, reče S-men. »Ali se bojim da nije u skladu s podacima. Vidite, meni se ovdje dolje sviđa. Sviđa mi se biti Joe.«

Šutio je neko vrijeme, a zatim nastavi suhim, bezličnim tonom: »Nemojte suditi tu okolinu na osnovi mojih bilješki. To su idiotske stvari kao npr. brzina vjetra, temperaturne amplitude, osobine minerala — potpuno beznačajno. Ono što tu ne mogu upisati jeste to kako Jupiter izgleda kroz infracrvene oči Jupiterijanca.

»Drugačije, rekao bih«, usudi se Cornelius nakon nekoliko minuta glupe šutnje.

»I da i ne. Teško je to riječima protumačiti. Nešto od toga i ne mogu, jer čovjek nema o tome svoje predodžbe. Međutim... oh, to ne mogu opisati. Ne bi mogao ni sam Shakespeare. Sjetite se samo da sve one stvari na Jupiteru, koje su hladne i otrovne i opasne za nas, da su upravo prave za Joea.« Glas mu posta sve udaljeniji, kao da govori sam sa sobom: »Zamislite da šećete pod sjajnim ljubičastim nebom gdje iz golemih blještavih oblaka pada kiša, a tamne sjene jure po tlu. Zamislite da se penjete planinskim vrletima poput polirana metala, a iznad vas pršte eksplozije crvenog plamena, a gromovi potresaju tlo. Zamislite struje hladnog vjetra i nisko drveće s tamnim bakrenastim cvijećem, i vodopade od metana... kako odskakuju sa stijena, a jak, živ vjetar udara mlazom duginih boja! Zamislite cijelu prašumu, tamnu i uzbibanu, tu i tamo blijesak svijetlocrvenog treperava sjaja, što su zapravo radijacijski valovi neke hitre plašljive životinje i... i —« Anglesey zašuti. Pognu glavu i zabulji se u svoje stegnute pesti, a zatim čvrsto zatvori oči, dok su mu suze tekle niz obraze. »Zamislite da ste snažni!«

Odjednom, on zgrabi kacigu, natuče je na glavu i proleti prstima preko kontrolnih ručica. Joe je spavao, tamo u noći, ali Joe je upravo trebao da se probudi i da — zaurla pod sjajem četiriju mjeseca sve dok cijela prašuma ne zamre od straha. Cornelius se tiho povuče iz radne sobe.

*

Pod svjetlom zalazećeg sunca, pod teškim oblacima, nadolazeće oluje, penjao se uz brežuljak s osjećajem da je tog dana uspješno završio dnevni posao. Preko ramena je nosio dvije ispletne košare natovarene trpkim crnim voćem koje je nabrao na trnovitu žbunju; i povijušama da mu posluže kao užad. Sjekira koju je nosio na ramenu svjetlucala je pod sunčevim svjetlom koje se već gubilo.

Rad nije bio tako težak, međutim, umor ga je opsjedao, i nije se ni najmanje veselio kućnim poslovima koji su ga čekali, kao što je kuhanje, čišćenje i sve ostalo. Zašto ne požure i ne pošalju mu

pomagače?

S neprijateljstvom se zagleda u nebo. Mjesec Five je bio sakriven — tamo dolje, na dnu zračnog oceana gdje se nije vidjelo ništa osim sunca i četiri Galilejeva satelita. Nije bio posve siguran gdje se mjesec Five sada nalazi u relaciji prema njemu i... ČEKAJ MALO, TU JE ZALAZ SUNCA, MEĐUTIM AKO POĐEM DO KUPOLE VIDIKOVCA VIDJET CU ZADNJU ČETVRT JUPITERA, ILI CU DO ĐAVOLA, SVAKAKO NAM TREBA TEK POLA ZEMLJINA DANA DA PRELETIM PREKO OVOG PLANETA

Joe zatrese glavom. Nakon svega ovog vremena, bilo je katkada prokleto teško da održi pravac vlastitih misli. Ja, ONO BITNO JA, JEST TAMO GORE NA NEBU I PUTUJE JUPITEROM V MEĐU LEDENIM ZVIJEZDAMA. UPAMTI TO. OTVORI OCl AKO HOĆEŠ I POGLEDAJ PRAZNU KONTROLNU SOBU KAKO SE NADVIJA NAD BREŽULJKOM, ISPUNJENIM ŽIVOTOM.

Pa ipak, on to nije učinio. Umjesto toga, poče promatrati sivkaste ledene stijene što ih je vjetar razbacao po otpornoj mahovinastoj vegetaciji kakva je rasla na brežuljku.

Nisu bile nalik na zemaljske stijene, niti je tlo pod njegovim nogama nalikovalo na zemaljsko tlo.

Na časak Anglesey zasta razmišljajući o porijeklu silikata, glinice i drugih kamenih mješavina. Teorijski, svi bi ti materijali trebali biti nepristupačni, zatvoreni u Jupiterovoj jezgri, duboko dolje gdje je pritisak bio dovoljno snažan da razbija i mrvi atome. Iznad jezgre trebalo bi da su slojevi u debljini od tisuću milja alotropskog leda, iznad čega bi trebao biti sloj metalnog vodika. Kompleksni minerali ne bi smjeli biti tako visoko, pa ipak su bili.

Dakle, moguće je da se Jupiter formirao u skladu s teorijom, a zatim je nakupio dovoljno kozmičke prašine, meteora, plinova i isparenja uz pomoć svog snažnog gravitacijskog polja, tako da je nastala nekoliko milja debela površinska kora. Ili, što je mnogo vjerojatnije, teorija postanka Jupitera je u cijelosti kriva. Što su oni znali, što bi oni mogli znati, ti mekani crvi sa Zemlje? Anglesey ugura svoje — Joeove — prste u usta i zazviždi. Iz šikare se začu lavež i dvije mračne prilike poletješe prema njemu. On se naceri i pogladi ih po glavi, mladunčad crnih gusjeničastih zvijeri mogla se pripitomiti bolje nego što se nadao. Poslužit će mu kao čuvari, ovčarski psi, sluge.

Na vrhu brežuljka Joe je gradio sebi dom. Napravio je krčevinu u veličini jednog jutra i podigao ogradu. Na zemljištu je sada stajao zaklon za njega i njegove zalihe, metanski zdenac, te začetak zdanja prostrane buduće kolibe. Međutim, tu je bilo isuviše mnogo posla, posla za jedno biće. Čak i uz pomoć poluinteligentnih gusjenica, te uz skladište za meso, većinu vremena je još provodio u lovu.

Divljači neće uvijek biti u izobilju, trebao je početi uzgajati biljke tokom slijedeće godine — Jupiterske godine, što iznosi dvanaest zemaljskih godina, razmišljao je Anglesey. Zatim, trebalo je završiti kolibu, i namjestiti je pokućstvom, želio je postaviti i kolo za metansku rijeku, i time pokretati tucet strojeva koje je planirao nabaviti, htio je praviti pokuse s legurom leda i — Usto, bez obzira što mu je bila potrebna pomoć, zašto bi on morao biti osamljen, jedino razumno biće na cijeloj planeti? On je bio mužjak s muškim instinktima — i na koncu konca, zdravlje će mu stradati ako ostane usamljen, a upravo sada je čitav projekt ovisio o Joeovu zdravlju. To nije pravedno! ALI JA NISAM SAM. SA MNOM JE NA SATELITU PEDESET MUŠKARACA. JA MOGU RAZGOVARATI S BILO KOJIM OD NJIH KAD GOD TO ZAŽELIM. RIJEČ JE SAMO O TOME DA U POSLJEDNJE VRIJEME TO RIJETKO POŽELIM. RADIJE BIH BIO JOE. PA IPAK... JA, INVALID, JA SAM TAJ KOJI OSJEĆA SAV UMOR, BIJES, BOL I RAZOČARANJE IZ TOG IZVANREDNOG BIOLOŠKOG STROJA NAZVANOG JOE. DRUGI TO NE RAZUMIJU. KAD AMONIJAČNA OLUJA PRODRE KROZ NJEGOVU KOŽU, JA SAM TAJ KOJI KRVARI. Joe se opruži na tlo i uzdahne. Crna zvjerka mu skoči na prsa. Zubi se zabjelasaše dok je nastojala da mu lizne lice. U želucu mu je krulilo od gladi, ali je bio isuviše umoran da si priredi jelo. Jednom kad obuči pse —

Bilo bi mnogo ugodnije učiti drugog pseudo-Jupiterijanca. Tamo dolje u dolini ispod brežuljka zamišljao je vatru i grom dok se brod spuštao. Čelično jaje će se razbiti, čelične ruke, već će se mrviti pod udarom ateriranja — to bijedno djelo crva! Prići će i podići obličje koje leži unutra i položiti ga na tlo. Ona će se promeškoljiti, i zavrištati nakon prvog udisaja zraka i gledat će unaokolo praznim očima stvorenja bez mozga. Zatim će je Joe odnijeti kući. On će je hraniti, brinuti o njoj, učiti je kako da hoda — to neće dugo trajati, odraslo tijelo će brzo naučiti te stvari. Kroz nekoliko tjedana ona će već govoriti, postat će jedinka.

DA LI SI IKAD POMISLIO, EDWARDE ANGLESEY I TO U DANIMA KAD SI JOŠ HODAO, DA CE TVOJA SUPRUGA BITI SIVO CETVERONOZNO ČUDOVIŠTE?

Nije to važno. Važno je da i ostali iz njegove vrste, mužjaci i ženke prispiju ovdje dolje. Te cjepidlake iz stanice sa svojim planom htjele bi da on čeka još dvije zemaljske godine, a zatim da mu pošalju još jednom pajaca poput njega, s prezira vrijednim ljudskim mozgom koji će se koristiti očnim vidom koji po svom pravu pripada Jupiterijancu. To se ne može podnijeti! Samo da nije tako umoran —

Joe sjedne. Sanjivost ga napusti kad shvati. Nije on bio umoran, ni govora o tome. Anglesey je bio umoran. Anglesey, njegov ljudski dio, koji je mjesecima tek povremeno zadrijemao, kojeg je u posljednje

vrijeme ometao Cornelius, tako da se još manje odmarao — bilo je to ljudsko tijelo koje se rušilo, odustajalo i odašiljalo val za valom sanjivosti psi-zrakama dolje do Joea.

Somatska napetost putovala je prema nebu. Anglesey se trgnu i probudi. Poče kleti. Dok je tako sjedio pod kacigom, izblijedi slika Jupitera, i on poče gubiti koncentraciju, čelični zatvor laboratorija nadvi se nada nj. Gubio je kontakt — brzo, koristeći se iskustvom on se ponovo uključi u fazu s neutralnim strujama iz onog drugog mozga. Silom je nametao san Joeu, baš kao što to čovjek čini sam sebi. I, poput svakog drugog koga muči besanica, nije uspio. Tijelo-Joe bilo je isuviše gladno. Ono usta i poče hodati preko zemljišta prema šupi.

K-cijev podivlja i ugasi se.

*

Noć prije nego što su brodovi krenuli, Viken i Cornelius ostadoše zajedno duboko u noć. Naravno, nije to bila prava noć. Sićušni mjesec bi projurio oko Jupitera za samo dvanaest sati. Napuštao bi tminu da bi ponovo u nju ušao doimajući se poput malenog blijedog sunca. Međutim, u to vrijeme veći dio ekipe je već spavao.

»Ne sviđa mi se to«, reče Viken ljutito.

»Iznenadno mijenjanje plana. To je previliki rizik.«

»Riskirate samo — koliko njih? — tri mužjaka i tucet ženki«, odvrati Cornelius.

»Usto i petnaest J-brodova. A to je sve što imamo. Ako Angleseyev plan ne uspije, proći će mjeseci, a možda i čitava godina, prije nego uspijemo poslati druge koji će preuzeti nadzor nad svodom.«

»Međutim ako to uspije«, ubaci Cornelius, »neće vam biti potrebni nikakvi J-brodovi, osim da prenesu nekoliko pseudo-Jupiterijanaca. Bit ćete isuviše zaposleni procjenjivanjem podataka koje ćete dobivati s površine da biste se petljali s gornjim dijelom atmosfere.«

»Naravno. Ali mi nismo očekivali da će se to desiti tako brzo. Kanili smo dovesti nekolicinu S-mena koji bi preuzeli veći broj pseudo-Jupiterijanaca.«

»Ali oni nam nisu potrebni«, reče Cornelius. On udari cigarom da se razgori žar, a zatim povuče dim dok je u mislima pažljivo tražio prave riječi. »U svakom slučaju još jedno vrijeme nisu. Joe je stigao do točke gdje, ako mu se pomogne, može preskočiti nekoliko tisuća godina povijesti — on bi čak mogao imati neku vrst radio-aparata u vrlo bliskoj budućnosti, a onda više ne bi bila potrebna kontrola. Međutim, ako mu se ne pomogne, može sjesti i brojiti i brojiti dane. A glupo je da visokoobrazovan S-men radi fizičke poslove, a to je jedino za što su potrebni drugi pseudo-Jupiterijanci u ovom času. Jednom

kad se naselje na Jupiteru učvrsti, sigurno da tada možete poslati dolje više lutaka«.

»Pa ipak, pitanje je«, uporno će Viken, »da li je sam Anglesey u stanju da obrazuje sve te pseudo-Jupiterijance odjednom? Oni će biti bespomoćni poput novorođenčadi. Proći će tjedni prije nego budu u stanju da misle i rade samostalno. Da li će Joe biti u stanju da se pobrine za njih kroz to razdoblje?«

»On ima dovoljnu zalihu hrane i goriva koja mu može trajati mjesecima«, odvrati Cornelius. »A što se tiče Joeovih sposobnosti, hmm... morat ćemo prihvatiti ono kako Anglesey prosudi. Jedino njemu su poznati svi detalji«.

»A jednom kad ti Jupiterijanci postanu ličnosti«, zabrinu se Viken, »pitanje je da li će se povezati s Joeom? Nemojte zaboraviti da pseudo-Jupiterijanci nisu kopije jedan drugog. Zbog principa neizvjesnosti, svaki je od njih osiguran jedinstvenim kompletom gena. Ako na Jupiteru bude samo jedan ljudski razum, među svim tim stranim bićima...«

»Jedan ljudski razum?, prozbori Viken jedva čujno gledajući ga upitno. Njegov sugovornik požuri da mu objasni.

»Oh, siguran sam da će Anglesey moći i dalje vladati njima«.

»Njegova ličnost je prilično — fantastična«.

Viken ga pogleda zapanjeno; »Vi doista tako mislite?« .

Psioničar kimnu u znak potvrde. »U nekoliko posljednjih tjedana bio sam s njim više nego bilo tko drugi. Već po svojoj profesiji više me zanima ljudska psihologija negoli ljudsko tijelo ili navike. Eto, uzmimo na primjer, tog pakosnog invalida. Razum mu je reagirao na nedostatke njegova fizikusa, tako da je razvio đavolsku energiju i gotovo neljudsku sposobnost koncentracije, što djeluje zastrašujuće. Dajte takvu razumu zdravo tijelo i njemu više ništa neće biti nemoguće.«

»Možda imate pravo«, promrmlja Viken nakon kratke pauze. »Premda, to i nije važno. Odluka je donesena i sutra šaljemo rakete. Nadam se da će plan uspjeti.«

Nekoliko trenutaka je šutio. Zujanje ventilatora u toj maloj prostoriji činilo se neprirodno bučnim a pin-up djevojka s plakata na zidu, djelovala je strahovito napadno:

Viken nastavi, ne žureći: »Uglavnom ste držali jezik za zubima, Jan. Kada kanite završiti vaš S-projektor i započeti testiranje?«

Cornelius se osvrnu unaokolo. Otvorena vrata vodila su u prazan hodnik. Ispruživši se preko naslona, zatvori ih prije nego što je odgovorio, lagano se pri tom cerekajući: »Već je sklopljen, još prije nekoliko dana. Ipak, nemojte nikome reći«.

»Otkud sad to?« zapanji se Viken. Kako se trgnuo, iznenađen, taj nenadani pokret pod niskom gravitacijom odbaci ga sa stolca i zanese

preko stola koji je stajao između njih dvojice. Odbacivši se unatrag, čekao je da ga inercija upravi na stolac.

»Poput prave šeprtlje, učinio sam nekoliko besmislenih poteza« — odvrati Cornelius, »međutim, ono na što sam čekao — trenutak jake emocionalne napetosti, tj. čas kad sam mogao biti siguran da će Anglesey biti u potpunosti zaokupljen Joeom — dolazi tek sutra. To će biti upravo ono što mi treba.«

»ZAŠTO?«

»Vidite, prilično sam uvjeren da je kvar na stroju uzrokovan psihološkim, a ne fizičkim faktorima. Mislim da Anglesey zbog nekog razloga koji je duboko zapreten u njegovoj podsvijesti, ne želi da iskuša kako je na Jupiteru. Konflikt ovakva tipa može sasvim lako izazvati oscilacije kruga psioničkog pojačala.«

»Hm mm...«, Viken protrlja zamišljeno bradu. »Moglo bi biti tako. U posljednje vrijeme, Ed se sve više i više mijenja. Kad je prvi put došao ovamo, bio je dosta zajedljiv, ali je ipak tad znao zaigrati po koju partiju pokera. Sad se uvukao u svoju ljušturu, tako da ga se više ne može ni vidjeti. Nisam nikad pomislio na to... ali, boga mu, čini se, da je Jupiter počeo djelovati na njega.«

»Hmm«, promrmlja Cornelius. Nije imao volje da mnogo tumači: na primjer, nije spomenuo jednu posve neobičnu epizodu, kad je Anglesey pokušao opisati kako se osjeća kao Jupiterijanac.

»Naravno«, nastavi Viken, »na naše prethodnike to nije imalo posebnog utjecaja. Nije ni na Eda, u početku, dok je kontrolirao pseudo-Jupiterijance nižeg tipa. Tek kad je Joe poslan na površinu planete, tek se tada promijenio.«

»Točno«, ubaci Cornelius. »To sam već shvatio, ali pustimo priču...«

»Ne, čekajte časak«, poče Viken tiho i užurbano, zureći preko njegovih leda. Prvi put jasno vidim... do sada još nikad nisam analizirao ovu situaciju, prihvaćao sam je bez razmišljanja. Nešto čudno se dešava s Joeom. Možda se radi o njegovoj fizičkoj konstrukciji ili, pak, o okolišu, jer znamo da niži oblici vrsta nisu stvarali teškoće. Možda je problem u tome, da je Joe prvi lutak, s potencijalom ljudske inteligencije, koji je ikad stvoren, zar ne?«

»Vrtimo se u krugu«, odvrati Cornelius »Sutra ću vam možda dati neke odgovore. Sada ne mogu ništa reći.«

Viken se ispravi. Blijede mu se oči prikovaše uz lice sugovornika. Zurio je u Corneliusa, ne trepćući. »Pričekajte časak«, reče, nastojeći ga zadržati.

Da?« upitno će Cornelius, napola se uspravivši. »Molim da požurite. Već sam odavno trebao biti na spavanju.«

»Zacijelo znate više nego što ste spremni priznati«, izjavi Viken. »Zar nije tako?«

»Zbog čega mislite da je tako?«

»Niste vi najtalentiraniji lažac koji postoji u svemiru. Osim toga, čvrsto ste podržali Angleseyev plan da se dolje pošalju i ostali pseudo-Jupiterijanci. Više nego što se očekivalo od jednog novajlije.«

»Rekao sam vam da želim da se njegova želja usmjeri u drugom pravcu, kada...«

»Da li to doista tako jako želite?«, uporno će Viken.

Cornelius je šutio neko vrijeme. Zatim, s mukom uzdahnu i nasloni se nauznak.

»U redu«, poče, »ali znajte da računam na vašu diskreciju. Vidite, nisam bio siguran, kako će reagirati stariji članovi ekipe. Prema tome, nisam htio brbljati o svojim pretpostavkama jer su mogle biti i krive. Dokazane činjenice, to da, o tome sam spreman pričati, međutim, ne bih želio pobijati nečija uvjerenja tek teoretskim postavkama.«

Viken poče kleti: »Do đavola, što mislite pod tim?«

Cornelius snažno povuče dim iz cigare čiji je žar na mahove blistao poput minijaturne, crvene, demonske zvijezde.

»Jupiter V je nešto više od istraživačke stanice«, nastavi prijateljskim tonom. »To je ujedno i način života, zar ne? Nitko ne bi došao ovamo da mu rad koji nalazi ovdje, nije važan. Oni koji se regrutiraju za ovaj posao, zacijelo nalaze nešto u radu, nešto što im Zemlja, sa svim svojim bogatstvima ne može pružiti. Nemam li pravo?«

»Da«, odvrati Viken, gotovo šapatom, »nisam znao da to tako dobro razumijete. I što s tim?«

»Dakle, nema smisla da vam tumačim nešto što ne mogu potkrijepiti dokazima, a ovo sve je možda uzalud. Lako je moguće da ste protraćili svoje živote, a i novac — ni za šta, i na kraju ćete se morati pokupiti i otići kući.«

Ni jedan mišić ne zatitra na Vikenovu dugoljastom licu. Kao da se sledio. Ipak smognu snage da mirno upita: »Zbog čega?«

»Razmislite kakav je Joe«, odgovori Cornelius. »Mozak mu ima isti kapacitet kao mozak odrasla ljudskog bića. U tom mozgu zapisani su svi podaci, koji su dospjeli do njega, od časa kad je »rođen« — a i to je zapisano u njegovim stanicama, ne samo u Angleseyevim, ovdje gore, zatim, i sama misao jest osjetilni podatak, a misli nisu odvojene poput željezničkih tračnica. One su sadržane u jednom kontinuiranom polju. Svaki put kad je Anglesey u kontaktu s Joeom, i same misli prolaze kroz Joeove sinapse, jednako kao i kroz Angleseyeve — a svaka misao nosi sa sobom posebne asocijacije, a svako asocijativno sjećanje biva zabilježeno. Na primjer, kad Joe gradi kolibu, oblik greda bi mogao podsjetiti Angleseyea na neki geometrijski oblik, koji ga zatim podsjeti na Pitagorin poučak...«

»Shvaćam«, oprezno će Viken. »Kroz neko vrijeme, Joeov mozak

će stvoriti zalihu svega onog što je sadržano u Edovu mozgu.«

»Točno. A sada da prijeđemo na funkcioniranje živčanog sistema s engramatičkim modelom iskustva — u ovom slučaju, o »NELJUDSKOM« živčanom sistemu — time se dosta dobro definira ličnost, zar ne?«

»Pretpostavljam da je tako — blagi bože!«, skoči Viken, »želite li reći da ga Joe preuzima?«

»Na neki način, svakako. Suptilno, automatski, podsvjesno.«

Cornelius udahne duboko i počne dalje razmatrati: »Pseudo-Jupiterijanac je gotovo savršena životna forma: vaši biolozi su ga izradili na osnovi svih iskustava o greškama razvoja prirode, koja se odnose na NAS. U početku, Joe je bio samo biološki stroj, kojim se daljinski upravljalo. Zatim su Anglesey i Joe postali dva lica jedne te iste ličnosti. Poslije toga, oh... da, vrlo je polako to išlo. Dakle, jasno jače... zdravije tijelo... s više amplituda u mislima... shvaćate li? Joe je postepeno postao dominantnija strana. Kao i ovaj slučaj što šaljemo ostale pseudo-Jupiterijance — Anglesey samo misli da ima logične razloge zbog kojih se odlučio na ovaj korak. Zapravo, njegovi »razlozi« su tek racionalizacija instinktivnih želja Joeove strane.

»Angleseyeva podsvijest je morala na neki način prihvatiti novonastalu situaciju, ona je morala osjetiti da njen ljudski ego malo pomalo ponire, da nestaje pod pritiskom parnog valjka Joeovih instikata i Joeovih želja. Ona pokušava da obrani svoj vlastiti identitet, i pri tom biva potisnuta nadmoćnom snagom Joeove podsvijesti koja se u međuvremenu razvila.

»Možda sam bio grub u svom izlaganju«, završi, izvinjavajući se — »međutim, ovo što sam rekao objašnjava zbog čega dolazi do oscilacija u K-cijevima«.

Viken poče kimati u znak potvrde. »Da, uviđam«, odgovori. »Tamo dolje, u onoj neobičnoj okolini... različita moždana struktura... dragi bože! Eda je progutao Joe! Gospodar lutka sam postaje lutak!« Vidjelo se da se ne osjeća dobro.

»To su sve samo moje pretpostavke«, reče Cornelius. Odjednom osjeti da je vrlo umoran. Nije bilo ugodno ovako nešto učiniti Vikenu, koji mu se dopadao. Ipak, nastavi objašnjavanje: »Vi, naravno shvaćate u čemu je dilema, zar ne? Ako i imam pravo, to bi značilo da će svaki S-men malo-pomalo postati Jupiterijanac — čudovište s dva tijela, od kojih ono ljudsko postaje pomoćno — manje važno. Nakon toga, ni jedan S-men više neće biti spreman da vodi pseudo-Jupiterijanca — prema tome — tu je i kraj vašeg projekta.« On se uspravi. »Žao mi je, Arne. Tražili ste da vam ispričam što mislim i sada nećete moći spavati od briga, a ja možda imam krivo pa ćete brinuti nizašto.«

»Nije važno«, promumlja Viken. »Možda i nemate krivo«.

»Ne znam«, odvrati Cornelius i otplovi prema vratima, »pokušat ću sutra naći odgovore na ova pitanja. Laku noć«.

*

Začu se udar eksplozije koji potrese cio satelit. Bile su to rakete koje su iskakale iz svojih kolijevka. Uskoro je čitava flotila lebdjela na metalnim krilima, a pomoćni mlazni motori na bokovima raketa usporiše prodor u silovitu atmosferu Jupitera.

Čim je otvorio vrata kontrolne sobe, Cornelius upravi pogled na ploče s indikatorima. Iz daljine se čuo razglas koji je javljao; JEDAN BROD UNIŠTEN, DVA BRODA UNIŠTENA .., međutim Anglesey nije dopuštao da ga ometa ijedan šum, kad bi radio. Neki ljubazni tehničar povezao je žicama kontrolnu ploču, odnosno petnaest crvenih i plavih žarulja s Corneliusovim S-projektorom, kako bi i on mogao dobivati podatke. Naizgled, žice su stavljene samo zbog Angleseya, premda je ovaj tvrdio da se njima neće koristiti.

Četiri crvene žarulje bile su tamne — prema tome, četiri plave, koje su trebale označiti uspješno slijetanje, neće zasvijetliti. Zračni kovitlac, udar groma, ledeni meteor što pluta u putanji, jato ptica čije je meso bilo tvrdo poput željeza i mnogo drugih uzroka, mrvilo je brodove razbacujući njihove krhotine na tlo pokriveno otrovnim šumama!

Četiri broda. Do vraga! Treba misliti na četiri živa bića s razumom poput vašeg, koja su provela godine i godine u nesvjesnom stanju, a zatim nikad probuđena, osim na jedan djelić trenutka svjesnosti, udarivši u ledenu planinu — budu rastrgana u krvave komadiće mesa. Kakvo je zlo, ovakav gubitak, pomisli Cornelius, dok mu se želudac grčio od muke. Bez sumnje, to se moralo učiniti, ako želimo da na Jupiteru bude razumna života. Međutim, dajte da se to učini brzo i s minimalnim žrtvama, tako da slijedeće generacije budu začete iz ljubavi, a ne uz pomoć strojeva! On zatvori vrata za sobom i pričeka tren da povrati dah. Anglesey je sjedio u invalidskim kolicima, a na glavi mu svjetlucaše bakrenasta oblina kacige. Licem je bio okrenut prema suprotnom zidu. Nije se ni pomaknuo, niti dao znak da je svjestan nečije prisutnosti. Bilo bi vrlo nezgodno, a možda bi i sve propalo kad bi Anglesey doznao da ga netko ovako izbliza motri. Ali on to nikada neće dozreti. Bio je slijep i gluh već zbog svoje vlastite koncentracije. Pa ipak, masivni psioničar oprezno se poče približavati, idući preko sobe prema S-projektoru. Nije mu se sviđala ta uloga uhode, i ne bi je se nikad prihvatio da je vidio neki drugi pogodniji način, i na koncu konca nije se osjećao isuviše krivim. Ako je istina ono u što je sumnjao, tada Anglesey nije bio svjestan ničega jer se sav pretvorio u nešto strano, neljudsko. Uhoditi ga u ovom času

— moglo je značiti — spasiti ga. Mekim pokretima, Cornelius tiho uključi indikatore na kontrolnoj ploči i poče zagrijavati svoje cijevi. Osciloskop, ugrađen u Angleseyevu stroju dade mu njegov alfa ritam — osnovni biološki sat. Najprije se treba prilagoditi ovim valovima, a potom otkrivate tananije elemente nasumce, a kad vaš aparat bude u potpunosti namješten u fazu, možete nezapaženo započeti ispitivanje i... Moram ustanoviti što nije u redu. Moram proučiti Angleseyevu bolesnu podsvijest i vidjeti što je to na Jupiteru što ga istovremeno i odbija i privlači.

PET BRODOVA UNIŠTENO

Bliži se čas ateriranja. Možda će cio gubitak iznositi samo pet brodova. Možda će se deset probiti do površine. Deset drugova za — Joea?

Cornelius uzdahnu. On pogleda invalida, dok je ovaj zaokupljen svojim poslom nepomično sjedio, slijep i gluh za onaj ljudski svijet koji ga je učinio invalidom, pa osjeti i sažaljenje i bijes, istovremeno. Nije to bilo pravedno, ništa od toga nije bilo pravedno.

Nije bilo pravedno ni kad se radilo o Joeu. Ta on nije bio neki đavo koji proždire ljudske duše. On još nije ni znao da je on Joe, da je Anglesey tek njegov dodatak. On nije tražio da bude stvoren, ako se njegov ljudski dio odvoji od njega, vrlo je vjerojatno da će ga to uništiti.

Nekako, svatko uvijek plaća neku kaznu kad prekorači ljudske granice.

Cornelius poče tiho kleti. Kasnio je. Sjednu i namjesti kacigu na glavu. Prijenosnik valova poče lagano pulsirati, bešumno drhtanje neurona započe. Bio je to neopisiv doživljaj. On posegnu za ručicom i uključi se u Angleseyevu alfu. Njegova vlastita imala je manju frekvenciju. Bilo je potrebno da signali prolaze kroz heterodijalni proces. Još nema prijema pa naravno, morao je naći točan oblik vala, a određivanje tona je bilo isto toliko važno koliko u muzici. Potom, namjesti brojčanik. Radio je s velikom pažnjom.

Psi-zrake, koje su povezivale Joea i Angleseya, prošire se. Cornelius se uključi u krug. Gledao je kroz Joeove oči. Našao se na brežuljku i zurio u nebo iznad ledenih planina, nastojeći svim silama da opazi znak prve rakete, istovremeno — ostao je još uvijek Jan Cornelius, koji kontrolira indikatore što su se gubili u izmaglici, ispituje emocije?, simbole, nastojeći da nađe ključ koji će razriješiti strahotu što je vladala u Angleseyevoj duši.

Užas poraste i zapljusne mu lice.

*

Psionička detekcija nije tek stvar osluškivanja. Baš kao što je

radio-prijemnik, ujedno i slab odašiljač, tako je živčani sistem odašilja radio-valove preko energije psioničkog spektra, koji sam po sebi uzrokuje emisiju. Naravno, u normalnim okolnostima, taj efekt nije toliko važan, međutim, kad se prenose impulsi, bilo na ovu ili onu stranu, pomoću sklopa jedinica heterodijalnih pojačala, koja stvaraju negativnu povratnu spregu...

U prvim danima razvitka te znanosti, psionička psihoterapija je »uništila« samu sebe, jer je uz njenu pomoć došlo do pojačavanja misli jednog čovjeka, koje su u tako pojačanom obliku ulazile u mozak receptora, pa su nastajale kombinacije sa živčanim ciklusima transmitera u skladu s uobičajenim zakonima pomicanja vektora.

Na koncu se dešavalo da su oba pacijenta osjetila nove frekvencijske udare nalik na sablasno lepršanje vlastitih misli. Analitičar koji se izvježbao u samokontroli, mogao je ignorirati tu pojavu, dok njegov pacijent to nije mogao, tako da su reakcije bile silovite.

Međutim, u daljoj fazi razvoja, počelo se mjeriti osnovne valne timbrove, pa se psionička terapija ponovo počela primjenjivati. Moderni S-projektor bi analizirao nadolazeći signal, a potom bi ga prebacio, u svim karakteristikama na receptorov model. Doista, različiti impulsi mozga-odašiljača, i to, naročito oni koji se nikako nisu mogli ucrtati u model prijemnih neurona — jer eksponentni signal se praktički i ne može ucrtati na sinusoidu — bili bi »filtrirani«, odnosno izbačeni iz kruga.

U takvu obliku, misao osobe-transmitera mogla se isto tako ugodno shvatiti kao i vlastita. Ako bi receptor bio uključen u krug psi-zraka, vješti operater bi se također mogao uključiti a da receptor to i ne opazi. Operater je tada bio u stanju da ispita misli receptora ili da usadi u njega, vlastite.

Corneliusov plan, sasvim očit za svakog psioničara, zavisio je baš od toga. Emisije koje bi primao stizale bi od transmitera, Anglesey-Joea, a da ovi toga nisu bili uopće svjesni. Ako je njegova teorija bila točna, ličnost S-mena se u toku ovakva procesa, pretvarala u čudovište — čije, isuviše nastrane misli ne bi mogle proći kroz »filtere«. Cornelius bi prema tome, primao emisiju tek povremeno, ili nikako. Ako je teorija bila netočna, Anglesey bi još ostajao Anglesey, a Cornelius bi kao receptor, primao samo normalan, ljudski tok misli, što bi mu omogućilo da odmah počne ispitivanje drugih uzroka smetnji.

Učini mu se da će mu glava prsnuti od buke! ŠTO SE TO DEŠAVA SA MNOM?

Na trenutak potraje interferencija, a njegove misli pretvoriše se u britko i nemušto brbljanje. Svlada ga panika. Teško je gutao, nastojeći da vrati izgubljeni dah, pod naletima snažna vjetra na Jupiteru, a

grozni psi osjetiše strano biće u svojoj blizini i počeše zavijati.

Zatim poče raspoznavati, sjećati se. Preplavi ga val bijesa koji potisne strah. Joe duboko udahnu, pa glasno viknu, a brežuljci odgovoriše snažnom jekom.

»Gubi se, van iz mog razuma!« Osjeti da Cornelius vrtoglavo gubi svijest. Snaga njegove vlastite psihe bila je nadmoćnija, nadjačala ga je. On se nasmije. Nalikovalo je to više na lavež negoli smijeh. Osjeti da mu je laknulo.

Nad njim, između olujnih oblaka, zažmirka prvi slabi blijesak rakete koja se spuštala.

Cornelius se borio, pokušavajući da se vrati, prema svijetlu. Predmet udari o vodenu površinu, ljudska usta se otvoriše, nastojeći da uhvate zraka, a on posegnu za brojčanikom komande, pokušavajući da skrene stroj i pobjegne.

»Nemoj tako brzo, ti, čuješ li«, namrgođeno će Joe. Zvučalo je kao naređenje. Cornelius se ukoči: »Želim znati što ima ovo da znači. Budi miran i pusti me da vidim!« On pošalje impuls koji se možda mogao prevesti kao svijetleći znak pitanja. Sjećanje prsnu poput eksplozije i preplavi psioničarev čeoni dio mozga.

»Tako dakle. Zar je to sve? Mislili ste da se bojim spustiti ovamo dolje i biti Joe, poželjeti da doznam nešto? Ali ja sam vam rekao da se ne bojim.«

TREBAO SAM MU VJEROVATI — prošaputa Cornelius. »Hajd' gubi se iz kruga«, zaurla glas, dok je Joe, režanjem potvrđivao da se slaže, »I nemoj više dolaziti u kontrolnu sobu, razumiješ li? Svjedno, radilo se o K-cijevima ili ne, ne želim te više vidjeti. Ja možda i jesam invalid, ali te još mogu raskomadati u djeliće, stanicu po stanicu. Smjesta! — Isključi se — pusti me u miru. Prvi brod samo što nije sletio«. TI INVALID... TI, JOE ANGLESEY? »Štooo?«, golemo sivkasto stvorenje, koje je stajalo na brežuljku, podigne svoju primitivnu glavu, kao da osluškuje zvuk truba. »Što to ima da znači?«, čula se misao.

ZAR NE RAZUMIJEŠ? dopre jedva čujno pitanje. TI ZNAŠ KAKO RADI S-PROJEKTOR. ZNAŠ DA SAM MOGAO ISPITATI ANGLESEYEV RAZUM I MOZAK BEZ IKAKVE INTERFERENCIJE I PRI TOM OSTATI NEOPAŽEN; — NISAM MOGAO U CIJELOSTI ISPITATI MOZAK KOJI NIJE LJUDSKI, NITI JE OVAJ MOGAO BITI SVJESTAN MENE. FILTARI NE BI MOGLI PROPUSTITI TAKAV SIGNAL. PA IPAK OSJETIO SI ME VEĆ U PRVOM DJELIĆU SEKUNDE, A TO MOŽE ZNAČITI SAMO JEDNO: DA SE LJUDSKI RAZUM NALAZI U MOZGU KOJI NIJE LJUDSKI. TI NISI VIŠE POLULEŠ, TAMO NA POVRŠINI JUPITERA V, TI SI JOE — JOE ANGLESEY.

»Prokletstvo«, uzviknu Joe, »Imate pravo«.

On isključi Angleseya, izbaci Corneliusa iz glave jednim jedinim

grubim impulsom i potrči niz brijeg da dočeka raketu.

Mnogo je minuta prošlo prije nego se Cornelius probudio, činilo mu se da će mu se lubanja raspasti. Posezao je za glavnim prekidačem, nastojeći teškom mukom da ga dohvati, iako se ovaj nalazio tik pred njim, konačno uspije, povuče tipkalo, strgnu kacigu s glave i baci je na pod. Kad je htio da učini isto kod Angleseya, morao je pričekati i odmoriti se, kako bi skupio dovoljno snage.

Ovaj drugi kao da nije imao snage da išta učini.

*

Sjedili su pred bolesničkom sobom i čekali. Bila je to blještavo osvijetljena prostorija, sagrađena od metala i plastike. Osjećao se miris antiseptičnih sredstava. Bolesnički odjel se nalazio na kraju stanice, gotovo u samom srcu satelita, a milje i milje planinskih lanaca zakrivale su strašno lice Jupitera.

U tom tijesnom sobičku čekali su samo Viken i Cornelius. Ostatak posade je mehanički obavljao svoje poslove, nastojeći da ispuni vrijeme dok se ne dozna što se desilo. Iza vrata, tri biotehničara, dio medicinskog osoblja stanice — borilo se protiv smrti, spašavajući predmet koji se nekad zvao Edward Anglesey.

»Devet brodova se spustilo«, bezizražajno će Viken. »Dva mužjaka, sedam ženki. Dovoljno da se time začne kolonija.

»S genetskog stajališta bilo bi poželjno da ih ima više«, istaknu Cornelius. Nastojao je tiho govoriti, pokušavajući prikriti radost koju je osjećao. U svemu tome bilo je nečeg što je zadivljavalo.

»Još mi nije jasno«, reče Viken.

»Oh, sve je sasvim jasno — sada!« — »Možda sam prije trebao donijeti određene zaključke, jer smo raspolagali svim činjenicama, jedino ih nismo mogli rastumačiti. Ne, radije smo smislili čudovište poput Frankesteinova.«

»Pa?«, Vikenov reski glas rezao je poput pile, »poigrali smo se Frankesteina, nismo li. A Ed umire, tamo dolje.«

»Zavisi od toga kako shvaćate smrt.« Cornelius povuče dim iz cigare, tražeći nešto što bi mu dalo snage da izdrži napetost. Poče govoriti hrapavim glasom, nastojeći svim silama da potisne osjećaje koji su navirali.

»Gledajmo činjenice: kakav je sada Joe: stvorenje s mozgom čiji je kapacitet poput ljudskog, ali bez razuma — prava Lockeova TABULA RASA, po kojoj Anglesey piše pomoću psi-zraka. S druge strane, zaključili smo, i to dosta točno — premda pomalo zakasnjelo — da, kad dovoljna količina materijala bude »upisana«, da ćemo automatski dobiti ličnost. Međutim, postavlja se pitanje: čiju ličnost? Jer, pretpostavljajući da smo pošli od uvjerenja, da bilo koja ličnost, u

tako stranom organizmu mora da bude monstruozna, zahvaljujući normalnom ljudskom strahu od nepoznatog — te ako je takva da mora biti neprijateljski raspoložena prema Angleseyu — povjerovali smo da ga ona mora i napasti...«

Vrata se otvoriše. Obojica se trgnu i ustanu.

Glavni kirurg odmahnu glavom u znak nijekanja. »Nema pomoći. On je tipičan primjer žrtve dubokog traumatskog šoka. Bliži mu se kraj. Možda, kad bismo imali na raspolaganju bolje instrumente...«

»Ne«, reče Cornelius, »ne možete spasiti čovjeka, koji je odlučio da više ne živi.«

»Znam«, liječnik skine masku s lica, »treba mi cigareta. Ima li netko od vas jednu?«, ruke su mu se tresle dok je uzimao cigaretu od Vikena.

»Kako on uopće može išta odlučiti?« gušeći se, promuca fizičar.

»Bio je u nesvjesnom stanju sve od časa, kad ga je Jan Izvukao iz te... te stvari.«

»Znači da je ranije odlučio«, reče Cornelius. »Zapravo, ona masa tamo na operacijskom stolu, više ne posjeduje razum.

»Znam ja to. Bio sam tamo.« On se strese od jeze. Trebalo mu je dobra doza sredstava za umirenje, da ga riješi te more. Kasnije će biti prisiljen da istjeruje to sjećanje. Liječnik povuče duboko dim, zadrži ga u plućima načas, a potom izbaci dim u gustim oblacima: »Gotovo je s projektom«, reče. »Nikad nećemo dobiti drugog S-mena«.

»I, nećemo«, potmulo se složi Viken, »sam ću razbiti taj prokleti stroj.«

»Čekaj trenutak«, uzviknu Cornelius. »Zar ne razumiješ? Nije to kraj. To je početak!«

»Bolje da se vratim«, umiješa se liječnik, ugasi cigaretu i uputi se prema vratima, koja se zalupiše treskom. Nasta mrtvačka tišina.

»Što to ima da znači?«, upita Viken, kao da se brani od nečeg.

»ZAR NE ŽELIŠ RAZUMJETI?, zaurla Cornelius, »Joe ima u sebi sve Angleseyeve navike, misli, sjećanja, predrasude, interese... Oh, da, to što ima drukčije tijelo i što ga okružuje drugačiji okoliš — to svakako uzrokuje neke promjene — ali one nisu veće od onih koje bi čovjek morao podnijeti da se nalazi u nepoznatim uvjetima, na Zemlji. Da su te jednom izliječili od teške bolesti, zar ne bi i ti postao pomalo napuhan i grub? Nema tu ničeg nenormalnog. Niti je abnormalno ako čovjek želi ostati zdrav — zar ne? Shvaćaš li?«

Viken sjedne. Proveo je neko vrijeme, šuteći. Zatim, sasvim polako i oprezno upita: »Želiš li reći da je Joe, Ed?«

»Ili je Ed Joe. Kako ti se sviđa. On sada sebe zove Joeom, mislim da to čini, kako bi istakao da je slobodan — ali, to je još uvijek on, glavom i bradom. Što jest ego, nego kontinuitet postojanja?«

»On to nije u cijelosti shvatio«, nastavi Cornelius, »samo je znao —

a to mi je bio svojevremeno ispričao, i ja sam mu trebao povjerovati — da se na Jupiteru osjeća jakim i sretnim. Zašto je K-cijev oscilirala? Simptom histerije! Angleseyjeva podsvijest se nije ustručavala da ostane na Jupiteru — ne, baš naprotiv, ona se bojala povratka! A zatim, danas, kad sam prisluškivao. Već tada, cijelo njegovo ja bijaše usredotočeno na Joea. Što znači, drugim riječima, da je primarni izvor libida Joeovo muževno tijelo, ne bolesno tijelo Angleseya. To ujedno znači da postoje različiti spletovi impulsa — koji nisu toliko strani, da ne bi mogli proći kroz filtare, pa ipak su dovoljno strani da izazovu interferenciju. I tako je on, na koncu, osjetio moju prisutnost, i shvatio istinu, baš kao i ja...«

»Znaš li što je bilo posljednje što sam osjetio prije nego me Joe izbacio iz svoje glave? Nije to više bila jarost. On je bio grub, točno, međutim, tada se više nije mogao ljutiti. Preplavila ga je bila radost i nije ostavila mjesta za neke druge osjećaje.«

»Znajući kakvu je snažnu ličnost imao Anglesey, kako sam uopće mogao pomisliti da je Joeov dječji mozak mogao zadobiti prevlast? A tamo unutra — ti liječnici — ma! Pokušavaju spasiti ljušturu, koja je beskorisna!«

Cornelius zasta. Osjeti da je promukao od govorenja. Poče šetati besciljno, gore-dolje, grizući cigaru i šuteći. Nakon nekoliko minuta Viken oprezno upita: »U redu. Trebao bi znati — kao što si rekao, jer si bio tamo. Međutim, što mi ostali znamo? Kako ćemo mi stupiti u kontakt sa Edom? Da li će on uopće biti voljan da stupi u kontakt s nama?«

»Oh, da, naravno da hoće«, reče Cornelius. »To je još on, upamtite to. Sada, kad ga ne muče kompleksi invalida, sad će zacijelo biti prijateljskije raspoložen. Kad se zasiti svojih novih prijatelja, poželjet će nekog s kojim će moći razgovarati na ravnoj nozi.«

»A tko će voditi drugog pseudo-Jupiterijanca?«, upita Viken sarkastično. »Ja sam sasvim zadovoljan sa sobom, koliko god da sam kost i koža, a nije mi ni na kraj pameti da zamijenim svoje tijelo. Hvala lijepo, ne.«

»Zar je Anglesey bio jedini beznadni invalid na Zemlji?« upita tiho Cornelius.

Viken zinu.

»Ne treba zaboraviti starce«, nastavi psioničar u pola glasa, »jednog dana, moj prijatelju, kad osjetimo, i ti i ja, da nam se primiče kraj, a toliko toga još želimo naučiti, — možda ćemo i mi uživati dodatni život u tijelu nekog Jupiterijanca. Bit će to težak, strastven, silovit život«, nastavi Cornelius, »bit će opasno i naporno — pa ipak, bit će to život koji ni jedno ljudsko biće nije doživjelo, možda od dana Elizabete I. Oh, nema sumnje, da će biti vrlo teško naći buduće Jupiterijance.«

On se okrenu. Kirurg je ponovo došao u čekaonicu.

»Dakle?«, resko će Viken.

Liječnik se sruši na stolac: »Gotovo je«, reče. Čekali su časak, osjećajući se nelagodno.

»Čudnovato«, reče liječnik. Poče tražiti cigaretu koje nije imao. Bez riječi, Viken mu ponudi kutiju. »Čudno, zaista. Već sam i prije imao ovakve slučajeve, da se ljudi jednostavno odriču života. Međutim, ovo je bila prva osoba koju sam vidio da je otišla smiješeći se — smiješeći se cijelo vrijeme.«

Posljednja avantura kapetana Nema

Josef Nesvadba
Capitain Nemo's Last Adventure

Prevela Branka Livančić

Pravo mu je ime bilo Feather. Poručnik Feather. Bio je zadužen za transport između druge Mjesečeve baze i aerodroma na Zemlji; za izravna putovanja i za transfere preko Svemirske stanice 36 ili 38. Bio je to posao dosadan, pa su neki predlagali da se piloti na tim relacijama zamijene automatskom kontrolom kojom se moglo uočiti opasne meteore ili mehanička oštećenja prije i sigurnije, a osim toga nije se umarala.

Ali, tada se tankerskoj raketi »272 BF« desila ona poznata nesreća. Kako nije mogla pristati na Svemirsku stanicu 6, postojala je opasnost da eksplodira i razruši cijelu stanicu, što bi na nekoliko tjedana prekinulo promet između Mjeseca i Zemlje. A onda najveće tvornice na Zemlji, ovisne, kakve već jesu, o isporukama jeftine i vrlo dobre Mjesečeve rude, ne bi mogle proizvoditi. Kako će preživjeti na Mjesecu posade bez isporuka sa Zemlje? Jesu li zalihe dovoljne? Koliko će dugo biti odsječeni? Svi su postavljali jedna te ista pitanja; na Zemlji nije bilo niti jedne obitelji čiji makar jedan rođak nije bio u nekoj bazi na Mjesecu.

Glavni astronautički ured svi su kritizirali pa se činilo da će predsjednik morati podnijeti ostavku.

Upravo tada procurila je vijest da je neki nepoznati oficir, poručnik Feather, riskirao svoj život i pristao s malenom svemirskom letjelicom broj 4 (raketa za kratka putovanja) na raketu-tanker. Pošto je popravio uređaje, Feaher se spustio u jednu bazu na Mjesecu. Nakon povratka proveo je nekoliko tjedana u bolnici; očigledno je posao obavio u odjelu za obuku astronauta. Pri izlasku iz bolnice dočekao ga je predsjednik Glavnog astronautičkog ureda u želji da mu osobno čestita na herojskom pothvatu, te da mu ponudi nov posao.

Tako je poručnik Feather postao kapetan Feather, a kapetan Feather postao je kapetan Nemo. Svjetska je štampa čim se proširila

vijest da je postavljen za komandanta nove rakete »Nautilus«, namijenjene istraživanju tajni Neptuna, prekrstila raketu u »Nemo« (upravo u to doba Jules Verne je opet bio vrlo popularan). Čitaoci širom svijeta uskoro su se navikli na kapetana Nema, koji je otkrio tajne Neptuna, donio žive bakterije s Urana, te uspio spasiti zalihe radioaktivnog radona s Jupitera koje bi inače bio uništio potres.

Kapetan Nemo je bio prisutan u cijelom Sunčevu sistemu. Uvijek je bio na mjestu nesreće ili katastrofe — uvijek tamo gdje su ulozi bili život ili smrt. Sakupio je posadu slična duha; većina članova potjecala je iz njegove rodne Skalice. Postao je idolom svih dječaka naše treće planete (kako su učenjaci ponekad nazivali Zemlju).

Ali s napretkom automatizacije i postepenim usavršavanjem tehničkih izuma, ljudska intervencija postala je sve manje potrebna. Feather (Nemo) bio je komandant odjela za spašavanje na Zemlji, ali već nekoliko godina nije imao prilike da pokaže svoje junaštvo. Nema i njegovu posadu opisivali su u knjigama, služili su kao modeli kiparima i slikarima, a mlađoj generaciji bili su najomiljeniji junaci. Kapetan se često selio, a isto tako i njegove ljubavnice. Žene su ludovale za njim. Bio je dobro građen i zgodan; kosa mu je počela sijediti na sljepoočicama. Ali je bio nesretan u svojoj kući — svi su to znali.

Zapravo, upravo zbog toga on je postao herojem. Neki psiholog napisao je studiju o tome: »Samoubojstvo i heroizam«. Naveo je slučaj kapetana Nema: da je taj veliki istraživač svemira živio u malo sretnijem braku, da je umjesto žene sa Zateca oženio ženu iz Skalice, da mu žena nije bila stručnjak (geolog) nego da je bila malo ženstvenija i maštovitija, te da mu je sin pošao očevim stopama, gospodin Feather bi mirno sjedio uz kućno ognjište i nikada nitko ne bi čuo za kapetana Nema. Ali, zato što je bilo kako je bilo, on je neprestano pokušavao pobjeći od kuće.

Sin mu je bio kratkovidan te je stalno morao nositi naočale. Osim toga, volio je glazbu. Neprestano je komponirao simfonije koje nitko nikada nije izvodio; stol mu ih je već bio prepun. Zapravo, u jednoj jedinoj stvari bio je dobar; tu i tamo je na zabavama svirao harfu i podučavao najmlađe da sviraju na tom zapostavljenom, drevnom instrumentu. Sin heroja — harfist; to je bio još jedan ozbiljan razlog zbog kojeg se kapetan Nemo zasitio kućna života.

I tako je tražio utjehu na drugoj strani. Pričalo se da u posljednje vrijeme proživljava ljubavnu avanturu s nekom crnom matematičarkom sa Sveučilišta u Timbuctoou, ali su svi znali da ga ta 21-godišnja ljepotica neće moći dugo zadržati. Bio je poznat po nevjernosti — osobini prilično neobičnoj za njegove godine, s obzirom na to da su se ljudi najčešće ženili na osnovi promišljene odluke i preporuke odgovarajućeg specijaliste, čime se postizao

najveći postotak vjerojatnosti da će brak biti sretan. Naravno, stručnjaci su uvijek pokušavali prilagoditi interese zaljubljenih. Heroizam se više nije smatrao nekom naročitom profesijom; bio je isuviše specijaliziran, i zapravo nije previše obećavao. Današnji su heroji konstruktori novih strojeva ili osobe koje su riješile neki aktualni problem. Više nije bilo situacija u kojima su se morali riskirati ljudski životi.

Tako je kapetan Nemo sve rjeđe koristio civilizaciju koju je u prošlosti često spašavao od uništenja; pretvorio se u muzejski primjerak, obožavan od žena, koje su težile uzbuđenjima i još se sjećale da su ljubavna igra i pravljenje djece zapravo jedino što se nije izmijenilo od trenutka čovjekova izlaska iz prašume.

Feather i njegovi ljudi stalno su primali ljubavna pisma iz cijeloga svijeta — zapravo iz cijela Sunčeva sistema. Nepotrebno je isticati da su ta pisma ugrožavala njihove brakove, a oni su opet, zbog svoje popularnosti, uvijek iznova nastojali da ostanu heroji — osvajači. Konačno je čak i djevojka iz Timbuctooa, kako su sve manje bila potrebna opasna putovanja, počela razmišljati o kućnom ognjištu; i ta je mlada pustolovka željela Nema privezati uza se, kako je to jednom davno uspjelo ženi-geologu sa Zateca.

Ali, to uopće nije bilo ono što je želio kapetan. To bi bio kraj pustolovinama i početak starenja i bolesti. Nije mogao zamisliti što bi u sretnom braku. Morao bi ga nekako poremetiti da bi imao razloga da ponovno krene na opasno putovanje po svemiru, upravo kao što i pijanac neprestano traži razlog da se opije. Nemo je znao priče o svim velikim pustolovinama iz prošlosti. Znao je izmišljati uvjerljive argumente. Govorio je da će čovječanstvo na kraju shvatiti da taj veliki tehnički napredak, koji mu omogućava lagodan život, traži i nešto suprotno; da čovjek mora dati oduška svojim agresivnim nagonima; da su čovjeku potrebne avanture koje će mu očuvati plodnost — drugim riječima, da je riskiranje nečijeg života u svemiru (ili bilo gdje drugdje) izravno povezano sa sudbinom budućih generacija.

Bila je to neobična filozofija, koju prihvati tek mali broj ljudi. Kako je vrijeme prolazilo sve je manje bilo argumenata u njenu korist. Zapravo, posljednjih pet godina Nemo i njegovi ljudi bili su bez posla, i tako su postajali sve nezadovoljnijima. Kad je jedne noći prilično iznenada kapetan bio pozvan, kao u stara dobra vremena, u glavno ministarstvo, njegovi ljudi su se oduševili.

Gusari

— Ovaj put, kapetan Nemo — reče ministar — suočeni smo s neobičnom i opasnom misterijom. Ovaj put nije samo Zemlja u opasnosti, nego i Sunce, izvor svega života u našem sistemu.

Ministar važno dade znak sekretaru za nauku da nastavi. Nemo i njegov ađutant sjedili su gledajući ih u lice preko stola za konferiranje. U sobi su bila samo njih četvorica. Sekretar odšeta do mape svemira.

— Naravno, u početku nismo vjerovali, ali sada nam je jasno da smo pogriješili. Činjenice koje će vam sada iznijeti na dobrim su temeljima. Prije otprilike godinu dana, jedan naš univerzitet poslao nam je članak mladog učenjaka u novama. Članak je spominjao stare egipatske astronomske karte i rezultate najnovijih promatranja u konstelaciji zviježđa Omega Centauri i galaksije Andromede. Autor je zaključio da nove ne eksplodiraju tek tako, same od sebe, nego da se to događa po određenom planu; kao da im netko u tome »pomaže«. Čini se da je neka vrst rakete ili satelita nepravilne putanje — ili nešto drugo slično što se nezavisno kretalo svemirom, dobilo zadatak da po nekakavu redu uništava zvijezde jednu za drugom. Zanimljivo je da je slična pomisao pala na um i nekim autorima u prošlosti. S obzirom na to da je prema tome članku slijedeća žrtva tih svemirskih gusara bila u neposrednom susjedstvu našeg Sunčeva sistema, potajno smo pored Jupitera instalirali teleskop da bismo promatrali predio u kojem se kreće to tijelo. Danas smo proučili informacije dobivene tim teleskopom.

Sekretar dohvati dugački štap i okrenu se astronomskoj karti. Ministar se više nije mogao kontrolirati. Toliko je bio uzbuđen. Skoči na noge.

— Oni dolaze — viknu. — Oni dolaze sve bliže! Moramo ih uhvatiti! — Prsa su mu se nadimala od uzbuđenja, a čelo mu se oznojilo. — Prokleti bili! — reče i ponovno sjedne.

— Ako su zapisi iz drevnog Egipta točni, to tijelo luta svemirom oko 900.000 godina — nastavi sekretar za nauku. — Uspjeli smo izračunati točan kurs kojim se kretalo do danas. Potpuno je nemoguće da je to satelit nekog dalekog Sunca, jer se to tijelo kreće vlastitom snagom.

— Vlastitom snagom? Tada je to raketa — ustvrdi mladi Nemov ađutant.

— Ali 7000 puta veća nego bilo koja raketa koju mi zasad možemo konstruirati — reče sekretar.

— A zvijezde uništava s neizmjerne udaljenosti Za godinu dana naše će se Sunce naći u njegovoj putanji. Za godinu dana to tijelo može raznijeti Sunčev sistem.

— Koji su naši zadaci? — kratko upita Nemo, izvadivši svoj notes kao da mu je hvatati gusare na 7000 puta većoj raketi svakodnevni

posao.

— Zadaci? Ne pričajte gluposti — izletje ministru. — Kako bismo mogli bilo koga poslati da ih napadne? Bilo bi to kao poslati muhu da napadne slona.

— Zašto ne, ako je muha dovoljno pametna i ako joj se da dovoljno kisika — kroz smijeh reče Nemo.

— Ne dolazi u obzir gradnja čudesnog projektila za vas — nastavi ministar.

— Mi vam možemo dati najnovije ratne rakete opremljene radioaktivnim projektilima, ali naravno, one su stare više od stotinu godina — reče sekretar.

Mladi oficir pored Nema se namršti.

— Zar nemate neki luk i strijelu? — začini Nemo njegovu šalu. Bio je poznat po šaljivosti u trenucima istinske opasnosti.

— Ovo je vrlo ozbiljna stvar, kapetane Nemo — reče ministar.

— To vidim i sam. Vaši automatski piloti nisu više dovoljno dobri, zar ne? Ne možete ih poslati tako daleko, jer, pretpostavljam, ne bi mogli održavati vezu s vama. Samo ljudska posada može letjeti tako daleko.

— Naravno — lice sekretara bilo je namrgođeno.

— Upravo je zbog toga takav posao za dobrovoljce. Nećemo dopustiti da itko išta sazna o tome. Ne želimo zaplašiti narod sada kad se živi bez straha od rata tek nekoliko generacija. Izdat ćemo komunikej samo ako vaša misija propadne.

— Mislite, ako ih ne uspijemo uništiti?

Objasnili su mu da cilj ekspedicije nije uništenje uljeza. Bilo bi mnogo poželjnije sporazumjeti se i spriječiti nepotrebno stvaranje neprijatelja u svemiru. Nisu željeli Nemu reći što da radi: oni su cijenili i njegovo junaštvo i zdrav razum. U trenutku kad gusari skrenu s puta prema našem sistemu, uvjeravali su ga, sve će biti u redu.

— Mi ćemo poslati izvještaj, pretpostavljam? — upita ađutant.

— Mislim da će to biti teško — reče Nemo. — Zašto ne?

Ađutant je bio dvadesetih godina. Ostala trojica pogledaše u njega: ministar, sekretar i kapetan Nemo.

— Dragi moj dječače, postoji i tako nešto kao što je teorija relativiteta. Dok ti stigneš bilo gdje blizu te grdosije, kretat ćeš se praktički brzinom svjetlosti, a na Zemlji će već prohujati više od tisuću godina.

— Tisuću godina? — zagrcnu se ađutant, pomišljajući da je prije tisuću godina Prremysl Otakar bio na prijestolju Bohemije.

— To je posao samo za dobrovoljce, kapetane Nemo.

— To je veličanstvena avantura, ali se bojim da će biti i posljednja — odgovori kapetan Nemo ustajući. Želio je čuti o detaljima

ekspedicije.

— Što ćemo reći porodicama? — ađutant je bio još uvijek zbunjen.

— Zacijelo ih ne želite uznemiriti izjavom da će netko za godinu ili dvije »pomoći« našem Suncu da se raspadne na sastavne dijelove? Bit ćete poslani na normalnu ekspediciju i za koji mjesec objavit ćemo vijest o vašoj pogibiji. Možda mislite da bi bilo bolje za vaše porodice da se do svoje smrti nadaju vašem povratku? Vaši vas unuci neće poznavati, a za tisuću godina ionako ćete biti zaboravljeni.

— Ako se uspijemo sporazumjeti s gusarima — našali se Nemo — a ako ne, svi ćemo se uskoro sresti.

— Zar još vjerujete u život poslije smrti? — nasmije se ministar.

Jednom su avanturistu dopuštene male slabosti — odgovori kapetan Nemo — ali ako stvarno želite znati, ne vjerujem u to. Baš zbog toga i volim avanture: tu riskiraš sve.

— Ovo nije avantura — upadne ađutant uzbuđeno. — To je sigurna smrt. Mi nismo u stanju likvidirati bića koje je uništilo nekoliko sunaca na stoljetnom kursu i s neizmjerne udaljenosti — čak i ako uspijemo, vratit ćemo se na nepoznatu zemlju, narodu koji nas neće razlikovati od Adama...

— Vi ćete biti jedina ljudska bića koja će doživjeti tako daleku budućnost — reče ministar.

— To je ekspedicija za dobrovoljce — doda sekretar.

— Ako mislite da možete predložiti neki drugi način, dajte da čujemo. Ratni savjet je mozgao naporno satima.

— I tada su se sjetili nas. To je vrlo lijepo. — Kapetan Nemo se osjećao polaskanim.

— Ali sada bih htio čuti detalje — reče okrenuvši se sekretaru kao komandir sektora, spreman da primi zapovijed komandanta ofenzive.

Sretan put — Oproštaj

— Zar te ne mogu ostaviti na miru? — progunđa gospođa Feather spremajući stvari svoga muža. — Zar nisu mogli naći nikog mlađeg? Zacijelo postoji netko pogodniji od tebe za taj posao. Pa ti se približavaš pedesetoj... Mislila sam da ćemo najzad sada u starosti bar malo uživati u miru i tišini. Mogli smo se preseliti u planine, i konačno se malo odmoriti...

— Imat će i previše vremena za odmor u našim grobovima — promrmlja kapetan Nemo. Sve ovo vrijeme, otkad se vratio kući, proveo je izvaljen na kauču. On je uvijek prije svake ekspedicije spavao po dvadeset četiri sata. Običavao je govoriti da je to njegov

period hibernacije (zamrzavanja) i da je jedino mjesto gdje se može pristojno odmoriti njegov dom.

— Zar ćeš dovijeka nastaviti živjeti kao nedorastao mladić? Kad ćeš se konačno smiriti?

On ljutit ustane.

— Htio bih znati zašto mi nikada ne daš da se u miru malo odmorim? Kad bi ti samo imala pojma koliko je ova ekspedicija važna!

— Tako si govorio i prije odlaska na Jupiter i Neptun; pa je onda bila oluja na Mjesecu, pa su padali oni meteori... Uvijek se radilo o najvažnijoj ekspediciji, uvijek je to za tebe bio samo dobar razlog da ponovno pobjegneš od kuće...

— Da ti možda ovo ne nazivaš kućom? — On pogleda okolo. — Nisam sina vidio od jučer.

Činilo se da je Nemov sin napokon pronašao muzičku grupu spremnu izvoditi njegove simfonije, pa su vježbali sve od proteklog dana...

— Misliš da me neće doći niti pozdraviti? Zar mu nisi rekla?

— Ali on se sprema za svoju prvu večer, najzad, zar to ne razumiješ? — pokuša ga njegova majka ispričati.

— Ja također — odgovori Nemo, koji baš nije znao kako bi opisao svoju posljednju gala-predstavu. Na kraju pokuša pronaći sina. Da čuje probu, ako ništa drugo.

Koncertna dvorana bila je praktički prazna; dvije starije osobe drijemale su na pomoćnim sjedalima. Orkestar je proizvodio čudne zvukove dok je mladi Feather dirigirao napamet, zanijet glazbom i očiju sklopljenih tako da nije niti vidio kako mu otac domahuje iz jedne lože. Nije vidio ništa osim svoje muzike, izgledao je kao da je potpuno sam u dvorani. Nemo izađe i s gađenjem zalupi vratima. Neki je stariji službenik upravo prolazio.

— Kako vam se sviđa simfonija? — upita on starca.

— Stvarno je moderna, to čovjek mora priznati.

— Da, ali ja bih želio znati da li vam se sviđa. — U tom momentu val neobično kreštave buke dopre kroz vrata i Nemo se dade u bijeg.

Ispred dvorane čekala ga je djevojka iz Timbuctooa. Toga je jutra doletjela specijalnom raketom. On se sjeti kako je plakala kad je odbio da se njome oženi.

— Idemo popraviti neke uređaje između Merkura i Venere. — Nemo se nasmije. — Ovaj ćemo se put prilično ugrijati. Kad se vratim, Timbuctoo mi neće djelovati nimalo toplo u usporedbi...

— Znam da se ti više nećeš vratiti, kapetane. — Ona ga je uvijek zvala kapetanom. — Ja sam vladi poslala izvještaj.

— Kakav izvještaj?

— O svemirskim gusarima u sedam tisuća puta većoj raketi od

naših — nasmiješi se. — Mislim da će to najzad biti avantura po tvome ukusu. Mogla sam cijelu stvar vratiti, znaš, Jedan vrlo mladi student ju je donio. Mogla sam dobiti malo više vremena za nas dvoje. Ali mi smo odgovorne osobe, kao što si mi to ti uvijek govorio.

— Imaš potpuno pravo.

— Željela bih, da se ljepše oprostimo. Neću te otpratiti; želim biti sama s tobom kad se rastanemo...

Tako se opet dogodilo da se Nemo nije vratio kući gospodi Feather, niti je vidio sina prije odlaska. Ađutant mu je donio torbu na raketu, jer ga nije našao kod kuće.

Nemo se pojavio pomalo blijed i mršav, posada je to komentirala, ali on je uvijek prije polaska bio takav i njihove ga dobronamjerne šale nisu smetale.

Ovaj put ministarstvo je priredilo izuzetno lijep oproštaj. Nije se štedjelo na izdacima. Savjet Svjetske vlade pojavio se u punom sastavu, zajedno s rođacima članova posade i gomilom obožavalaca: žena, djevojaka i dječaka. Između smirenih lica rođaka, naviklih na takve odlaske, uočavala su se oduševljena i ponosna lica obožavalaca.

Ministar je održao zdravicu glasom drhtavim od dubokih emocija. Nije znao kako da izrazi svoju duboku zahvalnost posadi i obećao je da se njihov heroizam nikada neće zaboraviti. Kada se na rastanku rukovao s Nemom, ruke su mu se počele tresti, a iz očiju potekoše suze. Nakon odlaska rodbine i radoznalih promatrača, posada je imala posljednji sastanak s vođama Svjetske vlade.

— Životi svih nas u vašim su rukama, životi vaše obitelji, vaše djece i unuka, svih budućih generacija. Ljudi su često umirali za dobrobit budućih generacija, ali žrtve su često bile uzaludne. Možete biti sigurni da sada neće biti tako. Time vas jedino možemo utješiti. Želio bih da mogu poći s vama, ali to bi izazvalo previše komentara, a mi ne smijemo stvarati paniku.

Tada u čast posade, počeše odjekivati zvuci poznatih vojnih marševa, ali muzika ne izazva očekivanu reakciju: niti jedna suza nije bila prolivena. Kao da je dobio iznenadnu inspiraciju, orkestar poče svirati dijelove 9. simfonije L. Beethovena. Improvizirali su po sjećanju kako su najbolje mogli. U tih nekoliko trenutaka svi su prisutni shvatili da je čovječanstvo živjelo već više od jedne generacije u pravom bratstvu i miru, te da je sada sve to ugrozio netko tamo daleko u svemiru u golemoj raketi što je zaprijetila Suncu.

Let

Za pola sata postigli su potrebnu brzinu — iako stara, raketa je

ipak bila dobro napravljena. Nakon šezdeset minuta ađutant donese komandantu telegrafsku poruku. Na Zemlji, na kojoj je od polijetanja prošlo već nekoliko godina, objavljen je službeni komunikej e nestanku »Nautilusa III«.

— No, sada smo mrtvi.

— Da obavijestim posadu? — zbunjeno upita ađutant.

— Naravno. Nisu potrebne nikakve tajne među nama. Posada se na vijest o vlastitoj smrti samo bučno nasmijala.

Ako preživiš vlastitu smrt, živjet ćeš vječno; tako se bar kaže, A činjenica je da će se, ako prežive susret sa svemirskim gusarima, vratiti na Zemlju kao tisućugodišnji starci, starci na vrhuncu svojih snaga. Ali, ubrzo su o tome prestali razmišljati. Od svemirskog leta, kako to već biva, postali su umorni i puni samosažaljenja, preosjetljivi i utučeni. Samo se na jedan način moglo izmijeniti takvo stanje.

Kapetan je uporno isticao, da ako nikome nije važno što let od Praga do Moskve postara čovjeka za dva sata, zašto bi se onda, do vraga, trebalo uzbuđivati ako postaneš stariji za nekoliko godina? Bitno je da se ne osjećaš starijim.

Ali kada ovakve njegove šale više nisu uspijevale, morao je proširiti dnevne obaveze. Strah nije dopuštao da se posada beskorisno izležava. Zbog toga je kapetan počeo izmišljati razne probleme u svemirskome brodu (koji je naravno bio u savršenom redu). Jednog dana, po Nemu, strop je zaprijetio da će se slomiti. Svi dijelovi bili su jedan za drugim izmijenjeni. Slijedeći put izmislio je da se njihovoj raketi približava meteor; sve zalihe morale su se premjestiti s ugrožene na neugroženu stranu, a kad je (opet po Nemu) opasnost prošla, zalihe su se morale vratiti na staro mjesto. Treći je put izmislio da je zaprijetila opasna zarazna bolest, pa se sva posada morala ponovo cijepiti i dva dana živjeti o kruhu i vodi. Kapetan je neprestano morao izmišljati male muke kako bi posada bila zaposlena i tako je sprečavao dosadu i izležavanje.

Ali nije bilo nikoga tko bi mislio kako da sam Feather skrati duge dane. On je sve morao podnositi sam: osjećaj da su njihova ekspedicija i vlastiti život potpuno besmisleni, da će morati ostati zauvijek sam, očajan zbog uzaludnosti zadatka koji je preuzeo i beznadnost onih koje je ostavio na Zemlji. On i brodski liječnik zaključili su pakt: kad god bude liječnik smatrao da je kapetanova depresija počela zauzimati zabrinjavajuće razmjere, konstatirat će »napad« žučnih kamenaca koji zahtijeva specijalan tretman u bolničkom odjelu. A kad bi se kapetan u bolničkom odjelu dobro izopijao, odbijao je sve lijekove osim viskija, njegov bi ađutant preuzimao komandu nad brodom. Kapetan se obično za dva dana oslobodio mamurluka te ponovo počeo smišljati nove opasnosti

kojima bi oznojio svoje ljude. A svladavanje tih opasnosti bilo je opet dobar razlog da se sve to temeljito proslavi.

Nakon najnovijeg mamurluka, Nemo se nije morao zamarati izmišljanjem novih trikova. Susret s gusarskim brodom postao je konačno bliska opasnost. Sada su ga mogli vidjeti: raketa koja je izgledala više kao balon, oblika cigare, a veličine malog planetoida: polovica našeg Mjeseca. Kretao se polako prema Sunčevu sistemu. Nije moglo biti dilema: cilj mu je Sunce.

Nemo je izdao naređenje da se specijalnom opremom pošalje poruka na Zemlju. To je bio eksperiment, jer je vjerojatnost da će se uspostaviti veza sa Zemljom bila vrlo mala. Posada je u smjenama bila uz strojeve, a spavalo se u svemirskim odijelima i s oružjem pri ruci. Najveći katapult bio je uperen u smjeru diva.

Susret

Postojalo je nekoliko mogućnosti. Štabni su ih oficiri jednu po jednu razmotrili, a kompjutor je ponudio beskonačan popis kombinacija. Zapravo su se svi zagrijali za dvije: ili odmah napasti brod ili se sporazumjeti. S obzirom na štetu koju je gusarski brod počinio u svemiru, većina je oficira bila za prvu varijantu; izravan napad. Svi su se vrlo živo sjećali pokusnih eksplozija i nisu mogli zamisliti išta u cijelom svemiru što bi se moglo oduprijeti njihovu nuklearnom oružju. Naravno, sada se postavljalo pitanje da li bi brod, koji napada, mogao preživjeti eksploziju. Bi li »Nautilus« izdržao? Nitko nije mogao odgovoriti, jer nitko nije imao pojma od kakvog je materijala gusarski brod. Isto je tako bilo moguće da je posada superrakete razumna, inteligentna i spremna na sporazum. Ali pretpostavimo da gusari uhvate i ubiju glasnike. To je bio rizik sporazumijevanja. Pa ipak, napad je bio još riskantniji i opasniji; moguće je da bi svi oni bili razneseni u komade.

Nemo je konačno odlučio da će u društvu nekoliko najhrabrijih ljudi naoružanih do zuba, odletjeti na nepoznato vozilo i pokušati pregovarati. Uputili su se u starinskoj svemirskoj letjelici, onoj istoj u kojoj se on prvi put proslavio.

Svi su bili zapanjeni vidjevši da je brod vrlo sličan tipovima raketa koje su se upotrebljavale za transport na Zemlji, samo je mnogo veći. Letjeli su oko njega kao satelit, ali nisu otkrili niti traga života. Ili tu nije bilo straže, ili su bili spremni na sporazum. Ili su svi mrtvi, pomisli Nemo.

— Pristat ćemo tu kod glavnog ulaza. On upre prstom na golemu rupu koja je zjapila na pramcu. Ulaz nije bio pod stražom i pet je

ljudi lako ušlo. Privezani jedan za drugoga i u stalnoj radio-vezi sa svemirskom letjelicom ulazili su jedan po jedan u unutrašnjost broda. Prvi koji je nestao bio je ađutant. Vratio se za nekoliko minuta. Divlje je kolutao očima i pljuvao krv, koliko su mogli zapaziti kroz debela stakla naočala. Morali su ga hitno poslati na letjelicu. Nakon toga nikome se nije ulazilo. Stajali su oklijevajući, otežalih nogu i s automatskim pušakama prebačenim preko ramena. Nitko se i ne pomaknu. Tada Nemo istupi i polako nestade u mraku broda. Spustio se jedva nekoliko metara kad mu se nametljivo jedna misao počela vrzmati glavom, kao da mu je netko šaputao:

— Mi smo prijatelji... mi smo prijatelji... mi smo prijatelji... učini mu se da čuje.

Naravno, ništa nije mogao čuti, ali su mu se riječi u glavi ponavljale i ponavljale kao pokvarena gramofonska ploča. Počeo se plašiti. Konačno je dospio na neku vrst platforme. U trenutku kada je nogama dodirnuo tlo, debeli se zid na suprotnoj strani poče otvarati. Zatvorivši oči, hitro je prošao kroz otvor. U početku je svojom baterijom osvjetljavao put, a za nekoliko minuta zabljesnu ga jarko svjetlo. Našao se u golemoj dvorani kojoj nije mogao vidjeti kraj. A ispred njega stajaše skupina čudovišta. Njemu se bar činilo da su čudovišta. Zapravo, bio je siguran da i on na njih isto tako djeluje. Najviše ga iznenadi da ta stvorenja nisu nalikovala jedno na drugo. Jednostavno stvorenje bilo je glomazno kao kit, a doimalo se poput nabrekle amebe, drugo je dosezalo visinu od jedva nekoliko desetaka centimetara, a treće se doimalo poput bičaša. Svi su bili prozirni i moglo se vidjeti kako im u tijelima pulsira nepoznata tekućina. Stajali su nepomično. Da nije bilo tekućine, pomislio bi da su mrtvi. Oni spavaju — zamrznuti. Možeš ih probuditi; ako ih zagriješ, odmah će se probuditi... U glavi su mu odjekivale riječi. Već je zaključio da one dolaze s mikro-odašiljača na površini mozga. Isključi svoju bateriju. Nije ih želio probuditi; nije ih htio zagrijati čak niti svojom baterijom. Nekoliko puta oštro potegnu konopac pričvršćen za svoje tijelo. U trenutku kada su ga njegovi ljudi izvukli, čuo je kako se zid zatvara.

— Oni su stvarno čudovišta — reče on ostalima uz gutljaj viskija. — Goleme protozoe. Kada sam bio dječak, netko mi je pokazao kapljicu vode pod mikroskopom. Oni izgledaju kao ta kapljica vode uvećana 7000 puta — doda on gotovo vjerujući svojim riječima.

Požurili su u čamac te su uskoro bili u svom brodu. Hitno sazvaše sastanak oficira.

— Predlažem — reče ađutant koji se u međuvremenu oporavio — da na površinu njihove rakete postavimo sav eksploziv koji imamo, tempiramo ga na tjedan dana od danas i vratimo se na Zemlju što brže možemo.

— Ali pretpostavimo da su prijateljski naklonjeni — primijeti

Nemo. — Nemamo ih pravo tek tako uništiti. Pretpostavimo da nam nose poruku — ili upozorenje?

Na kraju odlučiše da će na divovski brod postaviti eksploziv, ali da će u isto vrijeme pokušati pregovarati.

— Tko želi ići sa mnom i razgovarati s njima? — upita on naposljetku. Prelazio je pogledom po okorjelim avanturistima, ali mu se niti jedan nije usudio pogledati u oči. Prvi su put tokom svih ovih godina osjetili strah. Ađutant je bio u užasnom stanju kada su ga dopremili u bolnički odjel. Divlje je pričao o čudovištima i strašnim bićima, pa su mogli vidjeti kroz kakve je strahote prošao.

— Ja idem s vama — reče ađutant.

Svi ga zapanjeno pogledaše. — Moram popraviti...

Sfinga

Dvoje je ljudi stajalo na rubu velike dvorane blizu kita-amebe, slona-bičaša te divovske čahure, treće kreature koja je ležala u pozadini. Nisu niti pokušali raspoznati ostala čudovišta. Dvije su poruke opet odzvanjale njihovim mislima. Polako, vrlo polako oni počeše zagrijavati zrak. Sa sobom su donijeli puni akumulator i za manje od sata tekućina u tijelu amebe poče proticati sve većom brzinom, nepoznato čahurasto biće stade se tresti, a bičaš se lijeno rastezaše. Do tog momenta posada »Nautilusa III« mogla je pratiti susret, jer je ađutant ponio televizijski predajnik, no kad se bičaš pomakao po drugi put, slika se zamaglila kao da je voda pljusnula preko nje i sve se veze prekinuše. Drugi oficir odmah sazva sastanak. Pošto su Nemovi ljudi prestali emitirati signale, ljudi na »Nautilusu« počeše razmišljati o napadu. Konačno odlučiše da pošalju drugu skupinu u izvidnicu. Ta je skupina otkrila da se zid zatvorio. Nikako ga nisu mogli otvoriti; nisu im pomogle ni s broda donesene hidro-acetilne svjetiljke kojima se mogao rastaliti svaki čovjeku poznati materijal. Odlučiše da na ulazu u golemi brod pričekaju još jedan sat, a onda da napadnu.

Točno pedeset devet minuta kasnije ponovo se uspostavila veza s dvojicom izvidnika u raketi. Izišli su i ukrcali se u čamac. Pristavši na »Nautilus«, Nemo pozove cijelu posadu na palubu i zapovjedi da krenu kući.

— Što ćemo s eksplozivom?

— Možemo ga ostaviti. Oni ionako znaju sve o njemu — Nemo odgovori i povuče se u kabinu s liječnikom i ađutantom. Proveli su skoro deset sati u konzultacijama.

U međuvremenu ljudi su promatrali što radi posada divovske

rakete. Golema cigara — brod kao da se odjednom presavio, izravnao i krenuo punom brzinom u pravcu odakle je i došao; sve dalje od našeg Sunca. »Nautilus« je očigledno ispunio svoj zadatak. Misterija gigantskog piratskog broda još nije bila riješena. Svi su bili nestrpljivi da čuju što će im kapetan ispričati, pa su požurili na palubu na večernju prozivku.

— Bojim se da ćete biti razočarani — obrati im se Nemo. — Progovorili smo s njima samo nekoliko riječi. Oni su nam odgovorili telepatski i moram priznati da su na tome području znatno ispred nas. Upitali smo ih da li lete prema našem sistemu i zašto. Objasnili su nam kako su sa svoje planete prije mnogo vremena poslani u svemir da posjete naš Sunčev sistem, koji bi prema njihovim ispitivanjima jedini u svemiru mogao biti naseljen inteligentnim životinjama, tj. živim bićima svjesnim sebe, svoje okoline i vlastita djelovanja. Upitali smo ih što žele i zašto su poduzeli tako dug put da nas vide; da li postoji išta u čemu im možemo pomoći, da im nije možda naseljavanje na našoj planeti cilj i objasnili im, naravno, da im to nikada ne bi uspjelo. Činilo nam se da nikakva smrtna opasnost nije uputila ta stvorenja na tako daleki težak put. Oni odgovoriše da su željeli saznati odgovor na pitanje o biti života. Izrekavši to, kapetan pocrveni, kao đak koji je odjednom zaboravio odgovor na učiteljevo pitanje.

— Oprostite, znam da zvuči smiješno, ali takav je doista bio njihov odgovor...

Nemo pogleda svog ađutanta koji potvrdno klimne i ponovi: — Rekli su da žele čuti naš odgovor na pitanje o biti života.

— Naravno, nismo znali na što oni misle — nastavi kapetan. — Pomislili smo da nas pitaju o svrsi života. Svatko zna da je svrha života preobrazba prirode. Ali čini se da to nije bilo ono što su oni željeli čuti. Možda su htjeli saznati koliko mi poznajemo život. Zato smo im ponudili medicinske spoznaje: uspjeli smo riješiti problem regeneracije tkiva; možemo produljiti ljudski život i izliječiti čak i vrlo teško ozlijeđenu životinju. Ali, ni to ih nije zanimalo. Pitanje o biti života! Činilo se kao da viču na nas poput gomile na nogometnoj utakmici ili čopora bijesnih pasa. Željeli su čuti odgovor, a mi nismo otkrili čak niti na što oni misle.

— Pitanje o biti života — prekine ga ađutant. — Naravno, palo nam je na um da je to sve možda samo strategija, način da nam se filozofskim argumentima skrene pažnja. Nisu mogli od nas očekivati da vjerujemo kako su krenuli na put od nekakve proklete spiralne zvjezdane maglice koji traje najmanje dvijesto tisuća godina, ili da su na putu uništavali zvijezde samo kako bi im prijatelji kod kuće bili sigurni da nastavljaju svoju misiju. Nisu od nas mogli očekivati da vjerujemo kako su dobrovoljno obamrli samo zato da nas upitaju

nešto sa čime se na Zemlji ne zamara nitko osim dokoličara, pijanaca ili filozofa. Pomislio sam da bi to mogao biti trik, da se oni zapravo spremaju da nas zarobe i razore našu raketu. Pokušao sam da vam dam naređenje...

— I to je bilo baš ono što nisi smio učiniti — viknu Nemo ljutito.

— Ameba pored nas odmah je otvorila izolirajuća vrata i izgurala nas van.

— Kaži im da smo otkrili njihov eksploziv — reče ameba.

— Jasno nam je da život u vašem Sunčanu sistemu još nije potpuno razuman...

— Mi bismo ih napali da su vas zadržali koju minutu duže.

— Vi ste budale — odgovori kapetan. — Budale i idioti. Ništa se ne bi dogodilo. Zar ne možete shvatiti da su ta stvorenja tehnološki mnogo naprednija od nas? Mi smo zavisili od njihove milosti, a oni su nas poštedjeli jednostavno zato što su se odavno odrekli ubijanja i uništavanja. Njih zanimaju druge stvari. — On na trenutak ušuti pa se brzo ispriča posadi. — Bilo je to uznemirujuće iskustvo, a ja postajem star. Znate da nisam nikad prije vikao na vas. Ali stekao sam utisak da bi nam ta stvorenja mogla mnogo toga reći. Možda život, što je savršeniji, postavlja sve više pitanja.

— Glavno je da smo spasili naše domove — reče drugi oficir.

— Spasili? Od čega? Pitanja nisu opasna ni za koga.

— Oni ponovno startaju!

Bez kucanja i pozdrava utrča liječnik iz promatračnice.

— Ne vraćaju se natrag prema Andromedi. Ponovo kreću u svemir!

— To znači da negdje u svemiru još misle pronaći odgovor na svoje pitanje. Bitno pitanje, gospodine — njegov ga adutant podsjeti.

Kapetan Nemo bio je još ljut na adutanta. Okrene se posadi i pročita naređenje za slijedeći dan. Nikad ga prije nisu ćuli tako tiho govoriti.

— On stari — govorili su jedan drugome.

Ali nisu imali pravo. Kapetan je tek sada počeo razmišljati.

Nautilus 300

Na povratku kući nitko nije izmišljao probleme koji bi okupirali posadu, nitko se nije trudio da posada ne postane zabrinuta. Kapetan je sjedio u svojoj kabini po cijeli dan gledajući kroz prozor tamnu prazninu koja ih je okruživala, tajanstvenu dubinu beskonačnosti — možda i ne tako beskonačnu. Kuhari počeše dolje kuhati, oficiri se opustiše, prozivke je bilo kad bi se ljudi na njoj pojavili i nitko se nije

mnogo brinuo o samom letu. U početku ljudi se osjećaše zadovoljnima, no poslije ih obuze strah; gubili su apetit — kantina je za vrijeme obroka bila gotovo prazna — mučeni nesanicom bili su žrtve uznemirujućih misli. U tom su stanju sletjeli. Nepotrebno je reći da se raketa vratila na mjesto polaska. Bilo je kasno uvečer i koliko su mogli opaziti u bazi se nije ništa izmijenilo otkako su krenuli na put.

Uskoro nakon spuštanja zastarjele prtljažne prikolice bijahu izvučene iz hangara i ljudi u kombinezonima pomogli su im da se iskrcaju i smjeste. Ljudi su se smiješili i toplo se rukovali s pridošlicama; djelovali su vrlo prijateljski. Ali to bijaše sve. Nije bilo nikakve gužve, službena dočeka, reportera, nikakvih znatiželjnika, Čak ni vladine delegacije s vojnom muzikom. Ništa. Samo rutinski doček, kao da su se vratili sa šetnje oko Marsa. Kapetan se osjeti uvrijeđenim.

— Zar vi niste znali da ćemo sletjeti?

— Naravno, znali smo. Vi ste prekinuli promet na glavnoj liniji za Merkur. Morali smo vratiti pet raketa jer nismo bili sigurni da ćete biti točni.

— Mi smo uvijek točni! — poviče kapetan ljutito. — Zar neće doći nijedan viši oficir da nam se zahvali? — doda ponosnim glasom.

— Sutra, sutra ujutro. U vašim odajama — odgovori mu čovjek kojem se obratio.

Bio je visok, blijed i nije djelovao baš zdravo. Zamolio je posadu da zauzme mjesta u prikolicama i da sa sobom ponesu samo najpotrebniju prtljagu. Pošli su zbunjenih osjećaja. Nije to bio povratak kakvim su ga zamišljali nakon što su spasili Zemlju.

— Bolje bi bilo da smo poslali čudovišta. Oni bi ih vjerojatno više impresionirali.

Upravo su skrenuli na glavnu cestu kad se iza njih začula eksplozija. Kapetan se okrenuo da pogleda. Netko u bazi potpalio je »Nautilus«: tankovi su upravo eksplodirali. Nemo i ljudi u prikolicama bijesno zalupaše na vrata vozila, ali ono samo poveća brzinu.

— Nismo ponijeli sa sobom čak ni pištolje — promrmlja drugi oficir.

Kapetanov ađutant pokuša nožem probušiti prednju gumu iako su bili u punoj brzini. Iz zvučnika dopre glas:

— Molim, vladajte se razumno, momci. Moramo vas zamoliti da zapamtite da dolazite iz ere koja je u svemir slala nekoliko raketa dnevno. Kada bismo pokušali sačuvati svaku koja se vrati na Zemlju, uskoro ne bi bilo mjesta niti za spuštanje. Vi ste tristota posada koja se poslije stotine godina vratila iz svemira. Nije nam jasno zbog čega ste vi ljudi bili tako željni putovanja. Zapravo to nam je potpuno neshvatljivo. Pokušavamo to uzeti u obzir, a vi morate shvatiti naš položaj.

Ađutant odustane: prikolica je imala solidne gumene kotače, a osim toga već su se dovezli pred kamp. Bilo je tu mnogo niskih zgrada sličnih onima iz ere koju su poznavali. Portiri dođoše trčeći i pokupiše im prtljagu. Svi bijahu blijedi. Kapetanu se svidješe njihove odaje.

— Želio bih da se zahvalim vašem komandantu — reče vozaču.

— Morat ćete pričekati do sutra — nasmije se ovaj stidljivo. — Do sutra ujutro, molim.

On pozdavi i ode.

U trenutku kad je Nemo zakoračio prema spavaonici, začu se glasan smijeh. Otvori vrata: njegovi su ljudi nijemo stajali, a u uglu ležaše stariji, bradati momak odjeven u dronjke koji su nekada bili astronautsko odijelo. On se valjao od smijeha.

— On kaže...

— Znate li što nam je rekao?

— ... da oni nisu ljudi — ču kapetan kako netko reče.

— Roboti ili nešto slično...

Nemo priđe čovjeku koji se grčio od smijeha i raspali mu nekoliko šamara. Čovjek skoči stisnutih šaka, ali ga smiri pogled na kapetanova široka ramena i posadu, koja ga je gledala neprijateljski.

— Oni uopće ne znaju što to znači svađati se — reče. — I ne vole da se mi tučemo.

— Tko to »mi«? — upita kapetan.

— Tko smo mi? Malobrojna posada privatne rakete iz Kalifornije, koja je bila upućena na Merkur da ispita mogućnosti eksploatacije. Međutim, pokvario nam se upravljač, te smo se godinama vozikali između Merkura i Zemlje dok nas konačno netko nije opazio i pomogao nam sletjeti. Mogu vam reći da smo se osjećali prilično glupo kada smo otkrili da su ljudi koji su nas spasili, koji su s nama cijelim putem kartali i pili, zapravo strojevi proizvedeni u tvornici. Da gospodo, o tome ćete detaljnije čuti sutra od doktora Erasmusa. Pričekajte samo do sutra ujutro.

Bitno pitanje života

— Vratili ste se na Zemlju u času kada je tehnički napredak već završen — reče im dr Erasmus slijedećeg jutra. Bio je još bljeđi nego njegova crno-bijela posluga. — Čovjek je strojeve počeo stvarati da bi sebe oslobodio teškog rada. Ali rad je za čovjeka bio završen. Čovjeku najviše odgovara da radi za sebe; jedino što ne može podnijeti jest poniženje. Čim je stvoren stroj koji može obavljati sve poslove ostao je zapravo još jamo jedan problem: kako da izgledaju ti strojevi. Ne bi

bilo dobro da smo kreirali lijepe modele; neki bi se ljudi mogli zaljubiti u vlastitu poslugu — strojeve, mrziti ih, kažnjavati ili im se osvećivati ukratko, unijeti ljudske osjećaje u odnos sa strojem. Bilo je prijedloga, ovo vam govorim da bi vam stvar bila jasnija, da se okoristimo oblicima magarca ili psa. Magarac nije bio smatran dovoljno efikasnim, a pas, iako je stoljećima bio čovjekov prijatelj, ne može pospremati za čovjekom, raditi njegove poslove ili se brinuti za njega tako dobro, da se čovjek može posvetiti dvjema stvarima koje može samo on: kreirati i misliti. Na koncu počela se izgrađivati crno-bijela posluga, i svaki je čovjek dobio po jednog slugu sličnog sebi — sivog, dvojnika, koji je radio sav posao, te pazio na čovjeka po kojem je stvoren. Možete i sebi naručiti takva dvojnika ako vam se naše društvo sviđa i ako ste se odlučili prilagoditi. Nećete morati brinuti ni o čemu; svom se poslugom upravlja izravno iz zajedničkog kompjutorskog centra koji slijedi jedinu glavnu komandu: pazi na čovječanstvo. Tako su tehnički problemi zauvijek riješeni i čovjek oslobođen rada. Naravno, ako vam više odgovara da živite na svoj stari način, mnogi stariji ljudi imaju teškoća pri adaptaciji, možete ostati ovdje. Ovaj je kamp podignut malo postrance za vas i svakog tko se iz svemira vraća na Zemlju.

— To zvuči tako strano. Što li onda ljudi rade sa svojim slobodnim vremenom? — upita Nemo.

— Mogu vam pokazati — odgovori dr Erasmus, te uključi televizor.

Ugledali su vrt u kojem se dr Erasmusov dvojnik šetao u društvu s nekoliko prijatelja. Bili su udubljeni u diskusiju. Tek tada shvatiše da je čovjek kojeg su promatrali na ekranu pravi dr Erasmus, a da oni govore s njegovim sivim dvojnikom. Dr Erasmus na ekranu se najednom okrenu i nasmiješi posadi, te prijateljski mahnu prije no što se ponovo udubi u razgovor, kao da na zemaljskoj kugli ne postoji ništa važnije...

Posada »Nautilusa« odluči razmotriti to novo društvo. Dvojnik dra Erasmusa se smješkaše: svi su počinjali na isti način, ali, na žalost, nisu svi uspijevali sačuvati svoj entuzijazam.

Kapetanov prvi cilj bijaše Povijesni muzej. Tamo zatraži da pogleda zapis o svom posljednjem letu — datum polijetanja i dan kad je objavljena vijest o njihovoj smrti. Ništa nije mogao pronaći. Svemirskim gusarima nije bilo ni traga: ministar se toliko bojao panike, da je zaboravio ostaviti bilo kakvo svjedočanstvo koje bi moglo pomoći današnjem čovjeku.

— Potražite mi Feathera — on naredi. Dvojnik ga gledaše u nedoumici. — Leonard Feather, slavni heroj, također poznat kao Nemo — nastavi kapetan osvrćući se, provjeravajući da ih slučajno ne sluša netko poznat.

Ali dvojnik je još bio u nedoumici.

— Da možda ne mislite na Igora Feathera? Igor je bio kapetanov poluslijepi sin. Dvorak, Janaček, Feather? Tri najveća češka muzičara? — ljubazno upita robot.

— Muzičari?

— Kompozitori... Feather je nedvojbeno najveći od te trojice; to danas zna svako dijete. Njegova se rodna kuća već tisuću godina čuva istom, kakva je bila za njegova života; tamo se održavaju koncerti i večernji razgovori o muzici. Mjesto je uvijek puno ljudi, robot istakne riječ »ljudi«. Tako je kapetan poslije tisuću godina pronašao svoj dom.

Na sreću, taj dan na programu nije bio nikakav koncert. Nemo se bojao da niti nakon toliko godina ne bi izdržao tu mačju dernjavu.

Njihov stari dom stajaše u parku, a sve su okolne kuće bile srušene. Još izdaleka opazio je na pročelju kuće dvije blistave, zlatne ploče. Jedna bijaše u spomen njegova sina i glazbe koju je on komponirao. Nemo joj nestrpljivo priđe, bijaše u spomen njegove supruge. Nitko se nije sjetio staviti ploču u slavu kapetana Nema. Dobro je pogledao sve naokolo, ali ne nađe ni pomena o sebi.

— Umrla je godinu dana prije prve izvedbe Igorova koncerta, reče netko iza njega. — On se okrenu i ugleda svog adutanta kako izlazi iz sjenke. — Morala se brinuti za tvog sina koji je potpuno oslijepio. Pazila ga je dvadeset godina, a onda je umro na njenim rukama. Nije doživjela njegovu slavu: postao je slavan godinu dana poslije njene smrti.

— Zašto mi sve to govoriš?

— Zato što sam je volio.

— Nikada mi ništa o tome nisi rekao.

— Naravno, nikada niste vidjeli ništa neobično u mojim posjetima, ali ja sam bio sretan da sam u njenoj blizini. A vi ste je varali s onom crnom djevojkom koja se udala tjedan dana nakon vašeg odlaska.

— To je laž.

— Istina je. Imala je dvanaestero djece. Ako želite, možete potražiti njene potomke. Mora ih biti na stotine. Bio sam jedan od vaših oficira samo zbog vaše žene. Želio sam joj pokazati da nije tako teško biti heroj i da mogu podnijeti isto toliko koliko i vi, iako mi ramena nisu tako široka. Ali ona je voljela samo vas. A vi, vi ste voljeli drugu djevojku.

— Još jedna životna zagonetka? Još jedno pitanje o biti života.

— Tu nema nikakva pitanja. To je činjenica. Pomogli ste ubiti je... i to je istina. Vladali ste se sramotno prema njoj...

Njegov mu se ađutant nikada nije obraćao takvim tonom. Nemo se okrenu i ode. Vidio je da će još jednom morati nešto učiniti za svoje ljude, pronaći im nekakav težak zadatak, jer ovo je doba bilo vrlo

nalik na one prazne, dosadne dane u svemiru. U Astronautičkom institutu nisu htjeli niti čuti o tome da ga preuzmu.

— Imamo posade robota. Zašto riskirati vaš život? Zašto se mučiti stvarima koje strojevi mogu mnogo bolje obaviti? Zašto zanemariti stvari koje može samo ljudski mozak?

— Tu su moji papiri. — Pobaca im svoje dokumente poput očajnika koji je prerano ostario. — Mogu upravljati raketom isto tako dobro kao i bilo koji od vaših robota. A imam i posadu koja će me, ako treba, slijediti do pakla.

— Niti jedan ljudski organizam ne bi mogao izdržati današnje svemirske letove. Nema posla koji biste vi mogli obavljati. Mi istražujemo krivinu svemira, karakteristike svjetla, mogu li se postići još veće brzine. Sve su to zadaci koji prelaze vaše snage i mogućnosti. Posvetite se filozofiji, umjetnosti, estetici. Na kraju krajeva to su danas aktualna područja...

— Prestar sam — odvrati kapetan Nemo ustajući.

Sivi robot reče da mu je žao. Zid ureda se rastvori i u sobu se nagnu njegov ljudski uzor. Bijaše to Bohemijac, pedesetih godina. U ruci držaše paletu i kist, a iza njega stajaše golemo platno. Glas mu zvonko zazvuča.

— Ako netko kaže da vrijeme filozofije još nije stiglo, ili da je prošlo, to je isto toliko točno kao reći da još nije došlo vrijeme za sreću ili da takva stvar više uopće ne postoji... To je Epikur, dragi moj, — mudrost prastara. Pronađite sebi nešto stvaralačko. Svatko ima sklonosti prema nečemu — nešto što će ga učiniti svjesnim života i što će mu dokazati da zaista postoji, nešto što će mu omogućiti da se izrazi. Ostavite te tehničke igračke strojevima i djeci. Nema tu ništa što bi zanimalo odrasla čovjeka. Imamo mi mnogo ozbiljnijih problema. Najhitniji je pitanje biti života, životna bit... Nemo je te čuo već prije.

— Da li je netko već pronašao odgovor? — upita.

— Dragi moj gospodine, čovječanstvo je za to još premlado. Nije to isto kao razbiti atom ili kružiti oko Jupitera. Ta pitanja zahtijevaju vremena i strpljenja, traže čovjekovo cjelokupno biće. Odgovor nije samo u riječima nego i u načinu na koji živiš...

— Prestar sam da bih se mijenjao. Spreman sam sutra pojaviti se na staroj uzletnoj rampi sa svojom cijelom posadom — kapetan će Nemo odlučno.

Slikar slegnu ramenima kao da želi reći da mu je žao što je gubio vrijeme. Okrenu se svome platnu i zid se zatvori za njim. Njegov sivi sluga isprati kapetana.

— Kako želite. Upozorio sam vas: to je samoubojstvo.

Konačan odgovor

Kapetan se probudi rano ujutro. Više nije mogao spavati. Sjeti se kako su sinoć njegovi ljudi bili premalo oduševljeni, kako neki baš nisu bili uvjereni da je bolje otići. Ipak, na kraju ih je uspio uvjeriti te su obećali da će doći. Prije nego li se razdanilo, on izjuri napolje i pješke ode do rampe. Roboti su već marljivo radili. Raketa koju su pripremali za let, uopće se nije doimala kao raketa: više je nalikovala na kuglu ili na golemu kap tekućine. Osjeti ubode straha. Mehanizam za paljenje također je bio sasvim drugačiji, nije mogao shvatiti kako funkcionira. Sivi ga roboti pustiše da luta po želji i pogleda sve što ga zanima. Osmijesi bijahu neobični, kao da su govorili kako nije pravo da tako ozbiljan čovjek gubi vrijeme na takve glupe stvari kao što su rakete. Nemo se vrati na mjesto sastanka. Njegovi su ljudi jedan po jedan stizali kroz jutarnju maglicu. Ponovno su obukli svoja stara odijela. Ovaj put poletjet će bez fanfara i zastava, ali to će biti za sve njih najbolje. Nikako ne bi trebali ostati na Zemlji; nikada se ne bi mogli prilagoditi tom čudnom životu...

Bijaše to manje ili više sve što im je rekao u maloj raketnoj bazi. Maglica ga je gušila te se nakašlja. Tada pročita popis: kada bi ih prozvao, ljudi su se trebali javiti, zakoračiti naprijed i rukovati se s njim. Javljali su se, istupali i rukovali se s njim.

Ali, bili su to roboti. Sivi roboti — dvojnici njegovih ljudi, koji su radije poslali strojeve nego da sami dođu. Niti jedan od tih nezahvalnih pasjih sinova nije se javio na raport. Kapetan protrlja oči. Mora da je to maglica, on pomisli. Sjede na najbliži kamen, osjećao je da teško diše.

— Kapetan Feather?

Momak širokih ramena se nagnu prema njemu. Bio je odjeven u prekrasnu, zlatnim trakama prekrivenu uniformu kakvu Nemo nikada prije nije vidio.

— Da.

Pogleda ga pobliže.

— Poslali su me iz središnjeg ureda. S vašom dozvolom ja ću preuzeti komandu...

Bio je to on. Samo nešto sivlji, to je bilo sve.

— Ako želite. Ako oni žele — odgovori kapetan koji osjeti da je pobijeđen.

Njegov dvojnik s poštovanjem pozdravi upravo kao što je Feather to uvijek činio.

Iz rakete ubrzo začu vlastiti glas kako izdaje kratko naredbe i upute, upravo kako je to on činio prošlih godina. Za nekoliko minuta raketa tiho poletje. Kojim li se to oni gorivom koriste?

On mahnu za njom. Zapravo bilo je smiješno mahati za strojem koji je sam od sebe radio tako savršeno. Polako se okrene i krene prema svom starom domu. Ovaj put kuća je bila puna svijeta. Na programu je bila posljednja simfonija njegova sina. Prepoznao je one čudesne zvukove koji su ga toliko uzrujali prije njegova posljednjeg leta. Ali sada se više nisu doimali tako neobični: shvati da je počeo pažljivo slušati. Osta tamo gdje je bio, uz drvo, na pristojnoj udaljenosti od publike: tonovi su ga na mahove zapljuskivali. Visoko gore na nebu opazi raketu kako nestaje s vidika. Iznenada mu padne na um da bi njegov sin, da se našao pred onim pionirima iz dalekih galaksija, možda mogao odgovoriti na njihovo pitanje.

— Moram im reći da ne šalju raketu u potragu za odgovorom na pitanje o biti života — mišljaše on. — Odgovor moramo pronaći mi sami, ovdje na Zemlji.

Orkestar utihnu, a zatim se izviše mekani zvuci harfe. To ga podsjeti na nešto vrlo lijepo.

Spomenik

Lloyd Biggle Jr.
Monument

Preveo Petar Popović

O'Brien je odjednom bio svjestan da se približava smrt.

Ležao je na čvrstoj mornarskoj ležaljci ispletenoj od biljnih vlakana, gotovo nadohvat raspršenih kapljica što su nastajale od valova razbijenih na malom rtu. Sučeva toplina milovala ga je kroz razgranato drveće. Vika djece koja su malim kopljima lovila ribe oko rta dopirala je povremeno do njega zajedno s povjetarcem ugodna morskog zraka. Puna tikva ukusnog pića visila je nadohvat njegove ruke. Drijemao je u nekom polusnu mirnog zadovoljstva kada mu je zbiljnost njegove skore smrti sjevnula mozgom i trgla ga iz sna ledenim žmarcima.

Znao je da će uskoro umrijeti.

Sama činjenica smrti manje ga je smetala od spoznaje da je o tome morao prije razmišljati. Smrt je bila neizbježna od samog rođenja, a O'Brien je bio vrlo daleko od svojeg djetinjstva. Ponekada je razmišljao koliko već može biti star. Svakako stariji od stotinu, možda već cijelih sto i pedeset. U ovom čarobnom kraju, gdje nije bilo promjene godišnjih doba nego vječno proljeće i ljeto, noći ugodno vlažne a dani topli i sunčani, gdje su se ljudi cijenili po svojoj mudrosti, bilo je vrlo teško razmišljati o prolaznosti vremena. Čak i nemoguće.

O'Brianu nije bio potreban kalendar da bi saznao kako je već star čovjek. Plameno crvena kosa iz njegove mladosti pretvorila se u rđavo sivu. Njegove noge su se svakog jutra kočile od noćne vlage. Osamljena koliba koju je sagradio na uzvišici iznad rta bila je sada okružena kolibama velikog naselja, kako su njegovi sinovi, njegovi unuci i praunuci i prapraunuci dovodili svoje žene kući. To je bilo naselje Langrija, vatrenokosih ljudi, sada vrlo glasovitih, već legendarnih. Djevojke su bile željne druženja s mladim ljudima plamene kose, bilo da su bile crvenokose ili plavuše. Najbolji mladići dolazili su da bi se udvarali djevojkama plamene kose i mnogi od njih su napuštali tradiciju i naseljavali se u naselju svojih žena.

O'Brien je proveo ugodan život. Znao je da je živio mnogo duže

nego što bi živio u pomamnoj jurnjavi civiliziranih zemalja. Sada je umirao, i veliki san koji se u njega stvarao u toku života među tim ljudima bio je izvan njegova domašaja.

On se uspravi, podiže šaku prema nebu i poviče promuklim glasom jednim dugo neupotrijebljenim jezikom.

— Što čekate? Što ste čekali do sada?

*

Čim se O' Brien pojavio na plaži, desetak mladića potrčalo je prema njemu.

— Langri! — povikali su. — Langri!

Skakali su uzbuđeno oko njega, pokazivali mu kako su velike ribe ulovili, mašući kopljima u smijehu i vici. O'Brien pokaže rukom prema obali, gdje je neki u drvu izdubljeni čamac ležao izvučen na obalu.

— Do Najstarijeg — rekao je kratko.

— Ho! Do Najstarijeg! Do Najstarijeg!

Potrčali su ispred njega grabeći se za mjesta, jer ih čamac nije mogao sve primiti. O'Brien se uputi među njih, napravi red i izabere šestoricu od njih za veslače. Ostali su potrčali po vodi za čamcem, plivajući oko njega i ispod njega dok veslači nisu postigli veću brzinu od plivača i ostavili ih.

Veslači su zapjevali jednoličnu pjesmu u taktu veslanja. Langri je zaželio posjetiti Najstarijega i njihova je sveta dužnost bila da požure.

O'Brien se teško zavali natrag i zagleda se u pjenu što je plesala oko vesala. Nije mnogo volio putovati sada kad su ga obrhvale godine, neumitni dokaz prolaznosti svega.

Bilo je veoma ugodno odmarati se u svojoj ležaljci s punom tikvom fermentiranog voćnog soka, igrajući ulogu uvaženog mudraca, poštovanog, pa čak i obožavanog. Kad je bio mlađi, prokrstario je uzduž i poprijeko ovim svijetom. Sagradio je i mali čamac na jedra i oplovio cijeli kontinent. Jedini je rezultat bio otkriće nekoliko manjih otočića. Neumorno je putovao po osamljenom kontinentu skicirajući i crtajući ga, istražujući njegova prirodna bogatstva.

Za sebe je znao da je jednostavan čovjek, čovjek od akcije. Strahopoštovanje koje su urođenici iskazivali njegovom 'božanstvu' i njegovoj 'mudrosti' zbunjivala ga je i smetala mu. Ustanovio je da im je on jedini u stanju pomoći da riješe kompleksna sociološka i ekonomska pitanja. Vidio je mnogo civilizacija i sjećao se ponečega što je vidio, pa je postigao zavidne uspjehe, premda u tome nije uopće uživao.

O'Brien je ipak znao da je neminovni prst sudbine uperen i u ovaj

planet i u njegove ljude, i on je razmišljao i raspravljao sam sa sobom za dugih šetnji duž morske obale i za vlažnih noći u svojoj kolibi, sve dok nije smislio pravu strategiju i 'ratnu varku' i napokon je bio zadovoljan.

On je bio jedini čovjek u ovom dijelu kozmosa koji je bio u mogućnosti spasiti ovaj svijet koji je toliko volio i ove ljude koje je zavolio kao svoje. Bio je spreman to učiniti. On bi to mogao kada bi živio dovoljno dugo. No on je umirao.

Prođe podne i dođe večer. Umor se odražavao na licima dječaka i pjevanje je postalo tiše, ali veslali su neumorno održavajući pravi ritam. Milje i milje su promicale duž obale i niz naselja iz kojih su ljudi izlazili da bi mahanjem pozdravili svoga Langrija.

Sumrak se spustio na daleko more i ružičasto obojio kopno kad su skrenuli u plitki zaljev i stigli do široke blage kosine jedne plaže na kojoj su bili načičkani čamci izvučeni na pijesak. Momci su iskočili iz čamca i povukli ga daleko gore uz plažu na pijesak. Srušili su se na pijesak iscrpljeni i tako otpočinuli nekoliko minuta, da bi se zatim ponosno uspravili. Oni će tu noć biti počasni gosti u svakoj kolibi koju posjete. Zar nisu doveli Langrija?

Prolazili su selom u povorci koja se povećavala to više kako su prolazili pored koliba. Stariji s puno poštovanja, a mlađi su sa strahopoštovanjem stupali i pratili O'Briena. Koliba Najstarijega bila je po strani od ostalih, na brežuljku, i Najstariji je stajao pred njom čekajući s osmijehom na licu, raširenih ruku. Deset koraka pred njim O'Brien se zaustavi i također raširi ruke.

— Pozdravljam te — reče O'Brien.

— Tvoji su pozdravi dobrodošli kao i ti osobno.

O'Brien stupi naprijed i oni pljesnuše rukama uzajamno.

To nije bio domaći običaj pozdravljanja, ali O'Brien je to običavao s najstarijim čovjekom, koji mu je bio prijatelj gotovo njegovoga cijelog života.

— Naredio sam da bude slavlje, u nadi da ćeš ti doći — reče Najstariji.

— Ja sam došao u nadi da će biti svečanost — odgovori O'Brien. Time su zadovoljili formalnosti kod susreta i selo se počelo razilaziti zadovoljno mrmljajući. Najstariji uze O'Briena pod ruku i povede ga pored kolibe u mali šumarak, gdje su visile ležaljke. Stali su i pogledali jedan drugoga.

— Mnogo je dana prošlo — reče Najstariji.

— Mnogo — složi se O'Brien.

Pogledao je pozorno svoga prijatelja. Visoki lik Najstarijega činio se čvrst kao i uvijek, ali njegova je kosa bila srebrno bijela. Godine su ostavile traga na njegovu licu, a slijedeći niz godina ih je produbio i potamnio sjaj svjetla u njegovu oku. I on je već bio star kao i O'Brien.

I on je umirao.

Smjestili su se u ležaljke i ležali tako okrenuti jedan prema drugom. Mlada djevojka donese im tikve pune voćnog soka i oni popiše osvježavajući napitak te ostadoše tako ležati u tišini sve dok nije pao mrak.

— Langri više nije putnik kao nekad — reče Najstariji.

— Langri sada putuje kad se ukaže potreba — odgovori O'Brien.

— Porazgovarajmo onda o toj potrebi.

— Poslije, pošto završimo s jelom. Ili sutra. Da, sutra će biti bolje.

— Onda sutra — suglasi se Najstariji.

Djevojka se vrati s lulama i užarenim komadom uglja i oni zapališe lule te počeše pušiti u miru bez riječi, dok je vatra plamsala visoko i razgonila tamu a svježi noćni povjetarac donosio ugodan miris s pripremane gozbe pomiješan s mirisom mora. Popušiše lule i svečano zauzeše počasna mjesta.

*

Slijedećeg jutra pođoše zajedno u šetnju obalom i sjedoše na brežuljak s kojeg su vidjeli daleko na pučinu mora. Cvijeće sladunjavog mirisa raslo je oko njih i povijalo se na blagom vjetru. Jutarnje svjetlo bljeskalo se i blistalo na namreškanoj površini vode. Raznobojna jedra ribarskih čamaca bila su poput cvjetova razbacanih po horizontu. S njihove lijene strane ležalo je malo još pospano naselje na padini brežuljka, samo su tri tanka pramena dima izbijala iz sredine prema nebu.

Dječaci su se na obali igrali s valovima ili su stidljivo šetali pogledavajući gore prema Najstarijem i Langriju.

— Ja sam već star čovjek — reče O'Brien.

— Najstariji od svih starih ljudi — odvrati spremno Najstariji.

O'Brien se sumorno nasmiješi. Za domoroce biti star značilo je biti mudar. Najstariji mu je dao najveći kompliment, a on se osjećao samo rastrzan mislima i umoran.

— Ja sam star i umirem — ponovi on. Najstariji se naglo okrene.

— Nijedan čovjek ne može živjeti vječno — reče O'Brien,

— Istina je. I čovjek koji se plaši smrti umire od straha.

— Moj strah nije zbog mene.

— Langri nema potrebe da se plaši za sebe. Ali ti si govorio o nekoj potrebi.

— Vašoj potrebi. Potrebi svih tvojih ljudi, tvog naroda i mog naroda.

Najstariji polagano klimnu glavom.

— Kao i uvijek, mi slušamo kad Langri govori.

— Sjećaš li se — reče O'Brien — da sam ja došao iz prostornih

daljina i ostao sam jer brod koji me donio nije mogao više letjeti. Ja sam na ovaj svijet došao slučajno, jer sam se izgubio i jer je moj brod bio ozbilino bolestan.

— Sjećam se.

— Doći će drugi. Zatim će doći i drugi pa opet drugi. Bit će medu njima dobrih ljudi i loših ljudi, ali svi će imati strašna oružja.

— Sjećam se — reče Najstariji. — I ja sam bio tamo kada si ubio ptice.

— Strašna oružja — ponovi O'Brien. Naš će narod biti bespomoćan. Ljudi koji dođu iz nebeskog prostora uzet će ovu zemlju i sve što budu htjeli. Uzet će plaže, pa čak i more, samu majku Života. Oni će potisnuti naš narod u planine, gdje neće znati kako da žive. Oni će donijeti sa sobom strane i strašne bolesti, tako da će cijela sela biti u vatri smrti. Stranci će pecati po vodi i plivati. Oni će napraviti kolibe više od najvišeg drveća i bit će ih u većem mnoštvu na plažama nego što ima riba oko rta. Neće više biti našeg naroda.

— Ti znaš da će se to ostvariti, da je to istina?

O'Brien klimnu glavom.

— To se neće dogoditi ovih dana ili slijedećih, ali će se dogoditi u budućnosti.

— To je zbilja strašno — reče Najstariji tiho.

O'Brien ponovo klimnu potvrdno glavom. Razmišljao je, »Ova prekrasna, nepokvarena zemlja, ovaj izvanredan, velikodušan divan narod . ..« Čovjek je tako nemoćan kada umire.

Sjedili su u tišini neko vrijeme, dva stara čovjeka na sunčanoj obali, čekajući mrak. O'Brien ispruži ruku i uzabere jedan rascvali cvijet kraj sebe i smrvi rukama nježne krhke latice cvijeta, jednu po jednu.

Najstariji okrene svoje mračno lice O'Brienu.

— Zar Langri ne može spriječiti tu stvar?

— Langri to može spriječiti — reče O'Brien — ako ljudi s neba dođu danas ili sutra. Ako budu kasnili, Langri to na može spriječiti, jer Langri umire.

— Sada razumijem. Langri nam mora pokazati put.

— Put je veoma čudan i težak,

— Mi ćemo učiniti što moramo učiniti. O'Brien zaklima glavom.

— I put je vrlo težak. Naš narod možda neće biti u stanju da ga slijedi. A put koji Langri izabere može biti i pogrešan.

— Što je Langriju potrebno?

O'Brien ustade.

— Pošalji mladiće k meni svaki put četiri puta po jedna ruka. Ja ću među njima odabrati one koji su mi potrebni.

— Prvi će doći k tebi ovih dana.

O'Brien mu stisnu ruku i brzo se udalji. Njegovih šest prapraunuka

čekali su ga na plaži. Podigoše jedro jer je vjetar bio u krmu na njihovu putu natrag kući. O'Brien pogleda natrag dok su brzo odmicali preko zaljeva. Najstariji je stajao nepokretan na brežuljku, ispruženih ruku, sve dok čamac s O'Brienom nije zamakao za greben na obali.

*

O'Brien nije znao službeni naziv planeta, čak ni to je li uopće imao ime. On je bio samo običan mehaničar, ali jedan od najboljih, i krstario je prostranstvom svemira od svoje dvanaeste. Već mu je bilo dosadilo da bude na dnu po rangu na svakom brodu, pa je nabavio jedan rashodovani državni istravački brod, prikupio nešto namirnica i opreme, a jednom dispečeru je dao pet stotina kredita da pogleda na drugu stranu dok on poleti.

On nije imao pravo upravljati brodom za svemirska istraživanja ili bilo kojim drugim brodom, ali toliko je puta gledao kako se to radi da je bio siguran da je naučio osnovno. A brod je imao ćudljivu žicu, koja je odgovarala njegovoj naravi. Morao je ispucati sve svoje psovke i opaliti nogom u kontrolnu ploču nekoliko puta prije nego što se upristojila i proradila. E, uputiti je u ispravnom smjeru to je već bio drugi par čarapa. Neki pametniji mladić s visokom naobrazbom možda je znao više od njega o svemirskoj navigaciji, a njemu je u pomoć došao samo jedan zastarjeli popularno-znanstveni priručnik »Astronavigacija za laike«. Jedva je bio svjestan svog položaja u prostoru, ali za njega to nije bilo važno.

Želio je posjetiti neka mjesta koja nisu bila na uobičajenim putanjama svemirskih brodova, pa je čak želio pomalo i istraživati, uživajući da bude svoj vlastiti gospodar sve dok traju zalihe. Nije se mogao zaustavljati ni na jednom redovnom svemirskom pristaništu, znajući da bi vlasti zatražile da im pokaže dozvolu za upravljanje svemirskim brodom i odmah bi ga iskrcali jer je nije imao. Ali neka manja svemirska luka uvijek je trebala dobrog mehaničara, mogao se provući s noćnim slijetanjem raditi nekoliko tjedana dok ne bi zaradio dovoljno da obnovi zalihe i gorivo na brodu, pa skliznuti natrag u svemir a da se nitko previše ne brine o tome što je otišao.

Pomalo je i istraživao, njuškajući na desetak asteroida, mjeseca i manjih planeta, koje su bile ili još neotkrivene ili zaboravljene. Gotovo neobjašnjivo postao je bogat. Na jednom malom planetu našao je gotovo čistu platinu. Nakrcao je svoj brod i krenuo natrag u civilizaciju da uživa u svom bogatstvu. Kao i obično izgubio se u svemiru i lutao je besciljno svemirom gotovo mjesec dana, štedeći gorivo i čuvajući već dotrajale motore. Ovaj je planet bio njegova posljednja i najbolja prilika, jer ga je pokvareni pokazivač goriva

prevario i ostao je bez goriva, pa je kod slijetanje zapravo pao.

Ljudi na planetu poželjeli su mu dobrodošlicu. Postao je heroj kad je svojim plamenim pištoljem ustrijelio neku veću pticu, koja je ponekad napadala djecu. Ispraznio je šaržer, ali je pticu raznio. Istraživao je osamljeni kontinent i našao nešto uglja i metala, beznačajno malo ali dovoljno da urođenici odmah prijeđu u brončano doba. Zatim se okrenuo moru, čamcima je dodao jedra i plovke da se ne prevrću i nastavio istraživati.

U to ga vrijeme više nije zanimalo da bude pronađen i spašen. On je bio Langri »crvenokosi«. Imao je svoje žene i svoju djecu. Njegovo je selo raslo. Mogao je postati Najstariji u svojim mlađim godinama, ali mu se ideja da kao stranac vlada ovim narodom činila neprihvatljivom. Njegovo odbijanje povećalo je poštovanje tog naroda prema njemu. Bio je sretan.

No, počeo se i zabrinjavati. Planet je imao tako ograničene izvore prirodnih bogastava da nitko ne bi imao interesa da se na njemu zaustavi radi pljačkanja tih izvora. Imao je jedan drugi prirodni izvor, koji je mogao biti neprocjenjiv. To je bio predivan svijet. Njegove su plaže bile mekane i pjeskovite, voda je bila topla, a klima očaravajuća. Za ljude na mnogobrojnim oporim svjetovima, čija su prirodna bogatstva privukla mnoštvo ljudi, suhih svjetova, ogoljelih svjetova, svjetova bez zraka, ovo je bio raj. Onima koji bi mogli na nekoliko dana napustiti crne kupole atmosfere, podzemne gradove ili mjesta zasuta pijeskom, nekoliko dana u ovom zraku punom mirisa cvijeća i punom ozona značilo bi mnogo, mogli bi se vratiti na svoj posao s obnovljenim snagama.

Luksuzni bi se hoteli mogli poredati uz plaže. Manji hoteli, pansioni, paviljoni i vile mogli bi biti u šumarcima. Uglednici bi uživali u odabranim dijelovima plaže na kojima bi smjestili svoje vile. Plaže bi mogle biti pretrpane izletnicima. Brodovi bi nudili ugodna morska krstarenja. Podmorski brodovi bi izletnike upoznali s podvodnim čudima i ljepotom ovoga mora. Prepune luke i lučice iznajmljivale bi ribarske čamce. Rasla bi industrija, što bi opskrbljivala turiste. To bi mogao biti posao cijele godine, jer je klima bila cijele godine ugodna. Posao koji bi mogao donijeti ogromno bogatstvo.

Domaći će ljudi morati dakako biti raseljeni. Istrijebljeni. Postojao je, doduše, zakon o zaštiti urođenika i impresivni kolonijalni biro ga je podržavao, ali O'Brien je vrlo dobro znao kako se takvi zakoni provode. Mali vlasnici brodova, autsajderi koji su htjeli zaraditi nešto novca, bili su kažnjeni i strpani u zatvor. Velike korporacije s mnogo novaca zatražile su koncesije i podmazale stvar mitom u naturi. Onada su nastavljale stvar pod zaštitom zakona, koji je bio zamišljen da štiti urođenike.

I na kraju, stotinu ili dvije stotine godina poslije, đaci će oplakivati nestanak domaćeg stanovništva. Imali su sjajnu civilizaciju. To je bilo žalosno. I zbilja je žalosno.

*

Mladići su stizali iz svih sela. Klizili su čamcima uz obalu veslajući kratkim veslima što su blistala na suncu i pjevali guturalne pjesme. Dolazili su po dvadeset odjednom, visoki, brončane puti, s plavom kosom, koja je na suncu postala još svjetlija. Izvukli su svoje kanue na obalu oko rta i s velikim poštovanjem dolazili Langriju. Njegova su ih pitanja zbunjivala. Uhvatili su se ukoštac sa čudesnim idejama. Borili su se da ponove teško izgovorljive glasove. Prolazili su ispite snage i izdržljivosti. Dolazili su i odlazili, da bi načinili mjesta onima koji su došli, i napokon je O'Brien izabrao najbolje mladiće, stotinu njih.

U pozadini, u šumarku, O'Brien je izgradio novo naselje, onamo se preselio sa svojih stotinu učenika i počeo ih je učiti. Ostalo mu je premalo dana i vrijeme je bilo vrlo kratko i zato su radili od jutra do mraka i često duboko u noć. Ostali ljudi njegova naroda donosili su hranu, sela su poslala žene da im pripremaju hranu, i svi su u čudu promatrali što se zbiva i čekali.

O'Brien ih je učio svemu što je znao na svoj jednostavan, iskren način i improvizirao je kada je to morao. Učio ih je jeziku, pravu i znanosti. Učio ih je ekonomici, sociologiji i vojnim vještinama. Učio ih je kako se ratuje gerilski, kolonijalnim zakonima i proceduri. Učio ih je povijest galaksija i naroda na njima. Kad bi padala večer mladi ljudi su sjedili pod zvijezdama i otvorenih usta zurili u nebo dok im je O'Brien pričao o strašnim požarima svemirskih ratova i o fantastičnim stvorenjima i svjetovima iza tih svjetova.

Prolazili su dani i pretvarali se u godinu, pa zatim u dvije godine, pa u tri. Mladi su ljudi doveli svoje žene u naselje. Mladi su parovi O'Briena nazivali svojim ocem i svoju prvorođenčad donosili njemu da im on dade imena. A učenje se nastavljalo i nastavljalo.

O'Brienove su snage popustile. Vlažne su noći izazivale u njega groznicu, a otečene noge su ga mučile. No on je nastavljao rad, naučavao i objašnjavao im PLAN. Naredio je da uvježbavaju uzbunu za slučaj invazije, a njegova smrknuta ozbiljnost pri tome otjerala je kod ostalih stanovnika drugih naselja njihovu veselu nezainteresiranost. PLAN je polako postao čvrst i razumljiv svima.

Kad je napokon O'Brien bio preslab da napusti i svoju ležaljku, skupio je svoje najbolje učenike oko sebe i nastavio predavanja.

Jednoga sunčanog popodneva O'Brien izgubi svijest. Odnijeli su ga natrag u naselje do njegova omiljenog mjesta blizu obale. Vijest je pojurila obalom: Langri umire. Odmah je došao Najstariji i glavari

svih naselja. Postavili su ispletenu asuru iznad njegove ležaljke. On je živio još te noći u nesvijesti dišući veoma teško, dok su ljudi oko njega stajali pognute glave.

Bilo je već jutro kada je otvorio oči. More je bilo divno obasjano toplim suncem. Bilo je lijepo kao i uvijek. Nije bdio vike djece koja bi oko rta skakala po valovima. Oni znaju d a j a u m i r e m, sjetio se razloga.

Pogledao je tužna lica oko sebe.

— Prijatelji — rekao je i zatim počeo šaptati na jeziku koji im je bio potpuno stran. — Učinio sam najbolje što sam mogao, bolje nisam znao...

Posmrtna je vatra te večeri plamsala visoko prema nebu na najljepšem dijelu plaže, a žalosna tišina obuhvatila je cijelo naselje i mnoga naselja duž obale. Slijedećeg dana stotinu mladića krenuli su natrag u svoja naselja odakle su došli, da utvrđuju i nastave u dvoumici nasljeđe koje im je ostavio Langri.

*

»R i r g a« je bila na putu, na uobičajenoj patrolnoj misiji, a komandant Ernst Dillinger ugodno se odmarao u svojoj kabini igrajući šah sa svojim robotom. Elegantno je postavio zamku robotovoj kraljici i napredovao je prema matu kad ga je oficir za komunikacije prekinuo.

Salutirao je i predao komandantu pismenu poruku.

— Povjerljivo — rekao je pri tome.

Dillinger je iz iskustva po njegovoj službenoj maniri i po brzini kojom je nestajao znao kada vijesti nisu bile dobre. Čovjek je već bio na vratima kad je Dillinger bacio pogled na vijest i u sebi izgovorio najsočniju psovku. Psovka ga je vratila u stvarnost.

— Pa to je naređenje sektorskoga guvernera.

— Da, komandante. — Oficir za komunikacije rekao je to kao da mu je ta vijest nepoznata.

— Brodovi svemirske flote ne primaju naređenja od birokrata i opskurnih političara. Vi ćete najljubaznije saopćiti njegovoj ekscelenciji da ja primam naređenja samo od svoje vrhovne komande i da sam sada na izvršavanju zadatka od prioriteta trećeg stupnja, te da mu činjenica što prolazim jednim uglom njegovog teritorija ne daje nikakvo pravo da kontrolira moje kretanje.

Oficir za komunikacije izvadi blok.

— Hoćete li mi izdiktirati poruku, komandante? — reče.

— Upravo sam vam je dao. Vi ste oficir za komunikacije. Zar ne vladate dovoljno jezikom da ga pošaljete do sto đavola na najljubazniji način?

— Pa, mislim da...

— E, pa učinite tako. I pošaljite mi poručnika Protza.

Oficir za komunikacije panično napusti prostoriju.

Poručnik Protz se pojavi ubrzo, ugleda namrgođenog Dillingera i nemarno sjede nasuprot njemu.

— U kojem smo sektoru, Protz? — zapita Dillinger.

— U 2397 — odgovori Protz spremno.

— I kako ćemo dugo biti u tom sektoru 2397?

— Četrdeset osam sati. Dillinger tresnu poruku na stol.

— Predugo!

— Je li neka kolonija u nevolji?

— Još gore od toga. Sektorski guverner izgubio je četiri izviđača.

Protz se uspravi i proguta psovku.

— Boga mu, pa to je... četiri izviđača! Slušajte, ja imam dopust slijedeće godine. Žao mi je, ali ne želim sudjelovati u traganju, ne dam svoj dopust ni za tucet tih istraživača. Morat ćete ih tražiti bez mene.

— Hajde, umuknite već jednom! — prodere se Dillinger. — Taj guverner, majmun, ne samo što je izgubio četiri istraživača odjednom već ima hrabrosti naređivati mi da krenem u potragu za njima. Meni da naređuje, vidite li vi to?! Ja mu sada poručujem da mi imamo naređenje lančanih zadataka, od svemirske komande, ali on će imati vremena da stupi u vezu s glavnim štabom i da od njih ishodi odobrenje. Oni će biti sretni što mu mogu učiniti uslugu i obavezati ga time, dakako, tako dugo dok »Rirga« bude u njegovom području.

Protz pruži ruku i uze papir.

— I tako, oni će poslati jednu bojnu krstaricu da traži četiri istraživačka brodića. — Pročitao je poruku i zaklimao glavom. — Moglo bi biti i gore. Možda ćemo ih naći sve na jednom mjestu. Broj 719 se izgubio, oni šalju 1123 za njim u potragu. Zatim šalju 572 u potragu za 719 i 1123, pa na kraju 1486 u potragu za 719, 1123 i 572. Sreća njihova što smo se mi našli ovdje. Ta bi se besmislica mogla nastaviti unedogled. Dillinger klimnu glavom potvrđujući.

— Čini se zanimljivim, zar ne?

— Možemo odmah odbaciti mehaničke greške. Ti su istraživači pouzdani i četiri ne bi zaglavila istovremeno iz istog razloga. Ne pretpostavljate li da je neki od ovih svjetova civiliziran do stupnja primitivnog putovanja svemirom, pa da ih oni hvataju?

— Moguće je i to — reče Dillinger. — Ali nije sasvim vjerojatno. Istina, u ovom sektoru nije više od deset posto planeta istraženo, ali cijeli je sektor uvršten u karte, a svemirska je flota taj sektor vrlo često upotrebljavala za svoje manevre. Da se na nekom od tih svjetova razvilo putovanje svemirom, to bi već bilo zapaženo. Ne, ja mislim da ćemo sva četiri broda naći na jednom planetu. Nevolja koja

je snašla prvoga vjerojatno je snašla i ostale. Ostaje otvoreno možemo li nešto učiniti. Neki neistraženi svijet mogao bi prirediti velike nevolje. Siđite dolje u odjel karata i pogledajte možete li smanjiti područje na kojem treba provesti potragu. Mogli bismo imati i sreću.

Dvadeset četiri sata kasnije Glavni štab svemirske flote potvrdio je službeno guvernerov zahtjev i »Rirga« je promijenila smjer. Protz je šetao po odjelu za karte i veselo zviždukao dok je vješto na trodimenzionalnom kalkulatoru proračunavao sve varijante. Jedan ih je tehničar odmah provjeravao na brodskom kompjutoru i imao je prilično muke držati korak s Protzom.

Dillinger se namrštio kad je bacio pogled na koordinate koje mu je pružio Protz.

— Vi mislite da je ovaj sustav dobar za početak kao i bile koji drugi?

— Bolji od bilo kojeg — Protz stane u obranu svojeg prijedloga. — Brod 719 javio se posljednji put odatle, na svom putu, pa tako imamo tri mogućnosti, ali jedino je ova na njegovom kursu. Rekao bih da je deset naprama jedan da ćemo ih tu negdje naći. U tom sektoru ne bi moglo biti više od jednog planeta prikladnog za život. Sve ovo mogli bismo riješiti za nekoliko dana.

Dillinger šmrcnu.

— Samo jedan planet za pretragu u potrazi za četiri mala broda! Ti si bio predugo u svemiru. Zar si zaboravio koliko velik može biti planet?

— Pa, kao što si rekao, mogli bismo imati sreće.

*

I imali su sreću. Bio je samo jedan planet prikladan za obitavanje s jednim prilično uskim suptropskim kontinentom, Pri prvom promatranju zapazili su četiri istraživačka broda kako blistaju na suncu, lijepo poslagani u red na širokoj uzvisini s koje se vidjelo more.

Dillinger je malo proučavao rezultate promatranja, bacio pogled na filmske snimke i onda eksplodirao od bijesa.

— Prokletstvo! Na ovo ćemo izgubiti najmanje tjedan dana u svakom slučaju, a oni luđaci tamo dolje uzeli su sebi dopust za pecanje.

— Morat ćemo se spustiti — reče Protz. — Ne možemo biti sasvim sigurni.

Dillinger podiže pogled s filma i na licu mu se pokaže lukavi smiješak.

— Svakako ćemo sletjeti. Dobro pogledaj ovo. Mi ćemo sletjeti, i pošto tim istraživačima svakom opalim jednom nogom u tur, IDEM

JA PECATI.

Glomazna »Rirga« spusti se oko tisuću metara niže na obalu. Proveli su neizbježna prethodna ispitivanja. Jedinica sigurnosti metodično je ispitala područja na kojem se brod spustio, poslana je jedna patrola da pregleda istraživačke brodove, pod okriljem topova s »Rirge«. Dillinger izađe preko spuštene rampe, kao gladan udahnu svježi morski povjetarac i zaputi se na obalu.

Protz mu se pridruži malo kasnije.

— Brodovi su napušteni. Čini se kao da su jednostavno izašli iz brodova i ostavili ih.

— Što možemo, moramo ih odnekud iščeprkati — reče mu Dillinger. — Javi to glavnom Štabu.

Protz se brzim korakom vrati na brod.

Dillinger se polako vraćao prema brodu. Područje na kojem se spustio brod bilo je sada osigurano. Patrole su krenule prema unutrašnjosti i duž obale. Jedna je javljala da je naišla na neko napušteno naselje. Dillinger slegnu ramenima bezbrižno i uputi se u svoju komandnu sobu. Natoči sebi piće i pruži se na ležaj razmišljajući ima li na brodu nešto prikladno za pecanje.

Protz se javi preko intercoma.

— Kapetane?

— Odmaram se — odgovori mu Dillinger.

— Našli smo jednog urođenika.

— Pa posada »Rirge« trebalo bi da bude sposobna da se bakće s urođenikom ne gnjaveći time svoga komandanta.

— Možda sam trebao reći da je urođenik našao nas. On želi razgovarati s komandantom broda.

Dillinger je reagirao vrlo sporo. Prošlo je deset sekundi prije nego što se trgao, sjeo i ispio svoje piće.

— On govori galaktičkim jezikom — dodade Protz. — Sada će ga dovesti. Što da radim s njim?

— Postavite šator. Primit ću ga po odgovarajućem ceremonijalu.

Malo poslije toga, sav sjajući u uniformi načičkanoj odlikovanjima, Dillinger se spustio preko rampe broda, šator je bio već postavljen i počasna je straža bila postrojena oko njega. Ljudi su pokušavali zadržati ozbiljna lica. Trenutak kasnije on je shvatio zašto. Urođenik je bio model savršenog tijela, mlad, inteligentna izgleda. Nosio je samo neku odjeću neodređenog porijekla oko bokova. Njegova je crvena kosa plamtjela na svjetlu sunca.

U svečanoj uniformi pred njim Dillinger je ubrzo shvatio svu komiku situacije i nasmije se otvoreno. Urođenik je stupio naprijed, ozbiljna lica, s puno povjerenja. Ispružio je ruku.

— Dobar dan, kako ste? Ja sam Fornri.

— Ja sam komandant ovog broda, Dillinger — odgovori Dillinger

gotovo automatski. Svečano je stao na stranu i ponudio urođeniku da uđe u šator. Dillinger i grupa njegovih oficira uđu za njim.

Urođenik nije htio sjesti i okrenuo se Dillingeru.

— Imam neugodnu dužnost da vas obavijestim da ste vaš brod i cijela vaša posada uhapšeni.

Dillinger se teško spusti u stolicu i hukne. Okrenuo se Protzu, koji je suzdržavao grimasu na licu i nekako namigivao. Jedan oficir iza njega nije mogao suzdržati kikot. Urođenik je govorio čvrstim glasom, koji se sigurno čuo i izvan šatora. Žamor i jedva skriveni smijeh dopro je do njih u šatoru.

Crvenokosi urođenik, koji u rukama nije imao ništa drugo nego koplje srednje veličine, uhapsio je »Rirgu«. To je bila šala vrijedna prepričavanja, bude li itko htio vjerovati.

Dillinger nije obraćao pažnju na Protzovo namigivanje.

— Pod kakvom optužbom?

Urođenik je progovorio ne dižući ton.

— Spuštanje u zabranjenu zonu, namjerno izbjegavanje carine i karantene, izbjegavanje spuštanja na pravo mjesto određeno za imigraciju, sumnja da krijumčarite i nosite oružje bez ovlaštenja. Slijedite me, molim vas, i ja ću vas odvesti do mjesta gdje ćete biti zatvoreni.

Protz se odjednom uozbiljio.

— On nije mogao naučiti jezik galaksije od onih iz istraživačkih brodova, — prošaputao je iza Dillingera. — Tek prije mjesec dana javljeno je da je prvi brod nestao.

Dillinger se naglo okrenu svojim oficirima.

— Budite ljubazni i prestanite se smijuckati. Ovo je vrlo ozbiljna stvar.

Smješkanje prestade.

— Zar ne vidite, vi idioti, da ovaj čovjek predstavlja civilnu vlast? Ako nema specijalnih dogovora o suprotnom, vojno je osoblje dužno pokoravati se zakonima svakog planeta koji ima centralnu vladu.

Okrenuo se urođeniku i zapitao ga:

— Da li ovaj planet ima centralnu vladu?

— Da, ima je — odgovori on.

— Jesu li i ljudi s istraživačkih brodova u vašem pritvoru?

— Jesu.

— Naredite da se svi naši ljudi povuku na brod — reče Dillinger Protzu. Okrenuvši mu se reče mu:

— Shvatit ćete da moram o ovome obavijestiti svoje pretpostavljene.

— Pod jednim uvjetom. Sve oružje što je doneseno iz broda ostat će konfiscirano i nitko se osim vas neće smjeti vratiti na brod.

Dillinger se okrenu Protzu.

— Neka ljudi odlože oružje na mjesto koje on označi.

Tek je poslije osam dana Dillinger mogao pristupiti prvim pregovorima. Prije nego što je konferencija započela, zatražio je da razgovara s jednim od ljudi s istraživačkih brodova. Urođenici su ga poveli u neku kolibu, gdje je bio čovjek, potamnio od sunca, samo s krpicom oko bokova. On se veselo nasmije Dillingeru.

— Gotovo sam žalostan što vas vidim, komandante.

— Kako su postupali s vama?

— Odlično. Ne bismo mogli poželjeti bolji postupak. Hrana je odlična, a imaju neki napitak, od kojeg nema boljeg u čitavoj galaksiji. Smjestili su nas u kolibe na morskoj obali i kazali nam kuda se možemo kretati, što nam je dopušteno i ostavili su nas same. Jedan nam je donosio hranu i osim njega i nekoliko ribarskih čamaca nismo ni vidjeli urođenike.

— Mislite bar tri urođenice odjednom. — Dillinger mu odgovori suho.

— Pa, ne, žene nam se nisu približavale. Inače, ako biste razmišljali kako da nazovete ovaj planet, najbolji naziv bio bi RAJ. Uglavnom smo plivali i kopljima lovili ribu. Treba samo da vidite kakva je riba iz ovog mora!

— Nisu vam nanijeli nikakva zla?

— Ne, zarobili su nas iznenada, razoružali, i to je bilo sve.

— To je sve što sam htio saznati — reče mu Dillinger i izađe.

Urođenici su ga odveli dalje do neke veće kolibe. Tu su započeli pregovori. Dillinger je sjedio s jedne strane stola sa svoja dva oficira. Fornri i dva mlada urođenika sjela su im nasuprot s druge strane stola.

— Ovlašten sam — započeo je Dillinger — da bezuvjetno prihvatim vaše globe i novčane kazne. Četiri stotine tisuća kreditnih bonova prebačeno je u vašu korist, u korist vaše vlade, kod banke ove Galaksije. — On pruži preko stola dokument o kreditu. Fornri ga prihvati nezainteresirano.

— Status ovog planeta bit će priznat kao nezavisan svijet. — nastavio je Dillinger. — Njegove će zakone priznati Galaktička Federacija i bit će na snazi u federalnim sudovima gdje će nastupiti građani federacije u nekim sporovima. Mi ćemo za vašu vladu osigurati centar za komunikacije, tako da možete održavati vezu s Federacijom, a brodovi koji budu htjeli sletjeti mogu preko njega dobiti vaše službeno odobrenje. Zauzvrat, očekujemo da odmah oslobodite sve naše posade, vratite svu našu opremu i date slobodu polijetanja za sve brodove Federacije koji se sada nalaze na vašem planetu.

— To nas potpuno zadovoljava — odvrati mu Fornri — s tim da sve ovo što ste izgovorili bude kao sadržaj sporazuma potvrđeno i

pismeno, te potpisano od ovlaštenih ličnosti.

— To će biti odmah učinjeno — reče Dillinger. Oklijevao je malo i osjećao se pomalo nelagodno. — Vi svakako shvaćate da to podrazumijeva i to da morate vratiti sve oružje koje ste zaplijenili s brodova istraživača i s »Rirge«.

— Razumijem — reče Fornri se nasmiješi. — Mi smo miroljubivi narod. Nama nije potrebno oružje.

Dillingeru se ote duboki uzdah. Iz nekih i njemu još nejasnih razloga mislio je da će pregovori propasti upravo na ovoj točki.

— Poručnik Protz — okrenu se svom oficiru — molim vas pobrinite se da se ovaj sporazum sastavi što hitnije u pismenom obliku i bude spreman za potpis.

Poručnik klimnu glavom i ode.

— Još samo jedan trenutak molim vas — reče Dillinger.

— Ima još jedna stvar. Potreban nam je službeni naziv vašeg planeta. Kako ga nazivate?

Fornri je izgledao zbunjen.

— Kako?

— Pa, sve do sada vi ste bili samo jedna koordinata i broj na našim kartama. Sada morate imati i neko ime. Bilo bi najbolje da vi sami odredite naziv vašeg planeta. Ukoliko to ne učinite, netko drugi će to učiniti i vama se taj naziv možda neće svidjeti. To može biti vaš domaći naziv planeta ili neki deskriptivni opisni naziv, kako vam se više sviđa.

Fornri je oklijevao.

— Možda bi trebalo da se o tome dogovorimo.

— Svakako — odgovori mu Dillinger. — Ali jedno upozorenje: kada jednom odredite naziv planeta, bit će vraški teško promijeniti ga.

— Razumijem — odvrati mu ozbiljno Fornri.

Urođenici su se povukli, a Dillinger opet sjede s osmijehom na licu i natoči sebi iz jedne tikve odlično domaće piće. Piće je bilo nešto što mu je u tom trenutku najviše prijalo.

»Možda bi naziv RAJ najviše odgovarao ovom mjestu« razmišljao je. »Ali bolje je da oni o tome odluče. RAJ bi za njih moglo značiti nešto sasvim drugo. Obično dolazi do raznovrsnih komplikacija kada nazive planetima daju stranci.« Sjećao se priče o nekom istraživačkom brodu koji je poslao pozive za pomoć iz močvarnog područja nekog planeta.

— Gdje ste vi? — pitala je baza. Istraživački brod je dao svoje koordinate i gotovo suvišno dodao: to je pakleno mjesto.

Ljudi s tog planeta dva su se stoljeća borili da promijene to ime, ali na svim službenim kartama taj je planet još uvijek bio Pakleno mjesto.

— Požurite! — doviknuo je za Fornrijem. — Moramo imati naziv za pismeni sporazum.

Tri sata kasnije bili su u svemiru, na svom putu za FRON, glavni grad ovog sektora. Protz se osvrtao prema svjetlucavom planetu koji se gubio u magli i zaklimao glavom.

— LANGRI. Što misliš, što to znači?

U Fronu je Dillinger podnio izvještaj sektorskom guverneru.

— Tako dakle, nazivaju ga LANGRI — reče guverner. — I kažete da govore galaktičkim jezikom?

— Govore vrlo dobro, s neznatnim provincijskim akcentom.

— Pa, to je lako objašnjivo. Neki je brod u prošlosti tamo sletio, ljudima se svidjelo mjesto i oni su ostali tamo. Jeste li vidjeli tragove nekakvog broda ili više brodova?

— Ne, nismo vidjeli ništa slično. Oni su zapravo željeli nas vidjeti.

— Tja, uleteli ste u neugodnu situaciju. Nije vaša greška, dakako. Ali ti istraživači sa svojim brodovima... — Zatresao je glavom. — Muči me što oni znaju galaktički jezik. Normalno bi bilo da stranac nauči domaći jezik, osim ako ih je bilo više. Postoji i domaći jezik, zar ne?

— Ne bih mogao reći. Nikada ih nisam čuo govoriti neki drugi jezik osim galaktičkog. Doduše, nisam ih čuo kako govore međusobno. Oni su se povlačili dalje kad god bi se o nečemu sporazumijevali. Ali sada, kad o tome razmišljam, čini se da sam čuo da i djeca govore galaktički.

— Vrlo zanimljivo — reče guverner. — LANGRI, to mora biti neka domaća riječ. Poslat ću onamo s osobljem svakako i jednog filologa. Volio bih saznati kako su naučili galaktički i nastavili se njime služiti. Htio bih znati i koliko je prošlo otkako su stranci bili među njima. Vrlo zanimljivo.

— To su vrlo inteligentni ljudi — nastavi Dillinger. — Napravili su vrlo dobar posao, ali su pri tome bili vrlo civilizirani i uljudni. Dobio sam naređenja da odvedem ambasadora i osoblje predstavništva na LANGRI i ondje formiran stalno sjedište. Znate li vi nešto o tome?

— Ja ću se pobrinuti za osoblje te stanice. Ambasador je već imenovan i bit će ovdje za nekoliko dana. U međuvremenu dajte svojim ljudima nekoliko dana odmora i razonodite se malo.

*

Tjedan dana poslije, H. Harlow Wembling, ambasador u Langriju, popeo se na »Rirgu« preko rampe gurajući svoju veliku trbušinu kao neku svečanu počasnu značku. Zaprijetio se oficiru na službi, zarežao na posadu i, kad ga je komandant Dillinger pozvao u komandnu kabinu da mu izrazi svoje poštovanje, zatražio je od njega da jedan

član posade svemirske flote bude dodijeljen njemu kao sobar.

Dillinger je namrštено podigao obrve i Protzu vrlo podrobno iznio svoje mišljenje o novom ambasadoru, riječima koje su prvog oficira dovele u situaciju da počeše i protrlja uši u nelagodnosti.

— Zar ćete mu dati to što traži? — zapita ga Protz.

— Rekao sam mu — odgovori Dillinger, još uvijek frkćući kroz nos — rekao sam mu da bi jedina osoba na brodu koja bi imala toliko slobodnog vremena mogao biti samo ja, a ja na žalost nemam odgovarajuće kvalifikacije za to. Da je to vrlo žalosno i da je to zapravo velika sramota.

— Ah, ubrzo ćemo ga se otarasiti.

— Razmišljao sam o urođenicima na Langriju. O njegovoj politici, naravno. Wembling će biti neki stranački veteran, koga sada tako nagrađuju za godine vjerne službe. To se uvijek događa, no većina imenovanih vrlo su pristojni. Neki od njih su i vrlo sposobni, ali uvijek ima iznimaka kad čova misli da ga riječ ambasador ispred njegova imena uzdiže četrdeset i pet stupnjeva prema božanstvu. Zašto je naš planet izabrao upravo ovoga?

— Zabrinut sam — reče Dillinger. — Pregovarao sam i izradio sporazum s Langrijem i osjećam neku odgovornost za taj svijet.

Iskrcali su ambasadora zajedno s osobljem predviđenim da na Langriju uspostavi predstavništvo Federacije Galaksije. Još je u posljednjoj minuti iskrsla prepirka kada je Wembling odjednom zatražio da polovica vojnika s »Rirge« ostane kao straža za novu ambasadu. Zatim se »Rirga« vratila u svemir, spremna, kako je Dillinger rekao, da zaboravi Langri i vrati se poslu.

Ali Dillinger nije mogao zaboraviti Langri. Vrlo se često u toku mjeseca i slijedećih godina zatekao kako razmišlja u poludrijemežu o prekrasnim plažama i moru punom riba, o morskom zraku prepunom mirisa divnog cvijeća. »Sada je tamo pravo mjesto za odmor«, razmišljao je često, »ili za pravu penziju nakon naporne službe jednog oficira svemirske flote«.

*

Jedan usamljeni svemirski teretni brod na putu od Quirona do Yorlanda nestao je na nekom malo korištenom svemirskom putu. Na udaljenosti od jedne svjetlosne godine neki je birokrat bujne mašte pomislio na gusarstvo. Odmah su poletjela naređenja i komandant James Vorish na ratnoj krstarici »Hiln« promijenio je kurs i krenuo u monotono šestmjesečno patroliranje svemirom.

Tjedan dana kasnije ta su naređenja povučena. Komandant Vorish je opet promijenio smjer svoga broda i s poručnikom Robertom Smithom prokomentirao cijelu stvar.

— Netko je uzbunio neko urođeničko stanovništvo na nekoj planeti — reče Vorish. — Nama je naređeno da odemo tamo i zaštitimo građane Federacije i njihovu imovinu. —

— Neki ljudi nikad neće naučiti — reče Smith. — Ali, Langri? Gdje je, dovraga taj Langri? Nikad nisam čuo za taj planet.

Kad ga je ugledao, i Vorish je pomislio kako je to najljepše mjesto koje je ikad vidio.

To je planet u sektoru dvadeset i prvog sunca. Drveće se pruža uz divne uske plaže. Cvijeće zatvara svoje nježne latice navečer kada sunce zađe. Valovi se lijepo kotrljaju prekrasnim plavim morem. U pozadini oduran kostur ogromne zgrade, koja je još bila u gradnji, oštro se ocrtavao u sumraku. Ljudi poslijepodnevne smjene marljivo su radili uz glasni zveket građevinskih strojeva. Glasni zvuci i udarci odzvanjali su plažom. Motori su brundali i ružili. Na svu sreću oskudno svjetlo skrivalo je darmar na gradilištu skrivenom još netaknutom šumom.

Wembling, je govorio:

— Vaša je dužnost da zaštitite živote i imovinu građana Federacije.

— Svakako — odgovori mu Vorish. — U okviru razumnih granica. Za uređaje koje vi zahtijevate bila bi potrebna divizija vojnika i oprema milijunske vrijednosti, a ni to ne može pružiti potpunu sigurnost. Vi ste rekli da ponekad urođenici dolaze i s morske strane. Morat ćemo opkoliti cijeli poluotok.

— Oni su neprincipijelne hulje — reče Wembling. — Mi imamo pravo tražiti zaštitu. Ne mogu zadržati ljude na poslu ako su njihovi životi pod neprekidnim terorom.

— Koliko ste ljudi do sada izgubili? —

— Zašto? Nijednoga. Ali za to nisu zaslužni urođenici.

— Niste izgubili nikoga? A što je s imovinom? Jesu li vam oštetili opremu ili skladišta namirnica?

— Ne, nisu — odgovori Wembling. — Ali samo zbog toga što smo bili stalno budni i na oprezu. Morao sam polovicu svojih ljudi pretvoriti u policijske snage.

— Pa, vidjet ćemo što možemo učiniti — reče mu Vorish. — Dajte mi malo vremena da se upoznam sa situacijom i da osjetim atmosferu, pa ću onda ponovno doći na razgovor a vama.

Wembling pozove dva krupna čovjeka, očito njegovi gorile, tjelohranitelji, i žurno ode. Vorish se prošeta po obali, otpozdravi vojniku na straži i zastade zamišljeno gledajući prema moru.

— Nikoga nema pred nama, komandante — reče mu stražar. — Urođenici se ne...

Odjednom se prekide usred rečenice, pozdravi. Poručnik Smith je silazio niz obalu, klimnuo glavom Vorishu i pogledao prema zapadu.

— Što si saznao? — zapita ga Vorish.

— Ima nešto vrlo čudnovato u cijeloj toj situaciji. Oni »napadi« o kojima je Wembling govorio, hm, vrlo su zanimljivi. Urođenici dolaze od vremena do vremena, i to po jedan, bez oružja. Jednostavno se provuče ovamo i legne pred stroj ili učini nešto slično i radovi moraju stati dok urođenika ne odnesu izvan radilišta.

— Je li neki urođenik bio ozlijeđen?

— Ne, nije. Ljudi kažu da je Wembling bio u tom pogledu vrlo odlučan. Sve to ide ljudima na živce, jer nikad ne znaju kad će se neki urođenik pojaviti pred njima. Ukoliko bi neki od urođenika bio ozlijeđen oni se plaše da bi došli ostali s noževima, otrovnim kopljima ili sličnim oružjem i da bi tada bilo gužve.

— Po onome što sam do sada vidio i kako Wembling radi, moje su simpatije na strani urođenika. Ali imam naređenja da štitim Wemblinga. Postavit ćemo liniju stražara preko poluotoka i nekolicinu rasporediti po radilištu. To je sve što mi možemo napraviti, a i to će biti vrlo naporno za naše ljude. Neki od specijalista će nadići galamu kad ih postavimo za obične stražare. Idem odrediti stražarska mjesta.

Vorish se vrati na »Hiln« i ondje naiđe na gomilu raznih poruka. »Wembling bi želio znati...« »Wembling predlaže...« »Ako to ne bi predstavljalo previše...« »Pozdravi od Wemblinga...« »Što je prije moguće...« »Wembling se ispričava, ali...«

Prokleti Wembling! Vorish je već bio toliko bijesan da je rekao svom oficiru za veze neka uspostavi izravnu liniju s Wemblingovim uredom. Odahnuo je s olakšanjem što je našao takav izlaz, i dao je nekom mlađem oficiru da cijelo vrijeme radi samo na toj liniji primajući Wemblingove poruke.

Smith se pojavi iz mraka sa svoga posla određivanja stražarskih mjesta.

— Jedan urođenik hoće razgovarati s tobom. Vani je.

Vorish diže ruke.

— Pa dobro, čuo sam Wemblingovu verziju priče. Trebalo bi da čujem i njihovu. Neugodno mi je tražiti, ali Wembling će nam valjda dati nekog prevodioca.

— Možda bi dao da ga ima, ali on ga nema. Urođenici govore galaktičkim jezikom.

— Hej, što to govoriš? — Vorish iznenađeno pogleda Smitha. — Ne, vidim da se ne šališ. Sve mi se čini da se ovaj planet u mnogočemu razlikuje od drugih. Dovedi ga unutra.

Urođenik se predstavio kao Fornri i prijateljski stisnuo Vorishu ruku. Kosa mu je plamsala žarkocrvenom bojom na hladnom svjetlu iznad glave. On prihvati ponuđenu stolicu i mirno sjedne.

— Rečeno mi je — progovori urođenik — da ste vi članovi

svemirske flote Galaktičke Federacije. Je 1i to točno? —

Vorish prestade zuriti u urođenika potvrđujući da je to točno.

— U ime svoje vlade — nastavi Fornri — tražim vašu pomoć u odstranjivanju mrskog invazora, napadača na naš svijet.

— Do đavola! — promrmlja Smith.

Vorish je proučavao ozbiljno lice mladog urođenika, razmišljajući o odgovoru.

— Ti invazori — progovori napokon — mislite li vi pri tome na projekt ovdašnje izgradnje?

— Da upravo na to mislim — odgovori Fornri.

— Vaš planet je klasificiran u Federaciji kao 3-C i po tome je stavljen pod upravu Kolonijalnog biroa; Wembling & Company ima koncesiju za svoj projekt od toga biroa. Teško da se oni mogu smatrati invazorima.

Fornri je odgovorio polagano i razgovijetno:

— Moja je vlada potpisala ugovor s Galaktičkom Federacijom. Taj ugovor jamči nezavisnost planetu Langri, a garantira i pomoć od strane Federacije bude li Langri napadnut iz Svemira. Ja se pozivam na ugovor i tražim da Galaktička Federacija ispuni svoje garancije.

— Dajte da pogledamo u indeks — obrati se Vorish Smithu. Zatim uzme veliku knjižurinu, pogleda u sadržaj i pronađe stranicu pod naslovom LANGRI »Prvi istraživački kontakti u 84«, pročita on. »To je bilo prije četiri godine, klasificirana 3-c u rujnu 85. Ne spominje se nikakav ugovor.«

Fornri izvuče poliranu tubu od drveta iz pojasa i iz nje izvuče smotani papir. Pruži ga Vorishu, koji ga razmota i ispravi. To je bila kopija pažljivo napisanoga, očito službenog dokumenta. Vorish pogleda na datum i pogleda u indeks.

— Datirano lipanj 84 — reče Smithu. — Mjesec i pol dana poslije prvoga istraživačkog kontakta. Svrstava Langri kao 5-X.

— Originalan? — upita Smith.

— Čini se originalan. Teško je pretpostaviti da su ga ovi ljudi izmislili. Imate li vi original ovoga dokumenta?

— Imamo — odgovori Fornri.

— Pa svakako ga neće nositi okolo sa sobom. Vjerojatno nam ne vjeruje previše i ja mu to ne mogu zamjeriti.

On pruži ugovor Smithu, koji ga pažljivo pročita.

— Bilo bi vrlo čudno da se klasifikacija jedne nove planete provede sa zakašnjenjem od godinu i pol dana od istraživačkog kontakta. Ako je ovo original, onda to znači da je Langri preklasificiran u 85. godini.

— Indeks ne kaže ništa o preklasifikaciji — reče Vorish. Okrene se Fornriju.

— Sve dok nam nije bilo naređeno da dođemo na ovaj planet,

nismo uopće čuli za Langri, pa tako prirodno ne znamo ništa o toj klasifikaciji. Recite nam kako se to dogodilo.

Fornri klimne glavom. Govorio je vrlo dobro galaktičkim jezikom, s jedva zamjetnim naglaskom, koji Vorish nikako nije mogao odgonetnuti. Povremeno je pravio stanke da bi pronašao pravu riječ, ali njegovo je pričanje bilo jasno i koncizno. Opisao je dolazak istraživača, njihovo hapšenje i pregovore s komandantom »Rirge«. Ono što je slijedilo izazvalo je mrštenje na njihovim licima.

— Wembling? Wembling je bio prvi ambasador?

— Da — odvrati Fornri. — On je obmanjivao vlasti i rugao se vlastima naše vlade, vrijeđao naše ljude i napastovao naše žene. Mi smo zatražili od vaše vlade da ga opozove i ona je to učinila.

— Vjerojatno ima mnogo utjecajnih političara za prijatelje — reče Smith — uspio je da planet bude preklasificiran i uzeo je za sebe koncesiju. Vrlo djelotvorna osveta za umišljenu uvredu.

— Ili je samo vidio mogućnost da lako dođe do zarade ovdje — odgovori Vorish. — Je li vaša vlada dobila službenu obavijest o izmjeni ugovora i preklasifikaciji Langrija?

— Nije — odgovori Fornri. — Poslije Wemblinga došao je drugi ambasador, Gorman. On je bio prijatelj našeg naroda. Nakon nekog vremena došao je brod i odveo njega i sve osoblje ambasade. Nama nitko nije ništa rekao. Zatim se vratio Wembling s mnogo brodova i mnogo ljudi. Mi smo mu kazali neka napusti naš planet, ali on nam se samo smijao i započeo izgradnju ovoga hotela.

— Pa on gradi već gotovo tri godine — reče Vorish. — Baš ne napreduje osobito brzo.

— Mi smo angažirali jednog advokata, mnogo svjetova daleko — objašnjavao je Fornri. — Mnogo puta je Wembling dobio zabranu i zaustavio radove. Ali svaki je put sud poništavao zabranu.

— Sudski nalog za zabranu? — usklikne. Smith. — Hoćete reći da ste vi poveli sudski proces oko toga?

— Pozovite poručnika Charlesa — reče Vorish. Smith diže iz kreveta mladoga oficira, stručnjaka za pravna pitanja. Uz pomoć Charlesa oni su podrobno ispitali Fornrija o bezuspješnom sudskom procesu koji je povela vlada Langrija protiv H. Harlowa Wemblinga.

— Cijela je priča bila i čudesna i patetična. Centrala Federacije ponijela je sa sobom i kompletnu opremu centra za komunikacije kad je bila opozvana. Urođenici su bili bespomoćni kad je Wembling stigao, ali pronašli su bolji način nego da se posluže silom. Na njihovu sreću pronašli su prijatelja među Wemblingovim ljudima, Fornri nije htio reći koga, koji ih je povezao s tim advokatom, a on ih je oduševljeno zastupao mnogo puta na sudu.

Odvjetnik nije mogao intervenirati u pogledu kršenja ugovora jer je jedino vlada imala ingerenciju na tom području. Ali napao je

Wemblingovu aktivnost u nizu točaka, od kojih Foornri neke nije ni razumio. Jednom prilikom uspio je da Wembling bude optužen zbog kršenja svoje koncesije, koja mu je davala isključivo pravo da razvija prirodna bogatstva na Langriju. Wemblingovi radovi na hotelu zaustavljeni su na četiri mjeseca, sve dok sud nije potvrdio da mogućnosti provodenja odmora na nekom planetu i njeni turistički potencijali predstavljaju prirodno bogatstvo. Urođenici su dobili i posljednju rundu na sudu kad je sud ustanovio da je Wembling kriv za nanošenje štete imovini urođenika jer je srušio jedno cijelo naselje kako bi raščistio teren za hotel. Njegova koncesija, rečeno je u presudi, ne ovlašćuje ga da prisvaja privatno vlasništvo. Ali šteta koju je on prouzrokovao bila je neznatna, pa se Wembling ponovo vratio na posao, a odvjetnik je pokušavao izmisliti nešto drugo. On je također pokušavao s nekim političarima poduzeti nešto oko prekršenog ugovora, ali zasad nije bilo izgleda da bi se nešto moglo učiniti i da bi se u tome moglo uspjeti.

— Za sudske procese treba mnogo novaca — primijeti Vorish.

Fornri slegne ramenima. Langri ima novaca. Ima četiri stotine tisuća kreditnih bonova, koje je Federacija svojevremeno platila, ima i prihod od veće količine platine koju su njihovi prijatelji među Wemblingovim ljudima uspjeli za njih prokrijumčariti s ovog planeta.

— Zar ima platine na Langriju? — zapita Vorish.

— Ona ne dolazi s ovog planeta.

Vorish je nestrpljivo bubnjao prstima po stolu. Situacija na Langriju sadržavala je u sebi nekoliko značajnih zagonetaka, ali samo za početak on bi vrlo rado znao kako je došlo do toga da su urođenici znali galaktički jezik kad su prvi istraživači došli do njih. A onda platina, koja nije s ovog planeta. Zaklimao je glavom.

— Mislim da nećete nikada uspjeti Wemblinga pobijediti na sudu. Možete ga privremeno i zadržati, zaustaviti njegovu gradnju ali na kraju krajeva on će izaći kao pobjednik. Onda će vas on upropastiti. Ljudi poput njega imaju vrlo mnogo utjecaja i potrebnu financijsku podršku.

— Sudske zabrane daju nam vremena — odgovori Fornri. — Vrijeme je ono što nam je neophodno potrebno za naš PLANI

Vorish u nedoumici pogleda Smitha.

— Što ti misliš o tome?

— Mislim da moramo načiniti o svem tome potpuni izvještaj. Pregovarao je i sastavio ugovor viši oficir svemirske flote. Glavni štab svemirske flote mora biti upoznat s tim što se dogodilo.

— Da, morali bismo im poslati i kopiju ovog ugovora, ali kopija kopije ne bi značila mnogo, a urođenici svakako ne žele ostati bez originala. — On se okrene prema Fornriju.

— Poslat ću poručnika Smitha s vama. On će povesti nekoliko

ljudi sa sobom. Nitko neće biti naoružan. Povedite ih kamo god hoćete i čuvajte ih kako god hoćete, ali oni moraju sami fotografirati original toga ugovora prije nego što vam možemo bilo što pomoći.

Fornri je kratko vrijeme razmišljao i zatim se suglasio. Vorish pošalje s Fornrijem Smitha sa dva tehničara i opremom da snime ugovor, a sam sjedne da napiše izvještaj. Prekinuo ga je neki mladi oficir koji je gutao knedle i sav crven mucao:

— Oprostite, ali Wembling...

— Što je sad opet? — zapita Vorish pomiren sa sudbinom.

— Wembling traži da se pomakne stražarsko mjesto broj 32. Svjetlo mu smeta, ne može zaspati.

Slijedećeg jutra Vorish je šetao razgledajući Wemblingov hotel u gradnji. Pridružio mu se i Wembling u kričavoj košulji s kratkim rukavima i kratkim hlačicama. Ruke i noge su mu bile jako opaljene od sunca, a lice blijedo pod nekim nastranim šeširom.

— Tisuću soba — govorio je živo Wembling — većina od njih će biti apartmani. Tu će biti i veliki bazen za kupanje na terasi s koje se pruža lijepi pogled na plažu i more. Znate, neki ljudi ne podnose slanu vodu. Gradimo i veliko igralište za golf. Tu će biti dvije velike dvorane za ručanje i desetak manjih sa specijaliziranom hranom iz raznih poznatih mjesta. Imat ću čitavu flotilu čamaca za ljude koji žele pecati. Možda ću imati jednu ili dvije podmornice, znate, one s velikim prozorima za razgledanje podvodnog svijeta. Nećete mi vjerovati, ali ima na stotine svjetova na kojima ljudi nisu vidjeli more. Znate, ima svjetova na kojima ljudi nemaju vode ni za umivanje. Služe se kemikalijama. Kad bi neki od tih ljudi mogli doći na Langri da prožive samo malo, tu i tamo, mnogi liječnici što se bave glavoboljama ostali bi bez posla. Ovaj moj projekt nije ništa drugo nego usluga čovječanstvu.

— Oh, zar zbilja? — promrmlja Vorish. — Nisam znao da vi predstavljate nekomercijalnu organizaciju.

— Ha? O, svakako ćemo raditi za profit. I to za vrlo dobru zaradu. Što bi bilo loše u tome?

— Prema onome što sam shvatio, vaša će jedina briga biti da spasite siromašne slomljene milijunaše.

Wembling načini veličanstvenu kretnju.

— Samo za početak. Cijelu stvar moramo postaviti na zdrav financijski temelj od samoga početka, znate kako je, no bit će ovdje mnogo prostora i za male ljude. Ne ispred hotela, prema moru, ali bit će dovoljno zajedničkih javnih plaža i hotela s pravom pristupa na plaže i sve ostalo što tome pripada. Moji su ljudi sve to već isplanirali.

— Samo, ja sam učio gledati na stvari sasvim drukčije — odgovori mu Vorish. — Mi smo u svemirskoj floti posvetili naše živote zaštiti

čovječanstva, ali ako pogledate naše platne liste vidjet ćete da tu nema nikakvih profiterskih motiva.

— Nema ničega lošega u radu za profit. Gdje bi bilo čovječanstvo danas kada nitko ne bi želio zaraditi? Živjeli bismo u slamnatim kolibama tamo na staroj Terri, upravo kao i ovi urođenici na Langriju. Evo vam dobrog primjera nekomercijalnog društva na Langriju. Pretpostavljam da će vam se svidjeti.

— Pa meni ne izgleda loše — promrmlja Vorish.

No Wembling ga više nije čuo. Pojurio je dolje prema gradilištu psujući na sva usta. Jedan urođenik, koji se odjednom pojavio neznano od kuda, okačio se na jednu gredu koju je dizalica trebala upravo podići. Radnici su se ustrajno mučili da ga odvoje od grede. Urođenik je čvrsto obuhvatio gredu i nije se dao. Rad je prestao, sve dok ga nisu ipak uspjeli odvojiti od grede i odnijeti dalje u šumu.

Poručnik Smith je stigao upravo na vrijeme da vidi dramu u njenoj komičnoj završnici.

— Što oni žele time postići? — zapitao je Vorish.

— Vrijeme — odgovori Smith. — Zar niste čuli što je urođenik rekao? Treba im vremena za Plan — bez obzira na to što on značio. —

— Možda planiraju neku vrstu masovnog ustanka.

— Sumnjam. Oni su miroljubiv narod.

— Želim im svaku sreću — reče Vorish. — Ovaj Wembling je tvrdi trgovac. On je sam za sebe motorna snaga. Čudi me kako ostaje tako debeljušan kad juri okolo i drži u pogonu cijelo ovo čudo od gradilišta.

— Možda jede cijele noći. Hoćeš li pregledati plan stražarskih mjesta?

Vratiše se prema brodu. U daljini je Wembling vikao svojim visokim piskutavim glasom i ponovo pokrenuo rad. Malo poslije već ih je pristigao i koračao uz Vorisha.

— Da ste postavili neku vrstu obrambene linije kao što sam ja predlagao — rekao im je — ne bih sada imao ove nevolje.

Vorish mu ništa ne odgovori. Bilo je očito da Wembling ne želi povrijediti urođenike, ali Vorish je sumnjao u njegove humane motive. Neprikladno postupanje s urođenicima mogle bi mu smetati u nekom od slijedećih sudskih ispitivanja. S druge strane, Wembling se nije ni najmanje brinuo oko toga hoće li svemirska flota povrijediti urođenike. Prigovor za to svakako ne bi pao na njegovu glavu. Zatražio je od Voricha da postavi elektronsku ogradu koja bi ubila svakog urođenika koji bi je pokušao prijeći:

— Urođenici nemaju mnogo oružja, a i ono je primitivno — govorio je Wembling — ali imaju dovoljno da nam svima prerežu vratove, a ima ih dovoljno mnogo tu unaokolo ako jednom odluče

krenuti na mene. Uz to, njihovo ometanje usporava radove. Želim da ih spriječite da ulaze na gradilište.

— Ne smatram da je vaš vrat u opasnosti, a mi ćemo učiniti što možemo da ih zadržimo izvan gradilišta.

— Pa, mislim da ne mogu tražiti više od toga — reče Wembling, dobrodušno se nasmija i prijateljski zagrli Vorisha.

Smith je postavio stražarska mjesta tako da su tvorila čvrstu mrežu preko neravnoga i neprikladnog terena. Njegovi su ljudi radili na raščišćavanju terena radi bolje preglednosti. Wembling se vrzao unaokolo s uobičajenom nadmenošću nekog admirala flote pregledavajući kako se postavljaju straže. Odjednom se nečega prisjeti i zaustavi Vorisha.

— Ova vaša obrambena linija nije dobro postavljena. Morat ćemo onaj dio pomaknuti više prema šumi.

Vorish ga hladno pogleda.

— Zašto?

— Za dva ili tri tjedna započet ćemo radove na izgradnji terena za golf. Sada je samo polovica tog terena unutar vaše linije, pa će biti potrebno liniju pomaknuti. Ne bi bilo dovoljno sigurno za moje ljude da rade izvan obrambene linije. No ne morate se žuriti, to možete učiniti i sutra.

— Mogli ste mi prije reći kakve sve namjere imate — ledeno mu odvrati Vorish.

Wembling prikupi svoje inženjere i s njima ode da odredi veličinu terena za golfska igrališta, pod brižljivom pratnjom jedne vojne jedinice. Krenuli su zapadno po poluotoku, koji se naglo širio prema kopnu. Išli su još dalje kroz šumarke dok je Wembling gestikulirao i duboko udisao divan zrak uživajući sam u sebi za sve vrijeme obilaska predviđenih terena za golf. Jedan sat poslije Vorish je pregledao veličinu terena koji je Wembling odredio za golfske terene i glatko odbio Wemblinga.

— Ta bi linija bila za naše mogućnosti predugačka — rekao mu je. — Nemam dovoljno ljudi za nju.

Wembling se naceri.

— Komandant me uvijek onemogućava. Vi imate dovoljno ljudi. Eno ih, svi su tamo dolje na plaži.

— Moji ljudi rade u smjenama isto tako kao i vaši. Ako te ljude postavim na stražarska mjesta, neću ih imati za smjenu na drugim dijelovima linije.

— Mi obojica znamo da biste mogli postaviti obrambene ograde za koje ne bi bio potreban nijedan čovjek — reče Wembling.

— Mi obojica znamo da ja to neću učiniti. Vaši ljudi mogu raditi i bez zaštite svemirske flote. Neće im se ništa dogoditi.

— U redu, ako baš nećete promijeniti svoju odluku. Ali ako se bilo

što njima dogodi...

— I još jedna stvar — reče Vorish. — Što ćete učiniti s napuštenim urođeničkim selom koje se nalazi na vašem budućem terenu za golf?

Wembling se zamišljeno zagleda u udaljene kolibe.

— Srušit ću ih. Nitko ne živi u njima.

— Ne možete to učiniti — odvrati mu Vorish. — To je njihova imovina. Morate najprije dobiti dozvolu.

— Dozvolu? Od koga?

— Dozvolu od urođenika.

Wembling zabaci glavu i gromoglasno se nasmija.

— Neka idu na sud ako hoće trošiti svoj novac. Posljednji put ih je ta šala stajala blizu sto tisuća, a znate li o kakvoj se šteti radilo? O sedam stotina pedeset kredita. Što prije budu potrošili svoj novac, to će prije prestati da mi smetaju.

— Naređenja koja ja imam nalažu mi da štitim urođenike i njihovu imovinu kao što štitim vas i vašu imovinu — reče Vorish Wemblingu. — Urođenici vas neće zaustaviti, ali ja hoću.

On ode ne osvrćući se više na Wemblinga. Zurio je natrag na »Hiln« u svoj ured da porazgovara s poručnikom Charlesom. Sjetio se nečega što je pročitao, davno, u malo upotrebljavanom vojnom priručniku...

Dani su prolazili ugodno, ometani jedino Wemblingovim žestokim prosvjedima svaki put kad bi se neki urednik provukoa kroz obrambenu liniju i obustaviti radove. Vorish je pažljivim okom pratio Wemblingove radove na izgradnji golfskog igrališta i nestrpljivo očekivao službene reakcije iz Vrhovne komande na svoj izvještaj o ugovoru s Langrijem. Službenog reagiranja nikako nije bilo, a Wemblingovi su ljudi malo pomalo napredovali u šumarcima. Drveće se obaralo i rezalo za građu. Struktura drveta, posuta nježnim točkicama pružit će izvanredan i neobično ugodan izgled unutrašnjosti hotela.

Wembligovi su radnici već bili stigli do napuštenoga urođeničkog sela i radili oko njega, na terenu za golf, ne dirajući u selo. Nisu ni pokušavali napraviti prekršaj, iako je Vorish opazio da su nervozno pogledavali prema njemu kao da su se nadali da će on ipak otići.

Na svojim jutarnjim obilascima stražarskih mjesta Vorish se često zaustavljao i dalekozorom promatrao radove oko sela.

— Vi previše izlažete svoju glavu — reče mu Smith. — Nadam se da to uviđate.

Vorish ništa ne odgovori. On je imao svoje vlastito mišljenje o oficirima svemirske flote koji su bili previše zabrinuti za svoje glave.

— Eno Wemblinga — reče umjesto toga.

Sa svojim tjelohraniteljima za petama Wembling je kao i obično žurno obilazio raščišćeni teren. Predradnik mu je došao u susret.

Wembling mu je nešto kratko govorio i pokazao prema selu. Predradnik se okrene i reče nešto svojim ljudima, i on pokazujući prema selu. Trenutak kasnije prva je koliba bila srušena.

— Naprijed! — reče Vorish.

Smith dade znak manjoj jedinici svemirske flote da stupi u akciju i krene za njima. Vojnici su stigli do sela i rastjerali WembIingove ljude.

Wembling je stajao osupnut, u nemoćnom bijesu, kad je Vorish došao do njega.

Vorish se zaustavi da bi pogledao prevrnute kolibe.

— Imate li dopuštenje domaćih ljudi za ovo? — upita ga.

— Do đavola, nemam — odvrati Wembling. — Ali imam koncesiju. Što oni mogu protiv toga?

— Uhapsite ove ljude — reče Vorish, okrenu se i ode.

Na njegovo veliko iznenađenje Wembling nije rekao ništa. On je nalikovao na čovjeka koji se duboko zamislio nad nečim. Vorish je pritvorio Wemblinga u njegov šator, i obustavio sve radove na hotelu. Zatim je poslao kompletan izvještaj o incidentu Glavnom štabu svemirske flote.

Nezainteresiranost Glavnog štaba prema njegovom izvještaju s Langrija zainteresirala ga je. Da li je netko jednostavno stavio izvještaj u stranu kao nevažan ili je postojala urota korupcije u samoj vladi? U oba slučaja učinjena je nepravda. Urođenicima je bilo potrebno vrijeme za nešto što su oni nazivali PLANOM. Vorish je želio dobiti na vremenu Kako bi nekoga naveo i upozorio na to što se događa na Langriju. Bila bi sramota kada bi se Wemblingu dopustilo da završi hotel dok bi izvještaj o situaciji na Langriju ležao u najdonjoj lađici tamo negdje u Glavnom štabu ili u nekom ministarstvu.

Dok je Wembling bio u pritvoru, radovi su obustavljeni. Vorish se zabavljao promatrajući kako Wembling dobiva i šalje bijesne poruke uzbuđenim ljudima čak u vladi Federacije.

»E, sada da vidimo«, govorio je Vorish sam sebi zadovoljno, »hoće li se i ovaj put oglušiti na situaciju na Langriju.«

Prošla su još tri tjedna. Tek tada je Glavni štab napokon prekinuo šutnju. Velika ratna krstarica »Bolar« pod zapovjedništvom admirala Corninga bila je na putu prema Langriju. Admiral će provesti istragu na licu mjesta.

— Ne zvuči baš kao da vam to donosi neko olakšanje — reče Smith. — Poznajete li Corninga?

— Bio mi je komandant u nekoliko navrata, na raznim mjestima, a tada još nije bio admiral. Mogao bih ga smatrati starim prijateljem.

— To je velika sreća za vas.

— Moglo bi biti i mnogo gore — priznade Vorish. Osjećao je da je

postupao ispravno, pa iako je Corning bio osoran i temperamentan, cjepidlaka u pitanjima vojne discipline, neće se morati odreći svojih načela da ne bi napravio neugodnosti starom prijatelju.

*

Vorish je admirala dočekao s počasnom stražom i s punim ceremonijalom. Corning je žustrim korakom prešao spuštenu rampu »Bolara«.

— Drago mi je što te vidim Jim — reče mu, pogledavajući jednu od primamljivih plaža na Langriju. — Krasno je ovdje. Vrlo lijepo mjesto — okrenu se Vorishu proučavajući njegovo suncem opaljeno lice. — A ti si to, čini se, dobro iskoristio. Čini mi se da si se i malo udebljao.

— Ti si izgubio na težini — odvrati mu Vorish.

— Uvijek sam bio mršav — reče Corning. — Zato sam sve viši. Jesam li ti ikada pričao kako sam jednom... — on pogleda oko sebe na oficire koji su stajali u stavu mirno i puni poštovanja, pa tišim glasom reče: — Hajd'mo nekamo gdje možemo razgovarati.

Vorish završi sa ceremonijalnim dijelom, otpusti ljude i povede Corninga u svoj ured na »Hilnu«. Admiral cijelim putem nije progovorio ni riječi, ali je njegovo oštro oko zapazilo Vorishovu obrambenu liniju, pa je znatiželjno pogledao Vorisha.

— Jim — progovori Corning čim je Vorish zatvorio vrata za sobom — što se to ovdje događa?

— Želio bih ti u nekoliko riječi objasniti pozadinu svega onoga što se ovdje događa — reče Vorish i ispriča mu o ugovoru i o kršenju ugovora. Corning je pažljivo slušao i s vremena na vrijeme bi procijedio »Eh, do đavola!«

— Hoćeš reći da nisu poduzeli nikakvu službenu akciju oko toga ugovora? — zapitao je.

— Točno tako.

— Prokletstvo! Prije ili kasnije nečija će glava stradati zbog toga. To će vjerojatno biti pogrešna glava, a taj ugovor zbilja nema nikakve veze s gužvom u koju si se ti uvalio. Ne službeno, u svakom slučaju, jer službeno ugovor i ne postoji. A sada mi reci kakva je to glupost s nekoliko urođeničkih koliba?

Vorish se nasmiješi. Osjećao je da se tu nalazi na čvrstom terenu. On je dugo razgovarao s Fornrijem i razmotrio stvari iz svih uglova.

— Prema naređenjima koje sam primio reče Vorish, ja sam ovdje nezavisan arbitar. Ja moram štititi građane Federacije i njihovu imovinu, ali isto tako moram štititi i urođenike od narušavanja njihovih običaja, načina života i tako dalje. Paragraf sedmi...

— Pročitao sam ga.

— Osnovna je stvar: ako se prema urođenicima postupa ispravno, onda građanima Federacije i njihovoj imovini neće biti potrebna nikakva zaštita. A ovo urođeničko selo nije samo nekoliko praznih koliba. Čini se da ima neko religiozno značenje za urođenike, to je nekakvo Učiteljevo naselje ili nešto tome slično.

— Učitelj ili poglavar — reče Corning. — Ponekad je to kod primitivnih naroda jedno te isto. To bi moglo značiti da je ovo selo nekakva svetinja. Koliko sam shvatio, taj Wembling je upravo tamo provalio i počeo raščišćavati mjesto.

— Upravo je to učinio.

— Ti si ga na vrijeme upozorio da mora dobiti dopuštenje od urođenika, a on te je ismijao. Vrlo dobro. Tvoji su postupci bili ispravni i postupao si po naređenjima. Međutim, zašto si morao obustaviti i ostale radove? Mogao si zaštititi selo i uputiti ga da svoje igralište za golf premjesti na drugo mjesto, a on bi onda mogao vrištati nebu pod oblake bez ikakva uspjeha. No ti si sve zaustavio. Zar želiš biti najuren? Ti si Wemblingu prouzrokovao gubitak vremena i novca i sada on ima puno pravo na pritužbu. Kao što znaš, on ima vrlo utjecajne prijatelje.

— Nije moja krivnja što je izgubio vrijeme i novac — — odgovori Vorish. — Ja sam odmah obavijestio glavni štab o svojim akcijama. Mogli su promijeniti naređenje kad god su htjeli.

— Upravo u tome je stvar. Nisu se usuđivali jer je stalno prijetila opasnost da se cijela stvar otkrije. Nisu znali kakva je situacija ovdje. Ti si izazvao lijepu gužvu u Glavnom štabu. Zašto si uhapsio Wemblinga i zadržao ga pod stražom u njegovom šatoru?

— Radi njegove vlastite zaštite. On je oskrnavio jedno sveto mjesto i ja bih bio odgovoran kad bi mu se nešto dogodilo.

Prvi put se Corning nasmijao.

— Znači, tako stoje stvari. Nije loše. Sve se svodi sada na prosuđivanje, a to stavlja tvoje mišljenje nasuprot Wemblingovu. Ti si bacio novčić u zrak i izabrao rješenje i nitko tko nije bio na licu mjesta nema nikakvo pravo prigovora. — On kimnu glavom. — To ću staviti i u svoj izvještaj. Wembling je iskočio iz pravila igre. Vrlo određeno. Posljedice mogu biti veoma ozbiljne. Ne bih mogao reći da su mjere koje si bi poduzeo previše drastične, jer u to vrijeme nisam bio ovdje. Ja ne shvaćam sasvim što ti pokušavaš postići. Ili možda i shvaćam, no bez obzira na to ja ću te podržati koliko god mogu. Pa, mislim da te mogu sačuvati od toga da budeš strijeljan.

— Ah — začudi se Vorish. — Tako dakle, htjeli su me strijeljati. Razmišljao sam da li će...

— Oni su pripremali... oni spremaju... učiniti najgore što mogu. — Corning čvrsto pogleda Vorisha. — Meni se sve to ne sviđa, ali ja imam naređenje. Ti ćeš se vratiti u Galaksiju na »Hilnu« pod stražom,

da pristupiš vojnom sudu. Osobno ne smatram da moraš zbog toga biti zabrinut. Ne vjerujem da oni mogu s tim tako nastaviti, ali za sada će barem pokušati.

— Nisam zabrinut — odgovori Vorish. — Ja sam cijelu ovu situaciju vrlo dobro proučio. Ja bih čak želio da pokušaju. Zahtijevat ću da suđenje bude javno, ali se plašim da neće htjeti na to pristati. U svakom slučaju raduje me što ostavljam Langri u sigurnim rukama.

— Neće biti u mojim rukama, bar ne zadugo — reče Corning. — Na putu ovamo je 984. eskadrila, da preuzme stvar ovdje. Jedanaest brodova. Oni neće dopustiti da im išta promakne. Komandant je Ernst Dillinger, novi admiral postao je prije nekoliko mjeseci Poznaješ li ga?

*

Ribarski je čamac još bio na svom mjestu daleko na otvorenom moru. Dillinger podiže dalekozor i podesi ga. Koliko je on mogao vidjeti, urođenici su lovili ribu. On se vrati do stola, sjedne i nastavi gledati prema moru, gdje je mala obojena točkica bila jedro na ribarskom čamcu. Luksuzna prostranost njegova ureda nervirala ga je. Već drugog dana nakon njegovog dolaska Wembling ga je primorao da se smjesti u dovršenom krilu hotela »Langri«. Bio je zabrinut za urođenike. Bio je zabrinut zbog nečega zagonetnog, nečeg što su oni nazivali PLANOM, što su oni vjerovali da će zbrisati Wemblinga, njegove radnike i njegove hotele s ovog planeta.

S hotelom »Langri«, koji će se otvoriti za nekoliko mjeseci, i sa započetim radovima na dva druga hotela Dillinger je znao da je izgon Wamblinga sudskim putem s ovog planeta postao potpuno nemoguć. Pa što onda imaju na umu urodenici? Ilegalno izbacivanje? Upotrebu sile? I to kad je ovdje prisutna jedna cijela eskadrila svemirske flote!

Dillinger ponovo ustade i ode do velikoga zakrivljenog plastičnog ekrana u boji, koji je predstavljao prozor na hotelu. Ribarski je čamac još uvijek bio tamo. Svakoga je dana bio tamo. No možda je, kao što je Protz pretpostavljao, more na tom mjestu upravo najprikladnije za ribolov. Njegov intercom je zazujao. — Wembling je tu.

— Pustite ga k meni— reče Dillinger i okrenu se vratima.

Wembling uđe raspoložen, ispružene ruke.

— Dobro jutro Ernie.

— Dobro jutro, Howard — reče Dillinger bacivši pogled na Wemblingovu smiješno kričavu košulju.

— Dođi dolje na jedno piće.

Dillinger pogleda neke papire na stolu. Ostavi ih.

— Svakako.

Prošli su raskošnim hodnikom do dvorane. Uniformirani konobar

donese piće. Dillinger je odsutno miješao led u čaši i gledao rastreseno kroz ogroman prozor na plažu i iza nje. Wemblingova ekipa za uređenje okoline odlično je obavila svoj posao. Mekana trava i živopisno grmlje zajedno s prekrasnim cvijećem okruživali su hotel. Veliki bazen za plivanje bio je gotov i sada pust, spreman za upotrebu. Nekoliko ljudi iz svemirske flote i radnika na plaži su ostima lovili ribu oko rta.

Wembling je govorio oduševljeno o napretku na novim gradilištima pedeset milja istočno i zapadno na obali.

— To je prava glavobolja za mene, razbacao si te svoje građevine posvuda — reče Dillinger. — A ja treba da ih čuvam.

Wembling ga potapša po ramenu.

— Ti odlično radiš svoj posao, Ernie. Nismo imali nikakvih neprilika otkad si ti došao. Svakako ću reći dobru riječ za tebe, i to tamo gdje će ti to najviše koristiti.

— Ima prostora za pedesetak hotela ovdje na ovom poluotoku — reče Dillinger. — Da ne govorimo o nekoliko igrališta za golf.

Wembling mu uputi blagonakloni smiješak.

— Politika i pravo — promrmljao je. — Nemoj se miješati ni u jedno od toga, Ernie. Ti imaš mozga i talenta, ali to nije ta vrsta mozga i taj talenat.

Dillinger je pocrvenio i okrenuo se ponovno prozoru. Ribarski je čamac bio jedva točkica na horizontu. Vjerojatno je veslao ili jedrio polagano, ali činilo se da je nepokretan.

— Jesi li čuo nešto o komandantu Vorishu? — zapita ga Wembling.

— Posljednje što sam čuo o njemu jest da je otišao s »Hilnom« na svemirske manevre.

— Onda ga, znači, nisu najurili?

— Bio je pod istragom — reče Dillinger. — Ali nakon svega dobio je unapređenje za snalažljivost u vrlo teškoj situaciji. Nagađam da bi bilo kakva akcija protiv njega imala vrlo nezgodan odjek u javnosti, a netko nije želio publicitet. Svakako ja ništa ne znam o politici i pravu. Zar si ti možda želio da Vorish bude najuren?

Wembling zaklima glavom zamišljeno.

— Ne, ja nemam nikakvih prigovora protiv njega. Od prigovora nema zarade. Mi smo obojica morali obaviti svoj posao, ali on je svome poslu prišao s pogrešne strane. Ja sam želio samo nastaviti rad, a kad je on otišao ja sam tamo poručio da s njim postupaju što blaže. No, bio sam uvjeren da će ga najuriti iz svemirske flote, a nakon toga želio sam da se vrati na Langri. Mislim da je on dobro shvatio urođenike, a meni je uvijek potreban takav čovjek. Rekao sam mu neka se javi mom galaktičkom uredu tamo i oni će učiniti što je potrebno da on dođe ovamo. Ali više nisam čuo za njega.

— On nije najuren. Slijedeći put kad ga vidiš on će vjerojatno već biti admiral.

— To isto važi i za tebe — reče Wembling. — Ako ikada napustiš svemirsku flotu, dođi na Langri. Imat ću ovdje ogromno poduzeće i trebat ću sve sposobne ljude koje mogu dobiti. A dobri se ljudi ne nalaze lako.

Dillinger se okrenu da sakrije smiješak.

— Hvala, imat ću to na umu. Wembling udari po stolu i uspravi se.

— E, pa, natrag na posao. Hoćemo li šah večeras?

— Nešto kasnije večeras — reče Dillinger — Moram završiti neke poslove.

Gledao je za Wemblingom dok je odlazio. Ipak se na neki način divio ovom čovjeku. Iako mu je bio odvratan i on i njegove metode, ipak mu se divio. On je neumorno gurao stvari.

Protz ga je očekivao kad se vratio u svoj ured, sada već komandant Protz, kapetan »Rorga«, admiralskog broda Dillingerove 984. eskadrile. Dillinger mu klimne glavom i reče u intercom:

— Ne želim da me itko smeta. — Isključi uređaj i okrenu se Protzu.

— Kakav je izvještaj?

— Loš — odgovori Protz. — Sasvim sigurno nije pao. Prema izvještajima stražara, došao je i savršeno lijepo se spustio tamo u dubini šume. — Wembling nije izgubio nikakav transportni brod, a znamo da ne pripada nama. Naši promatrači ne mogu otkriti ništa jer vrlo visoko drveće sve skriva.

— Tako dakle, nije Wemblingov — reče zamišljeno Dillinger. Otkako je dobio izvještaj o neidentificiranom brodu ovoga jutra, mislio je da je svakako Wemblingov. Okrenu se u stolici prema moru koje je vidio kroz prozor. — I tako, znači, naši urođenici imaju posjetitelje.

— Tko god je da bio, očekivali su ga — reče Protz. — Brod su odmah kamuflirali najvećom brzinom. Možda imaju izgrađen teren za sletanje tamo negdje pod zemljom.

— Wembling smatra da netko iz njegove flote za opskrbu održava kontakt između urođenika i njihovih advokata. Mislim da bismo morali pretražiti planet i opomenuti ih. Jedan brod ćemo morati postaviti u orbitu. Trebat ćemo svakog čovjeka i sve Wemblingove ljude da čuvaju sve te hotele raštrkane po obali. No dobro, brod je tu. Pitanje ja samo što on tu traži?

— Krijumčari oružje?

— Upravo nam to treba da nam ovaj zadatak postane zanimljiv. Je li obavještajna služba nešto otkrila?

— Ništa do 08.00 jutros. Hoćete li da se pretraži kontinent po tlu?

— Bilo bi potrebno previše ljudi. Ako imaju teren za slijetanje, mogla bi ga i takva pretraga predvidjeti, a bilo bi nam kasno kad bismo ga i pronašli. Sigurno su već sve iskrcali. Ne. Neka obavještajci i dalje rade na tome iz zraka i dajte im još ljudi ako smatraju da bi im koristili.

— Još nešto?

— Budite pripremni na najgore, Protz, od svih poslova koje sam imao do sada u životu ovo mi je najprljaviji. Nadao sam se da će sve proći tako da ne moram ispaliti nijednog metka na urođenike. Radije bih odstrijelio Wemblinga.

*

Ova stvar počela se odvijati pogrešno od samog početka, razmišljao je Dillinger. Advokat kojeg su urođenici angažirali vjerojatno je bio prilično sposoban, čak je i Wembling to priznao. On je Wemblingu priredio mnogo nevolja, ali je Wembling ipak uspio završiti hotel Langri.

Wembligovo je glavno oružje bilo politička podrška. A protiv politike može se boriti jedino politikom, javnim mišljenjem, a ne na sudu pravnim smicalicama. On je to pokušavao objasniti, jednom, Fornriju, ali urođenik nije za to pokazivao zanimanja. Plan, rekao mu je Fornri, će sve to srediti. On, čini se, nije mogao shvatiti da je već postalo prekasno.

Da je Dillinger znao na vrijeme što se događa na Langriju, vjerojatno bi mogao spriječiti takav razvoj događaja. Dokumentirane informacije, poslane anonimno, značajnim etnološkim institutima, opozicionim novinama na ključnim planetima, opozicionim predstavnicima u Kongresu Federacije i rezultati svega toga pokrenuli bi Centralnu vladu i doveli bi do izbacivanja Wemblinga s Langrija.

Ali on ništa nije znao sve dok se nije sreo s admiralom Corningom i preuzeo komandu na Langriju. A onda je učinio što je mogao. Pripremio je nekoliko stotina kopija izvještaja o situaciju na Langriju i uz svaki izvještaj dodao foto-kopiju originalnog ugovora. No nije se usudio povjeriti ih normalnim komunikacionim vezama, pa je morao čekati dok netko od njegovih oficira ne pođe na dopust da ih ponese. Taj je materijal sada vjerojatno već stigao onima kojima je poslan, oni ga sada već proučavaju i provjeravaju, i vjerojatno će uslijediti neka akcija. Međutim, sada je već bilo prekasno, Wembling je već postigao većinu onoga što je želio, a drugi će lešinari, oboružani koncesijama, također doći da pljačkaju prirodne ljepote Langrija. Urođenicima će postati sve teže. WembIingovi su ljudi jeli uglavnom svježu ribu, a urođenički su ribarski čamci nestali iz područja gdje su bila Wemblingova gradilišta. Langri je imao mnogo stanovnika, previše, i

najveći dio njihove hrane dolazio je iz mora. Očito je bilo da će urođenicima biti sve teže doći do hrane.

Kasno toga popodneva Dillinger je nazvao Wemblinga. — Tvoji ljudi stalno lete tamo i ovamo — reče. — Da li su primijetili neku neuobičajenu aktivnost među urođenicima?

— Nisam ništa čuo o tome — odgovori mu Wembling. — Hoćeš li da provjerim?

— Da, zanimalo bi me da saznam.

— Pričekaj jednu minutu.

Čuo je kako Wembling izdaje naređeije. A trenutak kasnije obrati se Dillingeru.

— Misliš li da urođenici pripremaju nešto?

— Znam da nešto pripremaju, ali ne mogu odgonetnuti što.

— Ti ćeš ih već srediti — reče mu Wembling. Svojevremeno sam želio da ih nema, ali otkad si ti tu više me ne ometaju i ja sam opet onaj stari, s načelom: živi i daj živjeti. Do vraga, pa oni bi mogli postati i turistička atrakcija kad ovdje razvijem posao. Možda bi oni mogli plesti košare ili izrađivati suvenire iz drveta ili tome slično. Mogao bih to prodavati u predvorju hotela.

— Nisam ja zabrinut za njihovo pletenje košara — reče Dillinger suho.

— U svakom slučaju... samo trenutak, Ernie. Nitko nije primijetio ništa neobična.

— Hvala ti. No čini mi se da ćemo morati odustati od partije šaha večeras. Imat ću prilično posla.

— Žao mi je. Pa, onda sutra navečer?

*

Langri bi bio prekrasan na svjetlu mjesečine, ali nije imao mjeseca. Wembling je imao u planu da napravi umjetni mjesec, ali dok se to ostvari noć će obavijati sve ljepote ovog planeta u mrklu tamu.

Gledajući u tamu, Dillinger je vidio svjetla. U svakom urođeničkom selu bilo je na desetak vatri. Vrlo često su odsjaji tih vatri činili jedinstvenu svjetleću liniju na horizontu. Kad su bile udaljenije jedna od druge, onda su to bile svjetleće točke što su plamsale na tamnoj pozadini.

— I kažeš da to nije uobičajeno? — pitao je Dillinger pilota izviđača.

— Sasvim sigurno nije. Oni obično pripremaju svoje večernje obroke hrane u sumrak, kad im se vrate ribarski čamci s ribarenja. Kad se to završi, onda možete preletjeti cijelom obalom a da ne vidite ni iskru svjetla. Osim tamo gdje su naši ljudi. Nikada prije nisam

vidio nijednu vatru tako kasno.

— Žalosno je što znamo tako malo o ovim urođenicima. — reče Dillinger. — Jedini s kojim sam ikad razgovarao bio je taj Fornri i uvijek je bilo nečega tako stranoga na njemu. Nikad nisam znao što misli. Kolonijalni biro je mogao poslati stručnu ekipu da ih proučava. Možda bi i uređenicima dobrodošla pomoć u nekim stvarima. Njihovo ribarenje također će mnogo pretrpjeti kada Wembling dovede gomilu turista na more na sportsko ribarenje. Bit će im potrebna agrikultura. Što ti misliš, Protz?

— To nešto znači, ali neka sam proklet ako znam što.

— Znam što to znači — reče Dillinger. — Neki tajanstveni brod je doletio ovoga jutra i noćas će svaki urođenik na ovoj planeti ostati na nogama cijele noći. Oni se za nešto pripremaju. Najbolje će biti da se vratimo i sami obavimo nekoliko stvari za naše pripreme.

Malo je toga on mogao učiniti. Imao je obrambenu liniju oko svakoga Wemblingova gradilišta. Postavio je svoje brodove tako da su mogli pružiti maksimalnu podršku bude li potrebno. Sve je to bilo organizirano već prije nekoliko mjeseci-cjelokupnu komandu stavio je u stanje pripravnosti, podvostručio straže na plažama, postavio na određena mjesta pokretne rezerve. Dobro bi mu došlo još nekoliko armijskih oficira kao pripomoć. Cijeli svoj život, otkako je došao u vojsku, učio je kako se uspješno vodi rat u svemirskom prostoru, a sada je prvi put u svojoj vojničkoj karijeri bio suočen s mogućnošću bitke na tlu i u opasnosti da bude ometan skupinama neobučenih urođenika.

Noćni izvještaj obavještajne službe stigao je u zoru zapravo gotovo prazan. Osim o vatrama ništa nisu mogli napisati. Dillinger ga pruži Protzu, koji ga pogleda i vrati mu ga natrag.

— Idi dolje i posjeti Wemblinga — reče mu Dillinger. — Reci mu da danas dade svojim ljudima odmor i da ih zadrži u njihovim zgradama. Ne želim vidjeti nijednoga u okolici. To važi i za njega.

— On će urlati na to!

— Bilo bi mu bolje da ne urla na mene. Kad bismo malo bolje poznavali urođenike, možda bismo ove događaje mogli ocjenjivati s njihova stajališta. Nekako ne mogu zamisliti da će nas napasti s oružjem u ruci. Mnogi od njih bi poginuli a ne bi postigli ništa. Oni to sigurno znaju isto tako dobro kao i mi. I sada, kad bi ti bio urođenik a želio bi zaustaviti Wemblinga i njegove poslove, što bi učinio?

— Ubio bih Wemblinga.

Dillinger nezadovoljno lupi šakom po stolu.

— Dobro, daj mu onda oružanu pratnju.

— A što bi ti učinio?

— Ja bih postavio neku vrstu eksploziva na brižljivo odabrane točke u hotelima. To ne bi zaustavilo čitav projekt, ali bi izazvalo

veliko zakašnjavanje u već najavljenom svečanom otvaranju. Znaš da bi to...

— To bi moglo biti — reče Protz — To bi bilo mnogo vjerojatnije nego nekakav opći napad. Upozorit ću stražare da obrate posebnu pažnju na osjetljive punktove hotela.

Dillinger se diže i ode do prozora. Zora se pomaljala na Langriju na svoj uobičajeni očaravajući način. More je bilo mirno i plavo pod izlazećim suncem. Tamo daleko na moru...

Dillinger sočno prokune.

— Pogledaj! — Dillinger pokaže prema moru.

— Ne vidim ništa.

— A gdje je ribarski čamac?

— Nije tamo.

— Svaki dan otkako smo ovdje na ovom planetu ondje je bio ribarski čamac i ribario. Izvuci izviđačke letjelice. Nešto se sasvim sigurno događa. Neka brzo pregledaju što se zbiva, hoću izvještaj za pola sata.

Trideset minuta kasnije imao je izvještaj u rukama. Svi su ribarski čamci bili na obali, izvučeni na pijesak. Urođenici su imali dan odmora.

— Čini se da su se okupili u najvećim mjestima na kontinentu — obavijesti ga obavještajni oficir. U A-7, Fornirijevom mjestu, okupilo se najviše ljudi. Zatim u B-9, D-4 i F-12 duž cijele obale. I u svim mjestima gore velike vatre.

Dillinger je proučavao foto-mapu kontinenta na kojem je oficir označavao mjesta.

— Kad je već došlo do toga, onda ne preostaje ništa drugo — reče Dillinger — nego da odemo tamo i malo porazgovaramo s Fornrijem.

— Koliko vam je ljudi potrebno? — zapita Protz.

— Samo ti i ja i dakako jedan pilot.

Spustili su se na odličnom mjestu, na mekanom pijesku plaže. Pilot je ostao kod izviđačke letjelice, a Dillinger i Protz se popeše padinom do mjesta i tamo nastaviše put probijajući se među urođenicima. Dillingerova zbunjenost rasla je kako su se približavali centru. Tu nije bilo nikakva znaka neke urote. Vladala je svečana atmosfera, urođenici, obučeni u svoju živopisnu odjeću, smijali su se i pjevali pjesme na galaktičkom jeziku, stvar koja nije prestala kopkati Dillingera. Urođenici su im s poštovanjem pravili mjesta, ali inače osim stidljivih pogleda djece ostali nisu na njih obraćali nikakvu pažnju.

Kad su došli u glavnu ulicu, zaustaviše se malo i pogledaše oko sebe. Neki miris koji im je potjerao vodu na usta govorio je da se tu priprema gozba. To je Dillingera podsjetilo da još nije doručkovao. Na drugom kraju ulice, kraj najveće kolibe, stajali su ljudi i žene u redu

bez riječi. Dillinger je bespomoćno čekao da netko službeno opazi njegovu prisutnost.

Odjednom se pred njim pojavi Fornri i pruži mu ruku.

— Mi smo počašćeni vašim dolaskom — reče Fornri, ali njegovo je lice, inače blago bezizražajno, sada imalo neki izraz koji Dillinger nije mogao protumačiti. Da li je bio ljutit ili mu je samo bilo neugodno? — Mogu li saznati razlog vašeg posjeta? — upitao je on.

Dillinger pogleda u Protza, slegnu ramenima i pogleda na drugu stranu.

— Ja sam došao... mi smo došli da promatramo — reče Dillinger nekako nelagodno.

— Prije se niste upletali u život mojih sunarodnjaka. Zar će se to sada promijeniti?

— Nikako, ja nisam ovdje da se u bilo što miješam.

— Onda ovdje niste poželjni. Ovo što se ovdje događa vas se ništa ne tiče.

— Sve što se događa na Langriju mene se i te kako tiče — reče Dillinger. — Došao sam da vidim što se ovdje događa. I želim to znati.

Fornri se odmah udalji. Dillinger je gledao za njim, promatrao kako se skupina mladih urođenika okuplja oko njega. Ponašali su se vrlo mirno, ali se vidjelo da se užurbano dogovaraju.

— Smiješna stvar — promrmlja Protz. — U svakom primitivnom društvu koje sam ikada vidio stari odlučuju o stvarima. Ovdje na Langriju mladi vode riječ. Kladim se da među njima nema nijednog starijeg od tridesete.

Fornri se vratio. Bilo mu je neugodno, nije moglo biti dvojbe o tome. On ozbiljno pogleda u Dillingera prije nego što je progovorio.

— Znamo da ste prijatelj našeg naroda i da ste nam pomogli kada ste god mogli, Naš je neprijatelj samo Wembling. Kad bi on znao za ovo, svakako bi se pokušao umiješati.

— Wembling se neće u ovo miješati — reče Dillinger.

— Dobro onda. Mi ovdje održavamo izbore. Dillinger je osjetio kako ga Protz stišće za ruku. On ponovi tupo:

— Izbore?

Fornri progovori svečano i ponosno.

— Biramo delegate za ustavotvornu skupštinu.

Idilična scena. U šumici čistina koja otvara pogled na more. Žene pripremaju slavlje. Građani čekaju mirno u redu pred slamnatom kolibom da glasaju. Demokracija u punom zamahu. — Kad bude prihvaćen ustav — nastavi Fornri — izabrat ćemo vladu. Zatim ćemo podnijeti zahtjev za učlanjenje u Galaktičku Federaciju.

— Je li to u skladu s postojećim zakonima Federacije?

— Da, to je legalna akcija — reče Fornri. — Tako nam je

savjetovao naš pravni zastupnik u sporovima s Wemblingom. Potrebno je da 50 posto stanovništva bude pismeno. Mi imamo više od 90 posto pismenih. Mogli smo to učiniti i prije ali nismo znali da je dovoljno 50 posto pismenih.

— Vama se zbilja može čestitati — reče mu Dillinger. — Kad vaš zahtjev za članstvo u Federaciji bude prihvaćen, pretpostavljam da će vaša vlada prisiliti Wemblinga da napusti Langri.

— Naša je osnovna namjera da Langri pripada samo nama. To je naš PLAN.

Dillinger mu pruži ruku.

— Želim svaku sreću u vašim izborima i vašem zahtjevu za članstvo u Federaciji.

Pogledavši još jednom na dugi red ljudi što su čekali pred kolibom da obavi izbore, Dillinger i Protz se polagano vratiše svojem rekon planu. Protz je zviždukao i trljao ruke.

— To će dokrajčiti Wemblinga.

— U najmanju ruku riješili smo zagonetku toga nepoznatog broda — reče Dillinger. — To je bio njihov advokat, koji ih je došao posavjetovati i pomoći da izrade ustav. A što se tiče toga da je gotovo s Wemblingom, nisi u pravu. Wemblinge u ovoj galaksiji ne možeš tako lako dokrajčiti. On je spreman na ovo. Mogao bih gotovo reći da je ovo i očekivao.

— Pa što može protiv toga?

— Nijedan sud neće donijeti presudu da napusti ono što već posjeduje. Urođenici ga mogu spriječiti da se dalje širi, ali ono što je do sada napravio ostaje njegovo. On je to stekao u dobroj vjeri i namjeri s koncesijom koju mu je izdala Federacija. Možda će povezati svoja naselja duž obale i tako postati vlasnik stotinjak milja obale. Pa čak ako to i ne uradi, ima dovoljno prostora oko svakog naselja da izgradi ogromne komplekse hotela. Tu su ta velika golfska igrališta i na njima i oko njih ima mjesta za još stotine hotela ako ih namjerava graditi. On će nakrcati more sportskim ribičima i dovesti urođenike do gladovanja.

Dillinger je pogledao natrag prema naselju i tužno zaklima glavom.

— Da li ti shvaćaš kako je veliko dostignuće? Devedeset posto pismenih. Kako su morali naporno raditi! A bili su zapravo potučeni još prije nego što su započeli. Jadnici.

*

»Normalna trasa nekoga šumskog puta«, razmišljao je Dillinger, vrludala bi oko drveća, dalje od guštare, uglavnom krećući se putem najmanjeg otpora. Ovaj njihov put nije vrludao. Vjerojatno ga je

trasirao iskusni istraživač, tako ravno je postavljen. To je stari dobri poznati put... Sve drveće koje mu je smetalo posječeno je, ali nigdje nije bilo panjeva koji bi to pokazivali.«

Daleko naprijed je Fornri s nekolicinom svojih mladih suboraca držao čvrsto korak na tom putu i napredovao ne osvrćući se. Ni nakon mnogo prijeđenih milja nije bilo znaka da će se zaustaviti. Dillinger je teško disao i već bio umoran od svega toga.

Počelo je kad je Fornri došao po njega u hotel Langri.

— Mi bismo željeli da dođete s nama — rekao mu je. — Vi sami.

I Dillinger je pošao s njim.

Hotel je bio potpuno pust. Sutra u zoru 984. eskadrila će krenuti natrag u svemir, gdje joj je i bilo mjesto. Wembling i njegovi radnici već su bili otišli. Langri je vraćen u posjed njegovim zakonitim vlasnicima.

Bila je to fantastično jednostavna stvar, taj PLAN urođenika, apsurdno jednostavan, ali strahovito djelotvoran. Prvo je postavljen zahtjev za prijem u Federaciju, koji je u Galaksiju stigao nekako istovremeno s Dillingerovim anonimnim pismima i dokumentacijom koja su izazvala eksploziju javnog mišljenja, promjenu vlade, darmar u Kolonijalnom birou i u Glavnom štabu svemirske flote. Reperkusije je bilo sve do Langrija, kamo je odmah upućena komisija da ispita stanje na licu mjesta.

Zahtjev za prijem u Federaciju odmah je stavljen na dnevni red i prihvaćen jednoglasno.

Wembltnga nije nitko dirao. Njegovi su advokati radili danonoćno i kada je posljednji glas prebrojen, urođenička je vlada dobila sudski nalog da se Wemblingu prizna pravo vlasništva na zemljište na kojem je on razvio svoj posao. Vlada na Langriju je to učinila bez pogovora i tako spremno da je Wembling u svom zahtjevu dodao još nekoliko stotina hektara zemljišta bez ikakva prosvjeda s bilo koje strane.

A onda je došao majstorski potez, koji nije predvidio ni Wembling.

Porezi. Dillinger je bio prisutan kad je Bornri predao Wembiingu prvi račun za plaćanje poreza vladi na Langriju. Wembling je urlao do neba, treskao po stolu i zaklinjao se da će se boriti preko svih sudova u Galaksiji, ali je kod sudova naišao na potpunu hladnoću prema njegovim zahtjevima.

Ako je izabrano predstavništvo naroda na Langriju željelo da na imovinu ili posjet propiše porez koji će biti deset puta veći od vrijednosti te imovine, onda je to njegovo zakonsko pravo. Wemblingova je nevolja bila u tome što je on bio jedina osoba na tom planetu koja je imala imovinu vrijednu spomena. Desetorostruka vrijednost jedne kolibe od slame bila je zanemarljiva veličina, nešto iznad nule. Desetorostruka vrijednost Wemblingovih hotela je bila ravna uništenju.

Sudovi su se slagali s Wemblingom da je odluka vlade na Langriju nedovoljno promišljena. Ona će potpuno onemogućiti dalju izgradnju i industriju i zaustaviti razvoj planeta za neodređeno vrijeme. Doći će vrijeme kad će to biti jasno i narodu na Langriju i tada će biti njihova stvar da izaberu predstavnike koji će propisati mnogo povoljnije poreze.

U međuvremenu, dok se to ne dogodi, Wembling mora platiti propisani porez.

Ostalo mu je da bira, da ne plati i da bude uništen ili da plati pa da bude još ozbiljnije uništen. I on je izabrao: da ne plati. Vlada je zaplijenila njegovu imovinu zbog neplaćanja poreza i situacija na Langriju je riješena povoljno za sve osim za Wemblinga i one koji su ga podržavali. Hotel Langri je trebalo da postane škola i sveučilište za djecu Langrija. Vladini uredi će zauzeti drugi hotel. Urođenici nisu znali što će s trećim hotelom, ali Dillinger je bio siguran da će ga korisno upotrijebiti.

Wembling je sada bio službenik naroda na Langriju. Čak su se i urođenici divili načinu na koji je on vodio poslove, i pokazalo se da dalje na moru ima nebrojeno mnogo otoka i otočića gdje su se mogli smjestiti sretni ljudi na odmoru iz ostalih svjetova a da ne smetaju urođenicima na kopnu i njihovim mjestima za ribarenje. Da li bi Wembling, pitao ga je Fornri, želio graditi hotele na tim otocima i upravljati njima za račun vlade na Langriju? Wembling bi to vrlo rado. Wembling je to i učinio. Čudio se samo kako nije prije došao na tu ideju. Sklopio je ugovor s urođeničkim advokatom, prebacio svoje ljude na otoke i s oduševljenjem je tamo počeo graditi hotele, čitavu seriju hotela...

Dok je tako išao za urođenicima kroz šumu, Dilinger je osjećao blaženi mir u sebi samome i u cijeloj galaksiji oko njega.

Put je završavao na ogromnoj čistini pokrivenoj travom i cvijećem. S druge strane čistine bio je put, koji se odjednom završavao pred nekim okomitim zidom od stijena, možda mogilom, koja je stršila iz šumskog raslinja. Iza njega potpuno zarđao, obrastao lozom, sakriven visokim drvećem, stajao je stari patrolni brod.

— Jedan od vašeg naroda jednom je došao da živi među nama — reče Fornri. — To je bio njegov brod.

Urođenici su stajali glava sagnutih u poštovanju. Dillinger je zastao ne znajući što se od njega sada očekuje. Napokon je upitao:

— Zar je bio samo jedan čovjek?

— Samo jedan — potvrdi Fornri. — Često smo mislili da se netko možda pita što se njemu dogodilo. Možda biste im vi mogli reći.

— Pa, možda bih mogao, ako ih pronađen.

On se probije kroz raslinje oko broda tražeći neko ime i broj radi identifikacije. Nije ga bilo. Ulaz je bio zatvoren. Dillinger se

zamišljeno zaustavi, a Fornri mu reče:

— Možete ući ako želite. Mi smo sve njegove stvari stavili tamo unutra.

Dillinger prede preko klimave rampe i krenu kroz mračni prolaz. Slabo svjetlo što je prodiralo u komandnu kabinu davalo je stvarima sablasni izgled. Na stolu pokraj komandne ploče bile su male bilježnice, osobne stvari, knjige i komadi papira. Dillinger zamišljeno diže džepni nožić, slomljeni kompas.

Prva knjiga koju je uzeo u ruke bila je dnevnik. Dnevnik Georga O'Briena. Uvod je bio napisan čvrstom rukom i jasnim rukopisom, ali već izblijedjelim od zuba vremena. On uze knjige i papire, iznese ih i poče prelistavati stranice.

Tu je bio podroban opis prvih dana na ovom planetu, prije više od jednog stoljeća. Zatim su zapisi postali neredovitiji, datumi neodređeniji, onako kako je O'Brien gubio pojam o vremenu. Dillinger dođe do kraja, nađe drugu bilježnicu i nastavi čitanje.

Eto, to je bio još jedan usamljeni lutalica, razmišljao je, dolazio na čudne planete, istražujući ima li metala, uživajući u haremu urođenica. Ovaj čovjek to svakako nije bio...

Promjena se polagano nazirala kako je vrijeme prolazilo. O'Brien se poistovetio s urođenicima, postao jedan od njih i napokon se okrenuo budućnosti. Tu je bio i detaljan pregled Langrijevih prirodnih potencijala, koje kao da je opisao Wembling. Tu je bilo i strašno upozorenje o sudbini koja može zadesiti urođenike. »Dok sam ja u životu«, pisao je O'Brien, »ne plašim se da će se dogoditi.«

A kad on više ne bude živ?

»Urođenici moraju naučiti što će onda činiti. Moraju imati PLAN. Te stvari urođenici moraju znati.«

Vladu i jezik. Međuplanetarne odnose. Povijest. Ekonomiju. Komercijalne poslove. Novac. Politiku. Pravo i kolonijalna uprava. Znanost.

— Nije moguće, samo jedan čovjek! — začudi se Dillinger u sebi. — Pa nije mogao sve to sam!

Prvi dolazak nekog broda — vjerojatno će biti istraživački ili patrolni brod. Koraci potrebni za hapšenje posade. Pregovori. Lista prekršaja i kazne. Postizanje statusa nezavisnosti. Koraci koje treba poduzeti bude li status nezavisnosti prekršen...

— Nemoguće, samo jedan čovjek!

Sve je bilo tu, pažljivo i pojedinačno razrađeno, napisano rukom nedovoljno obrazovanog čovjeka, koji je imao viziju budućnosti, mudrost akumuliranu i sažetu vremenom i beskrajno strpljenje. To je bio veliki čovjek. Bila je to briljantna prognoza, u kojoj je manjkalo samo Wemblingovo ime. Dillinger je stekao dojam da je O'Brien u svoje vrijeme znao nekolicinu takvih ljudi kakvim se stoljeće kasnije

pokazao Wembling. Sve je bilo tu, sve što se dogodilo, sve do zadnjega majstorskog poteza, poreza deseterostrukog od vrijednosti koja se oporezuje.

Dillinger zatvori posljednju bilježnicu dnevnika, odnese sve natrag u komandnu kabinu i pažljivo postavi stvari onako kako ih je našao. Jednoga će dana možda Langri dobiti svoje povjesničare što će proučavati ove papire i ime Georga O'Briena suhoparnim jezikom ubaciti u tomove povijesti koji će čitati povjesničari u cijeloj Galaksiji. Ovaj je čovjek zaslužio bolju sudbinu.

No možda će verbalna tradicija održati živo sjećanje na njega na Langriju u dalekoj budućnosti. Možda već sada ima oko vatri legendarnih priča o tome što je O'Brien rekao i učinio. Možda i ne. Vrlo je teško strancu rasuđivati o takvim stvarima, osobito ako je oficir svemirske flote. Za te je stvari potreban stručnjak.

Dillinger još jednom pogleda sve te stvari, korakne unazad i vojnički pozdravi sve što je još ostalo i predstavljalo O'Briena.

Napustio je brod i pažljivo zatvorio vrata za sobom. Suton ae brzo spuštao u šumi, a urođenici su vani čekali u stavu dubokog poštovanja.

— Pretpostavljam da ste pregledali sve stvari u brodu — obrati se Dillinger Fornriju.

Fornri je izgledao zbunjen.

— Ne...

— Ah, razumijem. Pa. dobro ja ću pokušati pronaći sve u vezi s njim. Ako ima nekoga od preživjele rodbine. Pobrinut ću se da ih obavijestim što se s njim dogodilo.

— Hvala vam — reče Fornri.

— Zar nije bilo drugih koji su došli živjeti među vama?

— Ne, on je bio jedini.

Dillinger klimne glavom.

— O'Brien je zbilja bio veliki čovjek. Pitam se da li vi to potpuno možete shvatiti. Pretpostavljam da ćete s vremenom imati gradove s imenom O'Brien, ulice O'Brien, zgrade O'Brien i tome slično, ali on je zaslužio neki veći spomenik, planet bi se mogao nazvati njegovim imenom. Trebali ste vaš planet nazvati O'Brien.

— O'Brien? — zapita Fornri. On pogleda iznenađeno ostale i okrenu se Dillingeru — O'Brien? Tko je O'Brien?

Epaga

Goran Pavelić

Danas kao i jučer: niti me je itko nešto pitao, niti tražio od mene. Mogu se postaviti na glavu (to uistinu mogu), ali sve što će se dogoditi jest da će uvečer doći jedan tip i pokupiti posude, ostatke hrane i ovo što pišem. A ovo što pišem: ne znam da li već ponavljam stvari — naime, otkako sam počeo sređivati misli, utiskujući ih na pločice, oni uporno uzimaju te moje zapise. Čak mi nisu ostavili ni jednu pločicu na kojoj bih mogao bilježiti dane što su prošli (crveno je sunce zašlo, a kroz otprilike pola sata zaći će i plavo — još imam dovoljno svjetla). A kako sam prvih nekoliko dana bio zbunjen, crtice sam u zid počeo urezivati tek kada su stvari ušle u ovu dosadnu i za mene nerazumljivu kolotečinu. Zbog toga i nisam siguran nalazim li se ovdje 123, 126 ili 135 dana. Crtica ima 118. Manje od 118 dana sigurno nisam ovdje. Na prozoru su debele rešetke, stakla nema. Nije važno, dovoljno je toplo. Prosječna temperatura nešto je viša nego na Forhamu III, tako da je preko dana tek malo pretopio, a noću ne trebam pokrivača. Kroz 118 dana pala je tek po koja kiša, zapravo spustio se pljusak i onda opet isto. Nešto što bi nalikovalo na izmjenu godišnjih doba nisam opazio. Svakako mogu gledati kroz prozor, ali pobjeći ne mogu. Napolju uvijek isto: očito je da sam na nekom brijegu, dolje vijuga rijeka, malo kroz gustu šumu, malo preko čistine. Prema zapadu teren postaje brežuljkast. Ne vidim nikakvih tragova naselja ili nečeg sličnog tome. Morate me razumjeti (kome ja ovo pišem?), situacija je takva; nisam imao vremena doznati išta o Epagi, Epagijcima, njihovoj kulturi, društvu, običajima. Sve moje znanje o Epagi vrlo je tanke i svodi se na ono što svakodnevno mogu vidjeti kroz prozor (a to je uvijek isto), na stvari što ih osjeti moje tijelo (temperatura i vlažnost zraka, gravitacija i slično) i na onih nekoliko sjećanja na trenutak kada sam se neočekivano i izdajnički zbunjujuće našao u putanji te planete. Planete kojoj sam dao ime Epaga. Pri tom nisam bio nimalo ponosan ili uzbuđen, kako bi se to već trebali osjećati otkrivači novih svjetova.

(Riječi lijepo teku ispod pisaljke. Navikne se čovjek na ove pločice.)

Da, to ime. Vjerojatno ne možete pretpostaviti kakav je to osjećaj, naglo ispasti iz kolapsarskog skoka i ustanoviti da se ne nalazite tamo

gdje biste se trebali nalaziti. »E, pa fućkaj ga«, pomislio sam. Kasnije sam to skratio u Epaga. A ako se ikada vratim u poznati dio svemira i nađem poznate ljude, nekima ću od njih lijepo udesiti njuške. »Kolapsarski skok je siguran« ili »Ne može doći do greške«, tvrdili su. Znači, ja sam izuzetak koji potvrđuje pravilo? Budale! Kako to da sam se ja našao ovdje, a ne na Scipesu? Slaba mi je utjeha da sam im svojim nedolaskom zadao problem. Jer iz baze u Plutonovoj putanji krenuo sam normalnim, ionskim pogonom (sve u redu), stigao do međustanice Joules Trianon, da preuzmem poruke (sve u redu) i uputio se prema otpremnom »križu« CV-8, da uđem u kolapsarski skok (sve u redu). Rutinsko javljanje bazi u Plutonovoj putanji, Joules Trianonu i CV-8. Sve u redu. Priprema za kolapsarski skok (kol-skok, kako kažemo mi, skakači) i naravno, u trenutku ulaska u skok svaka se veza prekida, jer svi umovi Zajednice još nisu uspjeli pronaći kako da se bilo koja vrst valova prenese iz »onog« svemira u ovaj naš. I tako, uđem u »onaj« svemir, namjestim uređaje da obavljaju poslove i počnem se zabavljati novom hologramskom kockom. Nije prošlo ni četvrt predviđena vremena (otprilike dva zemaljska sata), a signali uređaji najave izlazak iz skoka i ulazak u naš svemir. Na Scipesu se sada pitaju gdje sam, a to zanima i mene, jer zvijezde što ih promatram noću nisu mi nimalo poznate. Kako sam se našao u putanji Epage mogu samo nagađati, ali to su stvarno samo nagađanja, jer naposljetku, ja sam astronaut-skakač i nitko ne može od mene tražiti da objasnim čudnovate komplikacije u vremenu i prostoru na mjestu gdje se dodiruju dva svemira. Uostalom, takva nagađanja zamaraju i brzo postaju dosadna (kao i ovo što pišem), naročito ako se nalazite zatvoreni u prostoriji dugačkoj osam, širokoj pet, a visokoj četiri metra. Zidovi su bijeli, bez ukrasa i slika (osim 118 crtica), tu su ležaj, stol, stolica i u kutu školjka. I kada sam se stvorio u putanji Epage, nije mi preostalo ništa drugo već da se borim s komandama koje su tvrdoglavo otkazale poslušnost, kao da su se uvrijedile zbog te nezgode. Treba spasiti vlastitu kožu, a to mi je očito uspjelo. Samo, u što sam se uvalio? Spustio sam brod prilično nespretno, te sam se, spalivši veći dio šume nad kojom sam preletio, zabio kljunom broda u brdo. Brodovi za kol-skok su mali, građeni da nose jednog čovjeka i minimalni dio tereta. Još nije pronađeno ekonomsko opravdanje za gradnju teretnih ili putničkih brodova za kol-skok. »Trči«, naredio sam samome sebi nakon malog šoka, izazvana udarom u brdo. Trčao sam, jer je količina ionske smjese u rezervoarima za normalni pogon sasvim dovoljna da raznese i brod mene i sve u krugu od tri stotine metara. Vremena za trčanje je bilo, ali ga nije bilo da išta uzmem sa sobom. Ionska smjesa raznijela je i brod i sve u krugu od tri stotine metara, ali mene nije, jer sam se već nalazio na udaljenosti od pet stotina metara, u nekakvoj grabi. BUM! Bez oružja, bez hrane, bez

komunikatora, čak i bez pasoša. Eto ti na! Pola sata sam stajao, gledao u spaljene komade broda i izmišljao najnemogućije psovke. Da nisam radio to, vjerojatno bih plakao.

STROGO POVJERLJIVO
Koordinacijski centar astronautičkog prometa,
Odsjek za kolapsarske skokove
18. XX, g. 2069/b. 74
info: Brod za kolapsarski skok »Weber«, s astronautom Armandom Dežinskim, nije stigao u prihvatni »križ« BN-42, kod Scipesa. Brod je normalno ušao u skok u otpremnom križu
CV-8, ali se nije pojavio na određenom mjestu.
Ispitivanja u toku.
O ovome obavijestiti«
SECAM (predsjednika Loisesa Kinyja)
Institut za fiziku u Zatoru (Čeng Ju-lana).

A oni su se pojavili brzo, nisam se stigao snaći. Dojahali su na nekakvim životinjama, opkolili me, ali me nisu dirali. Uzalud sam pokušavao komunicirati, bilo jezicima koje znam ili znacima. Ništa. Sjeo sam, misleći, »Ako jašu ove životinje, to znači da su životinje pripitomljene, a za to je potrebna izvjesna inteligencija«, a oni su i dalje stajali oko mene i gledali me, pa sam i ja gledao njih. Kako nisu razgovarali, pomislio sam da su možda telepati. Pokušao sam i to. Ništa. Osim toga, usta im očito nisu služila samo za uzimanje hrane. Uopće, Epagijski su prilično slični nama. Jednake visine, imaju glavu, na glavi dva oka, dva uha, kosu, nos, neki imaju brkove i brade, dvije ruke sa po četiri prsta i jednim palcem, dvije noge i nemaju repa. Prilično su nezanimljivi za čitaoce avanturističkih priča. Jedino im koža ima boju na prelazu iz maslinastozelene u svijetlozelenu, a i sjaji se. Možda luče kakvo ulje (nisam mogao namirisati ništa), a možda se i obilato mažu uljem za sunčanje, kad već imaju dva sunca. Gledaju oni mene, gledam ja njih, a dim od eksplozije već se razišao. Vidim, u travi trče razna mala stvorenjca. Vojnici sjede na »konjima«, životinjama plave boje, kratkih gubica i bez repa, a odjeća što su je nosili sastojala se od kratke suknje, pritegnute remenom, košulje na vezanje i prsluka. Oružje me najviše zanimalo (po tome sam i pretpostavio da su vojnici) — za pasom su nosili duge mačeve (obrada metala!) i u rukama koplja, ukrašena nekakvim krpicama. »Pa, kad ne želite razgovarati, ja idem«, blesavo izjavim i krenem, ne znajući ni najmanje kamo ja to idem. Njihova je reakcija bila vrlo jasna, a sastojala se u pružanju kopalja prema mojem trbuhu. Nezgodno. Ipak ne idem nigdje. »Čujte, ovo vam ne valja. Ne razumijem ja vas, vi ne razumijete mene, ali ne mislite li da je

astronaut-skakač što je doživio nezgodu zaslužio malo bolji doček?« Istog se trena prepadnem, jer su vojnici podigli koplja u zrak i počeli vikati. Ali ne zbog mojeg pitanja, već zbog druge grupice jahača, njih trojice, što se spuštala prema nama s brežuljka. Približili su se i jedan od njih očito je bio glavni, što se moglo naslutiti po šarenijoj odjeći i po određenom prepotentnom izrazu na licu. Stali su kraj nas, i vođa pokaže kratkim štapom na mene, izgovorivši nešto, očito naredbe. Pokazivao je na zgarište, pažljivo me opet promotrio. Jedan vojnik siđe s »konja« i pokaže mi da se popnem na životinju. To sam učinio, a on sjedne iza mene i krenemo. Trojica vojnika upute se prema zgarištu. »Nećete naći ništa cijeloga, momci!«, ali me nisu slušali. Krenuli smo trkom i crveno i plavo sunce malo su poskakivali, ja sam se drmao na konju, malo psovao i bio žedan.

Jahanje se otegnulo i veći smo dio puta prešli polako, kroz šumu. Dva puta smo stali i tom su me prilikom ponudili jelom i pićem. Ponudu sam prihvatio. Vremena i načina za stručnu analizu namirnica nije bilo. Najstručniju analizu obavit će moj želudac. A kako sam još živ, hrana mi očito odgovara. Noć je već bila gusta. Uzalud sam pokušao prepoznati zvijezde i odrediti gdje se otprilike nalazim. Astronauti-skakači obično nemaju porodica i bliskih prijatelja, ali nije ugodna spoznaja da se nalazite ne znam gdje, u rukama ne znam koga i da se vjerojatno nećete vratiti među poznate vam ljude i na poznata mjesta. U takvu turobnu raspoloženju (mojem) stigli smo do zgrade, koju u mraku nisam uspio baš dobro pogledati. Odmah su me strpali u ovu sobu gdje sam i sada i još ne znam mnogo; niti sam uspio uspostaviti kontakt s Epagijcima, niti sam uspio mnogo vidjeti na putu kroz šumu. A ovdje svaki dan gledam jednog te istog tipa koji uvečer dolazi po posude, ostatke hrane i pločice, a ujutro mi donosi svježu hranu i čiste pločice. Da, te pločice. Prve sam noći zaspao, a ujutro je tip ušao. Ja sam gledao vrata, no ona su bila zatvorena. Dok je on stavljao posude na stol, ja sam im prišao i pokušao ih otvoriti. Tip se nije uzbuđivao, već me je pokretom ruke pozvao. Uzeo je jednu pločicu, primio zamišljenu pisaljku u ruku i načrčkao na njoj neke znakove. »Napokon«, odahnuo sam, ali kada sam uzeo pločicu u ruku i počeo razmišljati da li bi slikama bilo najjednostavnije objasniti tko sam i kako sam ovdje stigao, tip jednostavno iziđe. Ipak, sjednem na krevet i bacim se na objašnjavanje. A navečer je tip došao, pobrao posude i pločice, kojih sam iscrtao desetak. Sunčev sustav, galaksiju, brod, strelice amotamo, abecedu, dekadski i binarni sustav brojeva, atom vodika i slične stvari. I koliko god me čitava ta situacija nervirala (to blesavo iščekivanje početka normalne komunikacije između mene i njih), tješio sam se da su razlike u kulturama ipak velike i da su pločice početak stvaranja mostova. Malo sutra! Ništa, ništa, ništa, već više od

118 dana! I što sve nisam radio za to vrijeme, ne biste vjerovali da jedan astronaut-skakač (prototip hrabrosti, izdržljivosti, visoke psihofizičke spremnosti i ne znam čega još) može sve to raditi. Gotovo da me stid priznati. Bjesnio sam, pisao gluposti i crtao pornografske slike na pločice, vraćao prazne pločice, lupao na vrata, čak sam pokušao i bježati (ali vani su uvijek bili vojnici), a tip je uporno dolazio i obavljao svoj posao. Kada sam napokon uvidio da se ništa ne događa i da moje pločice s porukama, glupostima, pjesmama, pornografskim sličicama i formulama završavaju ne znam gdje i da služe ne znam čemu, počeo sam sređeno pisati po pločicama, varirajući uvijek ono što i sada pišem. To bi već mogao biti i roman, s ilustracijama autora.

Da održim tijelo u kakvoj-takvoj kondiciji, svakodnevno gimnasticiram i uvježbavam disanje.

Pisaljka je zašiljena i njome bih mogao probosti žile, ali neću. Sve drugo mogu uraditi, ali to ne. Na kraju krajeva, što nas to tjera po svemiru da njuškamo i skačemo kroz kolapsarske rupe i činimo masu ostalih stvari, ako to nije optimizam, pa makar bio taj optimizam besmislen, jadan i glup. Kao sada, na primjer.

Khabar kaže da se došljak smirio i da je počeo gimnasticirati. Razdoblje bijesa ga je prošlo. Pravi je trenutak da ga iskoristim za svoje ciljeve. Smirio se, ali još nije ušao u stanje otupjelosti u kojem bi se mogao i ubiti. Mogu manipulirati njime, a da on to neće ni znati. Za četiri dana je Rahsaan-Beš i bude li sve u redu, preuzet ću vlast. Na glavnom trgu će došljak pročitati nešto sa svojih pločica, a njegova fizička sličnost učinit će da ljudi vjeruju u ono što ću im ja reći. Glasine su dobro pripremile teren, Khabar je izvrstan savjetnik. Ali, poslije ću se i njega morati riješiti, kao i svih osoba koje su bile u dodiru s došljakom. A došljakova blijeda put u očima priprostih bit će nedvojben dokaz o njegovu anđeosku porijeklu. Možda sam zasada preveliki optimist, ali nije li optimizam ono što nas stalno vuče naprijed?

Zatvorena kola prolazila su putem kroz šumu i Armando Dežinski truckao se u njima. »Glavno je da se kreće, glavno je da su me maknuli.« Čak je uspio biti i vedar, čak je i zviždukao. Sunca su grijala i on je gledao kako plešu zrnca prašine u tračku svjetla, što se probijalo kroz pukotinu na drvenu zidu kola.

Gomila je rasla, množila se, mičući se valovitim pokretima, poput nekog organizma koji se pokorava vanjskim utjecajima slijepo i nagonski. Gomila je spremna da u trenucima uzbuđenosti prihvati svaku dobru stvar, naročito ako je ta zaodjenuta u lijepe i opojne riječi. Uzbuđenje je raslo i Khabar ocijeni da je vrijeme za početak.

Opet zbunjen. Nitko mi ništa nije objasnio. Gurnuli su mi u ruke nakoliko pločica i pokazali da žele čuti ono što sam na njima napisao. »Princip sinkronosti još nije dokazan s gledišta fizike, ali je već Karl Gustav Jung, psiholog sa Zemlje pokušao dokazati da sinkronost...« Tu su me prekinuli, očito zadovoljni. Onaj glavni, prepoznao sam ga, čak se nasmiješio i rekao nešto dvojici vojnika koji se nisu micali od mene. Njihovi kratki noževi, pritisnuti o moja leda, izbrisali su svaku pomisao na prijateljske namjere. Gurnuli su me prema vratima i zajedno s njima, onim tipom što sam ga viđao svaki dan i s onim glavnim, iziđem na prostran balkon. Masa Epagijaca žamorila je tamo dolje, na trgu, i kada su me ugledali urlik se digne. Prvi sam put ugledao grad i uske kuće su bliještale i dok je snažni glas vođe (koji je stvarno bio neka važna osoba) letio nad glavama i smirivao masu, znao sam da sve ovo ne vodi dobru. I što sada? Tišina je legla na trg i ispunila zrak iščekivanjem. Žmirkao sam, a netko mi tutne pločicu u ruke. Počeo sam čitati. A što ću drugo, kada su mi o leda još bila pritisnuta dva noža? Pločice su bile nasumce izabrane i ja sam bio ljut, te sam počeo govoriti i ne gledajući u pločice. Bijesan što me zavitlavaju, zaurlao sam prema gomili: »Epagijci! Pred vama se nalazi zbunjeni astronaut-skakač što je na vašu planetu dospio nezgodnim slučajem. A vjerujte mi, nikada ne bih dobrovoljno izabrao ovo negostoljubivo i nadasve blesavo mjesto kao mjesto za godišnji odmor! Ne, vi tamo dolje, vi ne razumijete ništa, baš kao ni ja. Ovi otraga me bockaju noževima. Evo vam pločice, pa ih proučavajte, a poslije ih možete prodati kao skupocjene suvenire ili ih pokloniti muzeju za umjetnost i obrt.

Dosta!« Vođa me prekine, zaurlavši nešto prema gomili, gomila zaurla prema njemu, a kada sam bacio pločice, urlik se pojača.

Stvar je izazvala željeni učinak, a došljaka smo odveli na ono mjesto na kojem smo ga i našli. To će samo pojačati čitavu priču. Anđeo se vratio u nebo. Čak ga malo i žalim, vjerojatno ništa nije shvatio. Što se tu može — viši ciljevi zahtijevaju i veće žrtve. Odakle li je samo stigao?

Skinuli su ga iz sedla. Glupo je stajao među vojnicima, prepoznajući mjesto na kojem je sve počelo. Jedan mu vojnik zarine koplje u trbuh. Drugi mu šiljak probode jetru.

STROGO POVJERLJIVO
Koordinacijski centar astronautičkog prometa
Odsjek za kolapsarske skokove
7. LX. g. 2070/b. 74, xc
info: Prekinuti sva istraživanja u vezi s nestankom broda za

kolapsarski skok »Weber« i astronauta Armanda Dežinskog.
Daljnje informacije slijede.
O ovome obavijestiti:
SECAM (predsjednika Loisesa Kinyja)
Institut za fiziku u Zatoru (Čeng Ju-lana)

Tek mu peti šiljak pronađe srce i kroz bol i stenjanje na granici plača, u dubini korteksa bljesne mu još posljednja misao, sitna žaruljica. »E, pa...«, a onda je bio mrtav.

Pješak

Ray Bradbury
The Walker

Prevela Vesna Mahečić

Ući u tu tišinu kakva je vladala nad gradom u osam sati, za vlažne novembarske večeri, spustiti noge na asfaltirane staze, prekoračiti travnate obrube i napredovati, ruku strpanih u džepove, kroz tišinu, bijaše upravo ono što je Leonard Mead najradije činio. Stajao bi na uglu nekog križanja i gledao niz dugačke, mjesečinom obasjane avenije sa stazama za pješake na sve četiri strane, odlučujući na koju stranu da krene, iako mu je to bilo sasvim svejedno; bio je sam na ovom svijetu a. Domini 2053. ili isto kao da je sam, i kad bi donio odluku, odabrao stazu, krenuo bi, stvarajući šare ledenim dahom, nalik na dim cigare.

Ponekad bi šetao satima i prelazio kilometre, vraćajući se kući tek oko ponoći. A na svom putu viđao bi kućice i domove s mračnim prozorima, i bilo je kao da prolazi grobljem gdje bi tek slabašni titraji svjetala krijesnica trepnuli iza prozora. Nenadani, sivi fantomi činilo se da se pokazuju na unutarnjim zidovima soba, gdje zavjesa još nije bila navučena, ili se pak čulo šaputanje i mrmorenje tamo gdje je prozor zgrade, nalik na grobnicu, još uvijek bio otvoren.

Leonard Mead bi zastao, nakrivio glavu, osluhnuo, gledao i nastavio hodati, ne stvarajući buku na neravnoj stazi. Već je tome davno da se mudro prebacio na papuče, jer su psi u patrolnim odredima pratili njegove šetnje lajanjem kad bi nosio tvrde pete, a i svjetla bi se mogla upaliti, lica pojaviti i cijela bi se ulica uznemirila zbog prolaza osamljene ligure, njega, u ranu novembarsku večer.

Ove je večeri usmjerio svoj put prema zapadu, u pravcu skrivena mora. U zraku je bilo pravog, kristalnog mraza; stezao je u nosu, a u plućima je žarilo kao oko božične jelke; osjećao bi kako hladni zrak ulazi i nestaje, a sve se grane pune nevidljivim snijegom. Osluškivao je tiho šuškanje mekih cipela u jesenskom lišću sa zadovoljstvom i zviždukao hladnim, tihim zviždukom između stisnutih zuba, s vremena na vrijeme podigavši u prolazu po koji list, ispitujući pod rijetkim svjetiljkama njegovu osnovnu građu, udišući usput njegov opor miris.

»Zdravo, vi tamo«, šaputao je svakoj kući, sa svake strane dok je išao dalje. »Što ima večeras na Kanalu 4, Kanalu 7, Kanalu 9? Kamo jure kauboji i da li to američka konjica stiže u pomoć preko onog brežuljka?«

Ulica bijaše tiha, i dugačka i prazna, tek se njegova sjena micala nalik na jastreba na zemlji. Kad bi zatvorio oči i stao mirno, skamenjen, mogao bi sebe zamisliti u središtu ravne, američke pustinje, u zimi, bez vjetra, bez ijedne kuće na tisuće kilometara uokolo.

»Što je sada?« upitao je kuće, pogledavši na ručni sat. »Osam i pol uvečer? Vrijeme za tucet odabranih ubojstava? Kviz? Revija? Komičar koji pada sa scene?«

Bijaše li to šumor smijeha što je dopro iz kuće bijele mjesečeve boje? Oklijevao je, ali krenuo je dalje jer se ništa nije dogodilo. Spotakao se na isturenoj neravnini staze. Beton je nestajao pod cvijećem i travom. U deset godina šetanja noću ili danju, na tisućama prijeđenih milja nikad nije sreo čovjeka u šetnji, ni jedan jedini put za sve to vrijeme.

Došao je do križanja u obliku djeteline, što je stajao u tišini na mjestu gdje su dvije glavne auto-ceste presijecale grad. Danju je ovdje bila gromoglasna struja vozila, benzinske crpke otvorene, veliki insekt što šušti, neprestano se nadmudrujući za pozicije, dok tamjan smradi iz njihovih odvoda a oni prelijeću prema kućama u dalekim smjerovima. Međutim, sada su i ove ceste bile nalik na rječice u doba suše, samo kamen, korito i odsjaj mjeseca.

Krenuo je natrag sporednom ulicom, praveći krug prema svojoj kući. Bijaše već nadomak svome cilju, kada sasvim iznenada iza ugla izroni osamljeni auto i snažno ga zapljusne mlazovima bijela svjetla. Stao je opčinjen, poput kakva noćnog leptira, zatečen iluminacijom, a zatim privučen prema njoj. Metalni ga glas pozove:

— Stoj mirno. Ostani gdje si! Ne miči se! On zastane.

— Digni ruke uvis!

— Ali — reče on.

— Ruke uvis! Ili ćemo pucati!

Policija, naravno, ali kakva, nevjerojatna rijetkost; u gradu od tri milijuna, preostala su samo jedna policijska kola, zar nije tako? Već od prije godinu dana, 2052. izborne godine, policijske su snage bile smanjene od tri na jedan auto. Zločin je nestajao; više nije bila potrebna policija, osim ovog, jednog jedinog automobila, što je lutao i lutao praznim ulicama.

— Vaše ime? — reče policijski auto metalnim šapatom.

Zbog jaka svjetla, što mu je tuklo u oči, nije mogao vidjeti ljude u autu.

— Leonard Mead, odgovori.

— Glasnije!

— Leonard Mead!

— Posao ili zanimanje?

— Mislim da me možete nazvati piscem.

— Bez zanimanja, — reče policijski auto, kao da govori samome sebi. Svjetlost ga je držala na mjestu, poput insekta u muzeju, prsiju probodenih iglom.

— Moglo bi se tako reći — reče gospodin Mead. Nije pisao već godinama. Časopisi i knjige nisu se više prodavali. Sve se sad zbivalo noću unutar kuća nalik na grobnice, mišljaše on. Grobnice slabo osvijetljene svjetlima televizije, gdje su ljudi sjedili poput mrtvaca, dok bi im sive ili obojene zrake dodirivale lica, nikad ih stvarno ne dodirnuvši.

— Bez zanimanja — reče fonografski glas, sikćući. — Što radite vani?

— Šećem — reče Leonard Mead.

— Šećete?

— Samo šećem — reče on jednostavno, ali na licu osjeti hladnoću.

— Šećete, samo šećete, šećete?

— Da, gospodine.

— Šećete kamo? Zbog čega?

— Šećem zbog zraka. Šećem zbog gledanja.

— Vaša adresa!

— Jedanaest južno, Ulica Saint Jamesa.

— A u vašoj kući ima zraka, vi imate aklimatizacijski uređaj, gospodine Mead?

— Imam.

— I imate ekran u vašoj kući, da gledate?

— Nemam.

— Nemate. Nastala je krhka tišina, optužba već sama po sebi.

— Jeste li oženjeni, gospodine Mead?

— Nisam.

— Niste oženjeni — reče policijski glas iza plamene zrake. Mjesec bijaše visoko, jasan među zvijezdama, a kuće sive i tihe.

— Nitko me nije htio — reče Leonard Mead s osmijehom.

— Ne govorite bez pitanja!

Leonard Mead je čekao u hladnoj noći.

— Samo š e ć e t e, gospodine Mead?

— Samo šećem.

— Ali niste rekli s kakvom svrhom?

— Rekao sam; zbog zraka, zbog gledanja i zbog same šetnje.

— Jeste li to često činili?

— Svake večeri, već godinama.

Policijski je auto zaposjeo sredinu ceste, dok mu je radio govorio

ispod tona.

— Dakle, gospodine Mead — reče auto.

— Je li to sve? — upita on pristojno.

— Jeste — reče glas. — Ovamo. Začu se uzdah, šum. Stražnja vrata policijskog automobila otvorise se širom. — Uđite.

— Čekajte malo, nisam nršta učinio!

— Uđite!

— Protestiram!

— Gospodine Mead.

Zakoračio je poput iznenada opijena čovjeka. Dok je prolazio pored prednjeg prozora automobila, pogledao je unutra. Kao što je i očekivao nikog nije bilo na prednjem sjedalu, nikog u autu uopće.

— Uđite.

Stavio je ruku na vrata i zavirio na stražnje sjedalo, zapravo malenu ćeliju, maleni crni zatvor s rešetkama. Mirisalo je na kovano željezo. Mirisalo je na jaki antiseptik; mirisalo je suviše čisto, tvrdo i metalno. Tu nije bilo ničeg blagog.

— Kad biste barem imali ženu da vam pruži alibi — reče željezni glas. — Međutim...

— Kamo me vodite?

Auto je oklijevao, ili bolje rečeno zazujao kao da negdje pod električnim okom prelistava izbušene kartice tražeći informaciju. — U psihijatrijski centar za istraživanje regresivnih tendencija.

On uđe. Vrata se zatvoriše uz blagi udarac. Policijska se kola otkotrljaše niz noćne avenije, bacajući pred sobom svoja mutna svjetla.

Prođoše jednu kuću a jednoj ulici samo trenutak kasnije, jednu u čitavom gradu kuća što su bile mračne, ali u ovoj su kući gorjela sva električna svjetla punim sjajem, svaki prozor snažna, žuta iluminacija u hladnoći tame.

— Ovo je moja kuća — reče Leonard Mead.

Nitko mu nije odgovorio.

Auto se spuštao niz ulice, nalik na prazna riječna korita i otišao ostavivši za sobom prazne ulice s praznim pješačkim stazama, bez glasa, bez pokreta, eijele, hladne novembarske noći.

Ben Bova
Kako da napišem bolju priču? Nastavak II

Preveo i obradio Krsto Mažuranić

U viktorijanskom romanu često se događalo da pisac iskoristi cijelo jedno poglavlje, ili čak više njih, da bi detaljna opisao prostor u kojem se zbiva njegova priča.

Moderni čitatelj jednostavno nema živaca za takvo preopširno opisivanje, a pisac kratkih priča nema ni prostora ni vremena da se bavi takvim detaljima. A ipak, ta »scenografija« priče često je vrlo važan element, a posebno u znanstveno-fantastičnoj priči, gdje je i presudna.

Scena je nešto mnogo više od samog pejzaža, ili opisa pokućstva u domu glavnog junaka. Scena određuje ton i ugođaj priče. Možete li zamisliti Poevu »Propast kuće Usher« u jarkoosvijetljenu supermarketu uz bučnu pop-muziku! Ili, O'Henryjeve pomalo luckaste pričice u Drakulinu dvorcu negdje u mračnoj transilvanskoj šumetini!

Jedan od najvećih problema u pisanju dobre znanstvene fantastike jest kako stvoriti scenu koja će biti dovoljno jasna i uvjerljiva, a da se ne pretjera. Kad pišete suvremenu priču, ili detektivsku, ili vestern, možete računati da čitatelj poznaje većinu obilježja vaše scene. Konačno, stol je stol! Svi znaju, kako izgleda stol. Pa i »kaubojska« prerijska kočija. Svi će lako zamisliti blistave lustere u kakvoj kraljevskoj palači XIV vijeka; i svi misle da znaju kakva je unutrašnjost zatvora.

A što zna vaš čitatelj o oceanima amonijaka na Titanu, najvećem satelitu planete Saturn? Kako da vaš čitatelj zamisli palubu međuzvjezdanog putničkog svemirskog broda? Ili beztežinsku sobu za rekreaciju u kojoj putnici igraju odbojku?

U svakoj znanstveno-fantastičnoj priči potrebno je opisati kompletnu scenu. Piscu nije dano da kaže »no, znate već što mislim« kad spomene laserski pištolj. Da piše vestern, bilo bi, naravno, dovoljno reći pištolj — ta svaki čitatelj zna što je to.

Ovo je jedan od razloga zbog kojih je tako teško napisati dobru

znanstveno-fantastičnu priču. Piscima se prečesto događa da zamisle kratku priču — nekoliko strana — a dogodi im se, da napišu kratki roman. Jednostavno, previše su riječi potrošili na opisivanje scene.

Trideset strana teksta, a na njima samo opis scene? No, to je sasvim u redu, ako je ta scena dovoljno zanimljiva, i ako je vješto i interesantno opisana, i, ako bez tog opisa cijela priča gubi svoj smisao. Evo primjera: slavna »Površinska napetost« Jamesa Blisha. Cijela priča ovisi o čitateljevu razumijevanju mikroskopskih živih oblika u maloj lokvi vode. Blish je potrošio mnogo vremena i energije da opiše život toga mikroskopskog svijeta. Taj je opis već sam po sebi fascinantan, ali je istovremeno bitan za razumijevanje Blishove priče.

S druge strane, mnogo je SF priča u kojima je scena potisnula sve ostalo, potpuno prevladavši pričom. Takve su priče vrlo često strašno dosadne. Neka neki svijet bude neobičan koliko god hoćete, ljudi ipak vole čitati o ljudima, a ne o mrtvim predmetima, pa bili ti predmeti ne znam kako zanimljivi.

Naravno, vrhunski pisac može sebi priuštiti da prekrši to pravilo (pa i bilo koje drugo), a da to ne šteti njegovu pisanju. John W. Campbell je napisao »Sumrak«, priču koja zapravo nije ništa drugo do opisivanje umirućeg grada negdje u dalekoj, dalekoj budućnosti; pa ipak, taj je opis toliko fascinantan i izazovan, da rijetko tko opazi kako u toj priči zapravo nema ni protagonista ni prave radnje.

Premda mnogi pisca posvećuju sceni otprilike isto toliko riječi kao i radnji priče, mnogi su, koji radije tu scenu samo skiciraju, prepuštajući čitateljevoj mašti da popuni praznine. Takvi pisci svu svoju pažnju posvećuju literarnim aspektima pričanja — lica i sukobi — zapuštajući znanost.

Kako je lako pasti u zamku! Reći ćete: pa čitatelj otprilike zna. što je to laserski pištolj. Kako su česte priče u kojima svemirski brodovi upotrebljavaju hiperpogon pomoću kojeg putuju brže od svjetlosti, pa to svi znaju, neću valjda i ja to opet opisivati!

To je vrlo opasno. Najmanje zlo koje vam se tu može dogoditi bit će, da vam priča vrvi žargonom poput hiperpogon, psionika, antigrav, voziput, i slično. Ovakav će vam način možda uštedjeti prostor, ali će vaša priča biti nerazumljiva za svakog osim za zadrta fanatika SF-a.

A što je gore, izići će na vidjelo da baš niste previše originalni. Ako se koristite standardnim žargonom, upotrebljavat ćete i standardne klišeje. Sasvim je u redu ako se vesterni zbivaju uvijek u istoj preriji ili istim saloonima. Vaše je mjesto zbivanja cijeli beskrajni svemir, a vaši čitatelji zahtijevaju uvijek nove i nove neistražene terene. Da, znam, mnoge su i mnoge priče koje govore uvijek istim žargonom i zbivaju se uvijek u istim klišejima. Ha, ha, to je samo potvrda Sturgeonova zakona, koji je prije mnogo godina formulirao jedan od najvećih pisaca SF-a Theodore Sturgeon:

Devedeset i pet posto sve znanstvene fantastike je smeće; ali devedeset i pet posto sve beletristike je smeće.

Cilj nam je da se nađete u onih pet posto! Čuvajte se, dakle, otrcana žargona i otrcana načina mišljenja!

To nikako ne znači da morate utrošiti strane i strane na to kako funkcionira termonuklearna fuziona raketa. Tako nešto ionako ne postoji, pa će velik dio vašeg opisa nužno biti gola izmišljotina. Svim se silama oduprite želji da čitaocima pokažete kako se dobro snalazite u znanstvenim zavrzlamama trpajući u priču golemu masu kojekakvih znanstvenih detalja.

Beni, Beni, stani. Sad si zakomplicirao stvar. Opisa mora biti, opisa ne smije biti, ne valja žargon, ne valja opis... Hajde, reci jasno i glasno: kako valja opisivati scenu?

U redu, evo: kako će pisac smjestiti svoju priču u efektnu i zanimljivu scenu, a da ne pretjera zamornim detaljima i da bude originalan? Evo nekoliko jednostavnih uputa.

Prvo: Neka vaša scena radi. Upregnite je. To znači da sve što spomenete u opisu scene mora utjecati na tok radnje. Niti vi imate mjesta, niti čitatelj strpljenja, da u svojoj priči naširoko pišete o zalazima sunca na planeti koja ima šest sunaca. Osim ako od te raznobojnosti zavise događaji u priči. Ako ste to opisali samo što vam je palo na pamet, a inače nema nikakve veze s radnjom, izbacite to. U vašoj priči mogu se naći samo takvi opisi scene koji izravno utječu na konačni ishod priče.

Drugo: Ne pokušavajte tumačiti kako funkcioniraju vaši strojevi; samo iznesite što rade. Prije trideset godina, SF-pisci su prolili na litre znoja trudeći se da opišu kako Žiroskopi pomažu u manevriranju svemirskim brodom. Danas su takvi opisi smiješni, premda tehnički potpuno ispravni, jer svemirski brodovi ne upotrebljavaju žiroskope. Položajni pomoćni raketni motori mnogo su lakši, manji i pouzdaniji.

Današnji je čitatelj potpuno spreman povjerovati tvrdnji kako tehnologija može ostvariti sve. Nemojte tumačiti kako funkcionira fuzioni reaktor; takvo tumačenje će samo usporiti priču. Uvjerit ćete čitatelja u vjerojatnost reaktora i ako samo opišete kakav je izvana, i kažete što radi:

Laseri fuziona reaktora bili su mnogo manji nego što je to John očekivao. Mali, ali snažni. Kazaljke na instrumentima su to zorno pokazivale: reaktor je davao dovoljno energije da se njome osvijetli cijeli jedan grad.

Treće. Ne bojte se izmisliti bilo kakav stroj ili uređaj, bilo kakvo znanstveno otkriće — ali pazite: vaša se izmišljotina ne smije sukobljavati s danas prihvaćenim znanstvenim činjenicama.

A to je zaista problem, zato što svako znanstveno otkriće opovrgava, u određenoj mjeri, do tog časa prihvaćene znanstvene

postavke. A baš to i vole čitatelji SFa (oni to zovu igra): oni pažljivo proučavaju priču i traže znanstvene ili tehnološke pogreške. Jeste li kad brojali koliko metaka ispaljuje John Wayne, a da ne puni svoj revolver? To je to. Samo što su SF-čitatelji mnogo precizniji. Oni traže dlaku u jajetu.

Na primjer, sasvim je u redu napisati priču o tome, kako na Marsu živi mnoštvo različitih čudnih bića. Danas još nitko ne može pouzdano, argumentirano nijekati takvu zamisao. Ipak, nemojte ih opisati kao bića koja udišu kisik: TO ne smijete napisati, jer se pouzdano zna da na Marsu nema dovoljno kisika.

Ako je vaš glavni junak Japanac, nemojte ga nazvati, na primjer, Tori Lakayama, kolikogod to zvučalo japanski. Japanci, naime, ne poznaju glas »l«. Nešto slično se jednom dogodilo Van Vogtu, zar ne, Ben?

Da, da.

Oprosti, što sam te prekinuo. Pričaj dalje.

Sva je tajna u tome, što znanstvena fantastika ima bliske veze sa znanošću. Pa premda je SF-publika spremnija prihvatiti čuda zamišljene budućnosti nego profesionalni znanstvenici, sve ima svoje granice. Ako iz vaše priče izvire neznanje ili nehaj prema općepoznatim znanstvenim činjenicama, publika će vas prezreti.

Zapravo vam nitko ne brani da pišete priče u kojima je Mars išaran kanalima, ili u kojima slonovi lete od cvijeta do cvijeta, ali će takve priče ući u kategoriju fantazije, a ne znanstvene fantastike. Te će vam priče izdavač objaviti a publika čitati kao fantaziju. Želite li, pak, pisati SF, morate poštovati znanstvene činjenice. Ako ipak prekršite neki zakon moderne znanosti, potrudite se da pronađete vraški dobar razlog za to!

Četvrto: Morate temeljito poznavati scenu svoje priče. Drugim riječima, morate pisati o onome, što dobro poznajete. Pisac, koji želi smjestiti radnju svoje priče npr. u Pentagon, a o Pentagonu zna samo ono što je o njemu negdje nešto pročitao ili vidio u filmu, imat će vraške muke da vjerno i vjerojatno opiše ljude koji rade u Pentagonu. Koliko sam se samo načitao priča u kojima pisac mudruje o nečemu, o čemu nema pojma! Takve priče idu ravno u koš.

Nitko još nije bio na Marsu. (Fotografije su nešto drugo; hoću reći, da nitko nije osobno bio na Marsu.) Ipak, mnogo godina prije nego što je »Mariner« uopće zamišljen, pisali su Edgar Rice Burroughs i Stanley G. Weinbaum i Ray Bradbury i mnogi drugi o Marsu. Oni nisu pisali o nečem što poznaju iz prve ruke.

Ili jesu? Ti su se pisci potrudili da skupe sve podatke koji su postojali u njihovo doba. Podatke o Marsu, naravno. Onda su u svojoj mašti sagradili svijet koji nije proturječio nijednom jedinom od tih podataka, ispunivši zatim rupe u poznavanju Marsa plodovima svoje mašte.

Moglo bi se reći da je svaki od njih sagradio nov svijet na osnovi poznatih podataka. Danas nitko ne bi mogao opisati svijet sličan njihovu i nazvati ga Marsom. Previše toga znamo o Marsu! Svaki od tih svjetova proturječi danas poznatim znanstvenim činjenicama.

Napredak nauke je dvosjekli mač: s jedne strane, svakim je danom sve teže roditi ideje koje se neće kositi sa znanstvenim spoznajama. S druge strane, znanost nam pruža sve više informacija na osnovi kojih možemo graditi svoje priče. Danas se mogu pisati stvarne, realistične priče o Mjesecu i o Marsu: raspolažemo detaljnim podacima o tome, kakvi su tamo pejzaži, klima, vrijeme, i znamo još mnogo različitih činjenica. Danas znamo točno kakvo je dno oceana, kako funkcionira nuklearni reaktor, kako dvojna spirala molekule DNA prenosi genetske informacije s generacije na generaciju.

Morate pisati o onome, što znate. A ono, što znate, kombinacija je krutih, hladnih znanstvenih podataka plus onaj posebni unutarnji svijet mašte i imaginacije koji je samo vaš — sve dok ga ne podijelite sa svojom publikom.

Ukratko, pobrinite se da skupite znanstvene činjenice o onome, što želite opisati, kako bi vam priča zvučala uvjerljivo. S druge strane, nemojte u tome pretjerati, da ne biste sapeli svoju maštu. Samo vješto kombiniranje činjenica i mašte rađa živom, uzbudljivom SF-pričom, za razliku od fantazije s jedne, i dosadnog znanstvenog referata s druge strane.

Peto. Ova je točka zapravo samo varijanta prethodne. Važno je poznavati osnovne znanstvene postavke. To nije teško; štaviše, često je vrlo uzbudljivo. Uzmite znanstveno-popularne knjige, pročitajte ih. Uzmite bar Clarkeove »Profile budućnosti«. Bar to!

Znanost je lijepa, i svatko može razumjeti njene osnove. Znanost nije samo dosadna matematika, vjerujte mi!

Šesto. Pazite, kakva imena izabirete za svoje junake, za egzotične krajeve, za svoje izume! Imena su vrlo važna; ona pomažu ugođaju priče.

Čitatelj će imati vraške muke da zamisli, kako je netko po imenu Elmer Small (u prijevodu: Mali Elmer) grubi gorostas medvjeđih šaka, ali Jame Retief tu se baš nekako uklapa — zato ga je valjda Keith Laumer upotrijebio u svojim pričama. Ili, zamislite špijunku britka uma i munjevitih reakcija po imenu Bubbles La Toure (nešto kao Mjehurić-Pristić)! James Schmitz je svoju heroinu nazvao Telzey Amberdon.

Ime mora istovremeno biti lako probavljivo, tj. mora ga se lako pročitati, a ipak treba da ostavlja dojam nečeg stranog, nezemaljskog ili slično. Prečesto se novopečeni pisci zapetljaju u neizgovorljive zavrzlame, nabacana slova kao lopatom, npr. Brfstklb. Ovakvo je ime strano, doista, i nezemaljsko je, ali će čitatelj svaki put kad ga ugleda

zastati u čitanju. Takva stanka je trenutačna, a kratku se priču piše da bude pročitana u dahu, pa je svaki prekid u čitanju neizbježno i fatalan.

Tu vam mogu pomoći zemljopisne karte, pod uvjetom da tražite imena koja neće biti prepoznata, a ipak da zvuče zanimljivo. Ja sam jednoj svojoj junakinji dao ime Altai prema gorskom lancu u zapadnoj Kini. Pomoći će vam i povijest: Beowulf Schaffer, junak iz pera Larryja Nivena, fascinantan je i prije nego što ga upoznate.

Jedan mali savjet: ako vam se ime čini smiješnim, oslobodite ga se. Osim ako želite čitatelja nasmijati. Ovdje budite nemilosrdni: ništa neće brže i pouzdanije uništiti priču od nenamjerno smiješna imena.

Sedmo. Konačno, scena (scenografija, pozadina priče) mora biti dosljedna, konzistentna, logična. Pri tom ne mislim samo na to, da pazite s koje je strane puhao vjetar u prethodnom odlomku, i kako teku sati (u radnji priče).

U SF-priči, gdje je scena važan element u tkivu priče, ta scena mora poštovati samu sebe. Pisac jednostavno ne smije zimu preko noći pretvoriti u ljeto samo zato, što je zaželio opisati vrući ljetni dan. Još važnije, on ne smije žonglirati zakonima prirode svojevoljno, kako mu gdje odgovara.

Klasičan primjer za to je priča Toma Godwina »Nemilosrdne jednadžbe«, u kojoj su sami zakoni prirode scena priče. Jedan svemirski pilot mora izbaciti slijepa putnika iz svoga broda jer je brod prekrcan, pa neće stići u odredište. Pazite: ovo je svemirski brod. Ovo nije brod koji plovi po moru, pa ako ga više nakrcate, dublje će utonuti u vodu i sporije ploviti, ali se neće desiti ništa ozbiljnije. Kod svemirskog je broda odlučan odnos mase i goriva. I tako, slijepi je putnik u priči opisan kao vrlo, vrlo mila i simpatična djevojka. Pilotov je zadatak da preveze spasonosan lijek protiv epidemije na nekoj planeti. Dilema: ili će umrijeti djevojka, ili će pomrijeti sve stanovništvo te planete.

Godwin je mogao iz rukava izvući kakav jeftin trik pomoću kojeg će spasiti i djevojku i stanovništvo planete. Ali, ne! Godwin je predobar pisac. Takav bi trik upropastio dramatiku priče. Pogotovo ovdje, jer je on priču i napisao s namjerom da pokaže kako se zakonima prirode ne može manipulirati prema ljudskim željicama. I tako, nije se pojavila konjica u posljednji čas kao u jeftinim vesternima. Djevojka mora van.

Ako svoga junaka, koji istražuje neku planetu, postavite u pješčanu oluju koja će trajati mjesec dana, pobrinite se da ta oluja, doista traje punih trideset dana. Ne dvadeset i devet. Trideset. Čitaocu će inače biti jasno, da je pisac pomogao svome junaku na nepošten način, pa će prestati čitati — ako je priču uopće netko htio objaviti.

Ponovit ću: budite dosljedni! Nema nikakva smisla da opišete civilizaciju koja je iscrpla sve izvore energije, a onda pričate o tome, kako despotska vlada kontrolira vladanje svojih podanika preko zatvorena televizijskog kruga. Do đavola. Rekli smo, da su izvori energije iscrpeni. Odakle onda električne struje za televiziju? I ne samo to. Odakle energija koja je pokretala strojeve za izradu TV-mreža, i sad proizvode rezervne dijelove za popravak te mreže?

Ako razmislite još dublje, zaključit ćete da društvo siromašno energijom ne može biti mnogobrojno. Društvo opisano u »1984« Georga Orwella nezamislivo je u situaciji nedostatka energije.

LJUDI DOBRE VOLJE

— Nisam ni sanjao — rekao je predstavnik Ujedinjenih naroda dok je silazio u zračnu ustavu — da je američka baza na Mjesecu tako velika i tako dobro opremljena.

— Pa, jest, velika je — odgovorio je pukovnik Patton i osmjehnuo se. Profesionalni mu je ponos virio kroz vizir skafandra.

Tlak u zračnoj ustavi dosegao je normalu i oni izmigolje iz aluminiziranih odijela. Patton bijaše krupan čovjek, na gornjoj granici dopuštene težine za svemirske putnike; Torgeson, čovjek iz UN, bijaše mršav, rijetke kose, s naočalima na nosu i nekako neugledan.

Oni izađu iz ustave u hodnik što je vodio cijelom dužinom kupole u kojoj bijaše smješten Glavni štab američke baze na Mjesecu.

— Što je iza ovih vrata? — upita Torgeson. Njegov je engleski ugrožavao jak skandinavski naglasak, Što je Pattonu išlo na živce.

— S desne strane — odgovorio je pukovnik poslovnim tonom — oficirske su spavaonice, kuhinja, kantina, razni laboratoriji, i kancelarije. S lijeve strane su kompjutori.

Torgeson zažmirka.

— Zar želite reći, da pola ove zgrade zauzimaju kompjutori? Pa zaboga... hoću reći, zašto vam treba toliko kompjutora? Zar nije preskupo dopremati ih ovamo? Saznao sam koliko je stajalo dovesti na Mjesec ovih mojih nekoliko kilograma. A kompjutori su...

— Strahovito skupi — složio se Patton. — Ipak, trebamo ih. Vjerujte mi na riječ, trebamo ih.

Ostatak hodnika propješačili su šutke. Pattonova je kancelarija bila na samom kraju dugačka hodnika. Pukovnik otvori vrata i uvede predstavnika UN u svoju kancelariju.

— Povelik ured — reče Torgeson. — Ima i prozor!

— Ha, čin donosi i neke privilegije — kruto se nasmiješi Patton. — Onaj bijeli antenski toranj, tamo na horizontu, pripada ruskoj bazi.

— Da, da. Naravno. Njih ću posjetiti sutra.

Pukovnik Patton kimne glavom i Torgesonu ponudi naslonjač, pa

obiđe svoj metalni stol i sam sjedne.

— Pa, eto, — reče pukovnik — vi ste prva osoba koja je posjetila bazu a da nije prije toga dobila dozvolu Službe sigurnosti, bila triput provjerena, rođena u Americi, zaposlena u državnoj službi, Sam bog zna, kako vam je uspjelo dobiti dozvolu od Pentagona. Bilo kako bilo, sad ste ovdje i... što želite?

Torgeson se igrao svojim naočalima.

— Najbolje će biti, da budem iskren. Ujedinjeni narodi moraju, apsolutno moraju, saznati kako vama i Sovjetima uspijeva da ovdje gore živite u miru.

Pattonova se usta širom otvore, ali nikakav ih zvuk ne napusti. On zatvori usta.

— Amerikanci i Sovjeti — nastavio je čovjek iz UN, — pucali su jedni po drugima iz satelita u putanji. Izmijenili su hice i na Južnom i na Sjevernom polu. Njihovi diplomate se mlate poput profesionalnih boksača po hodnicima zgrade UN...

— Nisam to znao.

— O, da. O tome se ne priča javno, naravno. Ali, situacija je neizdrživa. U svim zakucima Zemlje obje strane stoje oči u oči, naoružane do zuba. Tuku se čak i u svemiru. A evo, ovdje na Mjesecu vi i Sovjeti živite u miru. Mi jednostavno moramo saznati kako vam to uspijeva!

Patton se isceri. — Došli ste amo baš u pravi čas. Hmmm, da vidimo... kako da vam to opišem? Vi znate, da je ovdje okolina potpuno nepovoljna: posvemašnji nedostatak atmosfere, vrlo niska gravitacija...

— Ovdje na Mjesecu — usprotivi se Torgeson — nije ništa drugačije nego na orbitalnim stanicama. Štaviše, ovdje ipak ima nešto gravitacije, ima i čvrsta tla pod nogama, velikih zgrada, kojekakvih olakšica, kakvih nema na satelitima. Pa ipak, na satelitima su radile šake... a na Mjesecu nisu. Molim vas, ne tratite moje vrijeme pričanjem priča. Ovo je putovanje stajalo UN lijepu hrpu para. Recite mi istinu.

Patton kimne: — To sam baš i namjeravao. Provjerio sam podatke o vama: dobio sam garancije i od Bijele kuće, i od AEC, i od NASA-e, čak i od Pentagona

— Dakle?

— U redu. Evo vam žive istine... — Prekinula ga je tiha zvonjava malenog sata na pisaćem stolu. — Oh, oprostite.

Torgeson je nepomično sjedio u naslonjaču i s nevjericom promatrao Pattona kako ovaj mirno i metodično uklanja stvari sa svoga pisaćeg stola: najprije onaj maleni sat, pa kalendar, telefon, duhankesu i lulu, različite papire i obrasce — i kako sve to mirno i metodično sprema u ladice. Patton zatim ode do ormara s

registratorima i čvrsto zatvori metalna vrata.

Nekoliko je trenutaka stajao usred sobe, i očigledno zadovoljan osvrtao se lijevo i desno, a onda pogledao na ručni sat.

— U redu — reče on Torgensonu. — Lezite na trbuh.

— Ha?

— Ovako — reče pukovnik i opruži se po gumiranom podu.

Torgeson je buljio.

— Hajde, hajde! Ostalo je još samo nekoliko sekundi!

Patton posegne rukom, zgrabi čovjeka iz UN za zapešće.

Ne vjerujući sam sebi, Torgeson se nađe na podu, potrbuške, do pukovnika.

— Pukovniče, ovo je neugo...

Soba se ispuni zaglušnom bujicom zvukova. Nešto — mnogo nečega — prozviždi kroz zidove. Činilo se, kao da su svi stršljeni na svijetu odlučili da baš toga časa prolete iznad glava dvojice ljudi. Metalni stol i ormar su sablasno brenčali.

Torgeson čvrsto zažmiri i pokuša se stopiti s podom. Činilo mu se, kao da se nalazi usred najžešće puščane paljbe!

Zapravo je sve trajalo vrlo kratko.

U sobi je ponovo bilo tiho, samo se čulo jedva zamjetno šištanje. Torgeson otvori oči i ugleda pukovnika kako ustaje. Vrata se naglo otvore. Tri narednika utrče u sobu kao da ih svi vrazi gone, noseći tanjuraste zakrpe i tube ljepila. Hitro su skakutali amo-tamo po sobi i prekrivali stotine i stotine rupa na zidovima.

Tek sada, dok je promatrao narednike kako grozničavo obavljaju svoj posao, postade Torgeson svjestan čudna izgleda zidova u sobi. Zakrpa na zakrpi, doslovce. Tko zna, koliko je puta soba bila ovako izrešetana!

On polako ustane na noge. — Meteori? — upita on, a glas mu zapišti.

Pukovnik Patton zagunda, odmahne glavom i sjedne ponovo za svoj stol. I stol bijaše krpan stotine puta. I ormar.

— Prozor ne mogu probiti meci. Ako vas to zanima!

Torgeson kimne i sjedne.

— Vidite — reče pukovnik — život na Mjesecu i nije tako miran kako se to vama čini. O, da, mi se fino slažemo sa Sovjetima... sada. Naučili smo živjeti u miru. Nije nam bilo druge.

— Što su te... te stvari?

— Što?

— Meci?

— Meci. Tanad.

— Tanad? Ali kako...

Narednici su završili svoj grozničavi posao, poredali su se ispred vrata i salutirali. Pukovnik Patton je uzvratio pozdrav, a oni se

okrenu svi kao jedan, izmarširaju iz sobe i tiho zatvore vrata za sobom.

— Pukovniče, ja nemam riječi.

— Stvar je sasvim jednostavna. Neka vas ne muči ovo iznenađenje. Samo najviši vrhovi Pentagona znaju za ovo. I Predsjednik, naravno. Njemu smo morali reći.

— Ali, što se dogodilo?

Pukovnik Patton dohvati svoju duhankesu iz ladice i stane puniti lulu.

— Vidite — reče on — Sovjeti i mi, znate, nismo uvijek bili ovako miroljubivi, ovdje, na Mjesecu. Bilo je i u nas incidenata i šaka, baš kao i dolje, na Zemlji.

— Nastavite.

— Pa... — Patton kresne šibicom i otpuhne prve dimove iz lule, — čim smo mi podigli ovu našu kupolu ovdje, a Rusi svoju, tamo prijeko, posvađali smo se. — On ugasi šibicu i odbaci je u koš za smeće.

— Mi se sad nalazimo usred Oceanusa Procellarum — mi bismo rekli Ocean oluja — točno na Mjesečevu ekvatoru. Jedna od najvećih ravnih površina na ovoj bezračnoj stijeni. I tako, Sovjeti ustvrdiše, kako ovaj cijeli prokleti Oceanus pripada njima, jer su se prvi na njega spustili. Mi smo pak tvrdili da pitanje vlasništva nije pravno utvrđeno, jer prema Sporazumu UN i prema...

— Preskočite legalne zavrzlame! Što se, zaboga, dogodiloT

Patton nevoljko nastavi:

— Pa... eto, počeli smo pucati jedni na druge. Jasno, mi tvrdimo da su oni počeli, oni tvrde da smo mi počeli. No, nema veze. Važno je samo to da se razvila prava pravcata bitka, a fronta je bila točno između njihove i naše baze. — On mahne rukom prema prozoru.

— Zar se može pucati iz pušaka u bezračnom prostoru?

— Da, svakako, zašto ne? Nema problema. Ipak, iskrslo je nešto neočekivano.

— Oh?

— Aha. Bitka je završila samo s nekoliko ranjenih kod nas i kod njih, ništa ozbiljno. Kao što već biva u svim bitkama, velika većina svih hitaca bijahu promašaji.

— I?

Patton se kiselo nasmiješi. — I tako je jedan od naših civilnih matematičara počeo razmišljati. Bilo je ispaljeno nekoliko tisuća metaka vrlo velike brzine. U bezračnom prostoru. Nema trenja, ne? Mala gravitacija. Pa su ti meci otišli mimo svojih ciljeva, pa su...

Po Torgesonovu se licu vidjelo da je shvatio. — Joj!

— Ispravno. Joj! Meci su prozujali mimo ciljeva, projurili iznad planinskih vrhova — ovaj prokleti Mjesečev kratki horizont — i

ustalili se u vrlo ekscentričnoj putanji oko Mjeseca. Svaki sat ili tako nešto vrate se na svoj perigej... no, periluna, ne? A svakih dvadeset i sedam dana periluna je upravo ovdje, tu, odakle su meci i krenuli. Znate, Mjesec se okrene oko svoje osi svakih dvadeset i sedam dana. Bilo kako bilo, kadgod se ti meci vrate ovamo, prorešetaju nam bazu uzduž i poprijeko... i sovjetsku bazu, naravno.

— Ali... zar ne možete...

— A što? Premjestiti bazu? To mora odobriti Udruženi štab dolje, u Pentagonu, a oni se nikako ne uspijevaju dogovoriti kamo da je premjestimo. Ne možemo dopremiti oklopni materijal, i to se mora odobriti. Preostalo nam je samo da prikupimo sve kompjutore kojih smo se mogli dočepati, neka prate orbite. Orbite se mijenjaju, znate, kad god prođu kroz baze. Rikošeti, pa prolaze kroz zidove... sve im to mijenja orbite sasvim dovoljno, da nam zauzme sve kompjutorsko vrijeme.

— Zaboga!

— U međuvremenu, ne usuđujemo se više pucati. To bi nam preopteretilo kompjutore, pa bi ovi izgubili račun. A onda bismo morali provesti cijeli dvadeset i sedmi dan na trbusima. Torgeson je sjedio nijem.

— No, ne brinite — zaključio je Patton optimistički se profesionalno smijuljeći. — Imam ja jedan odred ljudi s druge strane baze, tamo, gdje ih Sovjeti ne vide. Grade kameni zid. To će zaustaviti metke. A onda, nek' se Sovjeti čuvaju!

Torgesonovo se lice izduži u nevjerici. Oglasi se zvono sata, prigušeno, iz ladice stola.

— Bit će bolje, da opet legnete. Stiže drugi plotun.

»Ljude dobre volje« napisao sam kao šalu; turobna, mračna šala, tehnički ispravna šala, ali ipak samo šala.

Eh, Ben, Ben, loša ti je to šala. Jezivo je to. Zar zbilja misliš, da će se blokovska prepucavanja nastaviti i u svemiru? A ipak, dobra ti je ova priča. Baš bi je valjalo dati političarima na čitanje, neka vide, kamo vodi hladnoratovska zadrtost.

No, nastavi, molim te.

U »Petnaest milja« je gruba Mjesečeva scena poslužila u dvije osnovne svrhe: (1) da pribavi izolirano, neprijateljsko mjesto odvijanja radnje, tj. protagonistovu kalvariju; i (2) da pribavi odgovarajuću simboličnu scenu koja će ocrtati protagonistovu unutarnju, psihičku borbu.

Zbog toga je Mjesec u »Petnaest milja« fizički bio sličan čistilištu u Danteovoj »Božanskoj komediji«. Kinsman, doduše, nije bio na pragu kaznenom ognju i davolima. Ali terasasti zidovi kratera Alphonsus čine prirodnu analogiju krugovima Danteova Čistilišta. Zapravo,

Dante je opisao krugove Pakla, pa je stoga bilo potrebno da svećenik kaže Kinsmanu, na kraju priče, kako se oni ne nalaze u paklu, nego u Čistilištu, iz kojega je moguće pobjeći nakon privremenih muka.

U ovoj priči, »Ljudi dobre volje«, Mjesečev bezračni pejzaž, niske gravitacije, pruža scenu na kojoj će se odigrati gorka neslana šala, crni vic. Ipak, pogledajte što je sve trebalo dodati, da bi šala postala razumljivom!

Valjalo je na Zemlji opisati neizbježnost trećeg svjetskog rata: Amerikanci i Sovjeti pucaju jedni na druge svuda po svijetu, pa čak i diplomati — normalno najuljudniji od svih ljudi — tuku jedni druge... nigdje drugdje, nego u palači UN.

Napetost je neizdrživa. A ipak, na Mjesecu, Amerikanci i Sovjeti žive u bliskom susjedstvu naoko u divnoj slozi.

Sada valja pokazati čitatelju kako Mjesečeva površina, premda potpuno neprijateljska prema skoro svim oblicima života, nije sama po sebi uzrokom mira između Amerikanaca i Sovjeta.

Jasno, čitatelju valja omogućiti da se uživi u scenu: zbog toga prvih nekoliko odlomaka sadrže nekoliko osjetnih detalja — tlak zraka u ustavi, aluminizirani skafandri, pješačenje kroz hodnik. Pripazite na nekoliko sitnih, ali bitnih detalja. Patton je krupan, da je samo malo teži, prekoračio bi gornju granicu težine dopuštene za let u svemir. Pa i samo njegovo prezime — Patton — podsjeća na rat i ratnu groznicu. Torgeson je, naprotiv, opisan kao nježan i neugledan.

Najvažniji podatak u ovom početnom opisivanju scene je činjenica, da je cijela jedna polovica baze ispunjena kompjutorima. Patton ističe da su vitalni za život baze, premda su neobično skupi.

Do ovoga časa se u priči ne zbiva ništa, osim što je opisana scena i što se može naslutiti, da će između uglađena predstavnika UN i ratoborna američkog pukovnika možda doći do nekakva sukoba.

Tu se počinju zbivati lude stvari. Kako je mnogo istraživanja i razmišljanja prethodilo ovom prvom dijelu priče!

Myron R. Lewis, koji je spomenut kao koautor priče kad se ona prvi put pojavila u štampi, radio je u laboratoriju za balistička testiranja američke vojske. On je izračunao bazu za znanstveni »štos« priče. Njemu, kao fizičaru, nije bilo teško izračunati koja će brzina metka biti dovoljna da ga uputi u putanju oko Mjeseca. Na Zemlji, gdje gusta atmosfera pruža frikcioni otpor i gdje je gravitacija šest puta snažnija, ovakva priča nikako nije moguća. Ali, na Mjesecu malo modificirana strojna puška može izbaciti cijelu rijeku metaka u putanju bez problema.

Dalje je priča tekla sama od sebe. Kad sam opisivao kako pukovnik posprema svoj pisaći stol, opisivao sam vlastiti stol. Uopće, kancelarija pukovnika Pattona razlikuje se od moje samo po tome, što u mojoj pod nije gumiran, i što moji zidovi nisu izrešetani mecima.

Kako se pisanje ove priče slaže s onih sedam savjeta koje sam naveo u prvom dijelu? Da vidimo.

Prvo. Scena je vitalni faktor priče. Politika, fizika, izgled baze na Mjesecu, pa čak i imena dvojice glavnih junaka, izabrani su vrlo pažljivo, kako bi priča bila što efektnija.

Drugo. Nisam tratio papir i vrijeme da objasnim kako funkcionira baza, tko živi u njoj, ili kako ljudi putuju do nj i natrag. Ne vjerujem, da vam je smetalo, što sve to nisam opisao. Potrošili smo nekoliko rečenica na opis orbitalne mehanike metaka, jer je bitno da glavni »štos« priče bude vjerojatan. Mislim, da o tome nismo previše naklapali, čak nije bilo ni matematike; ona nije bila potrebna, čak štaviše, išla bi na živce većini čitalaca. (Myron je, međutim, proučio taj matematički problem vrlo, vrlo pažljivo.)

Treće. Sve što smo »izmislili« bila je opća komična situacija. Sva je znanost u priči bila poznata već u Newtonovo vrijeme.

Četvrto. Detalje scene obojica smo savršeno dobro poznavali. Myron je balistički ekspert, obojica smo proučili sve što smo mogli o Mjesečevoj površini, a ja sam političku situaciju razvio što sam god bolje mogao.

Peto. Obojica volimo znanost. Myronu je ona profesija. Za mene, ona je čisto veselje, najljudskija od svih aktivnosti dostupnih čovjeku. Pokušati shvatiti svemir? Pa zar ima nešto uzbudljivije?!

Šesto. Imena smo izabrali vrlo pažljivo. Također smo vrlo pažljivo izabrali imena lokacija na Mjesecu. Potrebna nam je bila široka, ravna površina, preko koje prelazi Mjesečev ekvator. Ocean oluja zadovoljava oba zahtjeva. I konačno, baza se zove baza, jer to zvuči militaristički — a to smo i htjeli.

Sedmo. Mislim da je priča dosljedna. Naravno, čim je pročitate, pukne vam pred očima, da ste pročitali vic. Ali, vic ima svoju pouku: ljudi se suzdržavaju od ratovanja samo ako je to suzdržavanje od vitalne važnosti za njihove interese. Pa čak i kad se uspostavi kakav-takav mir, naći će se usijana glava koja će naći načina da nastavi ratovanje.

Konačno smo došli do najvažnijeg aspekta scene u SF-priči. Skoro svaka SF-priča ima neku filozofsku pouku. SF nazivaju »literaturom ideja«. Neke priče guraju svoju pouku čitatelju ravno pod nos. Mi smo pokušali da vas poškakljamo po vašem smislu za smiješno, i po vašoj savjesti.

Sve elemente scene u ovoj priči smo oblikovali u tome smislu, i ja ne vidim što bi se iz priče smjelo izostaviti, a da se ne naruši njen bitni smisao.

Mala vježba: pročitajte priču još jednom, i razmislite, što bi se smjelo izbaciti, a da priča ne izgubi ništa od svog smisla. Pokušajte to s nekom drugom pričom, a konačno i vlastitom. Iznenadit će vas,

koliko se može teksta izbaciti iz priče, a da je se uopće ne poremeti.

Sjetite se one novinarske: »Kad se ne možeš odlučiti, izbaci«. Svaki pojedini dio scene mora poslužiti boljem razumijevanju priče. Ako neki dio to ne čini, van s njime! Naučite da budete nemilosrdni sa svojim tekstovima. Dogodit će vam se da morate izbaciti najdražu scenu. Ne brinite: scena je možda izvanredna, ali je priča preduga. Izbacili ste scenu, dobili ste kompaktniju, čitljiviju, razumljiviju priču.

A ako je ona scena zaista tako uspjela, prije ili kasnije će vas izazvati da oko nje napišete još jednu priču.

DODATAK

ANKETA
Kako da SIRIUS bude još bolji?

Dragi naši čitatelji,

evo, iza nas je cijela jedna godina otkako izlazi SIRIUS — i još malo povrh toga. (Zar već?) — Kucnuo je čas da porazgovaramo o njemu!

Pomozite nam! Pročačkajte malo po starim brojevima. Podsjetite se na priče koje su vam se svidjele, i na one koje nisu, pa nam odgovoriite na ovih nekoliko pitanja:

1. Molimo vas da označite dvije priče koje su vam se svidjele više od ostalih:

— Zvonimir Furtinger; Ukradeni satelit (broj 2)
— Zvonimir Furtinger: Jednostavni lijek (3)
— Nedjeljko Fabrio: Prilaz izazovu (6)
— Damir Mikuličić: Poruka (7)
— Stjepan Malović: Razvratni podstanar (8)
— Nenad Rijavec: Izreka (11)
— Branko Belan: Tyrannosaurus (10)
— Slobodati Šnajder: Mrtva straža (12)
— Mirosiav Trbović: Čovjek koji nije postojao (13)
— Branko Belan: Učenik u predsoblju (15)
— nisam pročitao nijednu

2. Zamislite, da morate ba¬citi sve brojeve SIRIUSA — osim dva. Koja dva biste sačuvali?

3. Sad vas molnno, da ispišete dva broja SIRIUSA čije su vam se naslovne strane (korice) svidjele više od ostalih :

— nije mi se svidjela nijedna

4. Kakve priče najradije čitate? (Ovdje možete izabrati više odgovora):

— minijature (1—3 stranice)
— kratke (do 10 stranica)
— srednje
— dugačke (više od 30 stranica)
— svejedeno mi je
— želio bih roman u nastavcima

5. Na kraju svakog SIRIUSA objavljujemo kratke tekstove o znanstvenoj fantastioi — eseje, recenzije, kritike, vijesti, povijest sf-a. Što mislite o tim tekstovima? Molimo vas, da izaberete jedan od

odgovora:

— sviđa mi se, htio bih više
— dovoljno je onoliko kao do sada
— ne čitam to
— čitam, ali mi se ne sviđa

6. Sad vas molimo da pogledate popis priča. Uradite ovako: one priče, koje su vam se jako svidjele, označite znakom plus (križićem); one koje vam se uopće nisu svidjele, označite znakom minus (crticom);

One koje niste pročitali, precrtajte sve ostale ne označite nikako:

— H. Eeam Piper: Univerzalni jezik (broj 7)
— Roger Zelazny: Vrijeme oluje (8)
— Philip K. Dick: Ah, ta dosadna Zemlja (9)
— Fredric Brown: Ludi planet (9)
— Stanislaw Lem: Test (10)
— Katherine McLean: Baš ste komplicirani vi Zemljani (10)
— Joanna Russ: Staromodna djevojka (10)
— Murray Leinster: Etička ravnoteža (10)
— A. E. Van Vogt: Proces rasta (12)
— C. M. Kornbluth: Crna torbica (12)
— Frank Herbert: Sjeme (13)
— Yves Dermez: A onda je stigla mačka (14)
— Briom W. Aldiss: Nemoćni mali ratnik (15)
— Dmitari Bijenkin: Demonska noć (15)
— R. F. Jones: Razina buke (16)
— Robert Scheckley: Knjigovođa (16)
— Robert A. Heinlein: Napast sa Zemlje (16)

Posebno vas molimo ovo; ako su vam se neke priče naročito svidjele, a nema ih u ovom popisu, napišite njihove naslove na poseban papir.

7. Na kraju, molimo vas za par podataka o vama:

godina rođenja: spol;
zanimanje:
mjesto stanovanja:
koliko osoba pročita vaš primjerak SIRIUSA:
Čuvate li sve brojeve SIRIUSA:

Hvala vam za trud. Sad izrežite ovaj list, stavite ga u kuvertu i pošaljite nam ga. Pomoći ćete nam, da SIRIUS učinimo još boljim.

Primite srdačne pozdrave,
Redakcija

VIJESTI

Sve znan-fanovce obradovat će vijest da će uskoro biti objavljen prijevod romana »Lijeva strana tmine« Ursule Le Guin. Roman je jedno od kapitalnih djela suvremene znanstvene fantastike. Ovo djelo će izići u novom kolu biblioteke »Kentaur«, a u prijevodu Zorana Živkovića. (k)

Nedavno smo na televiziji imali priliku pratiti ciklus znan-fan filmova, nešto kao izbor s festivala znan-fan filma u Trstu. Izbor je, međutim, bio vrlo slab, tako da je čitav ciklus medvjeđa usluga širenju znan-fana u Jugoslaviji, (k)

Status SFERE je pri kraju.

Kada bude i službeno verificiran, očekujemo još snažniju aktivnost kluba, posebno što se tiče porasta broja članova. (k)

Načuli smo da »Mladost« sprema antologiju znan-fan priča. Hoće li »Mladost« dokazati svoju mladost? Tisuće ljubitelja znan-fana s radošću bi dočekali takvu knjigu. Nadamo se da neće biti skupa! (k)

S obzirom na ostvarene zarade, film Georga Lucasa »Zvjezdani ratovi« već tuče sve rekorde. Što je toliko zanimljivo u tom filmu? Oni koji su ga vidjeli kažu da je to kombinacija »Flash Gordona«, »Buck Rogersa«, »Čarobnjaka iz Oza«, »Princa Valijanta« i klasičnoga vesterna. A što se tiče tehničkih efekata kažu da je bolji od Kubrickove »Odiseje«. Hoćemo li i mi vidjeti taj film? (k)

U broju 225 časopisa »Galassia« u kolovozu ove godine objavljena je znan-fan priča Damira Mikuličića »Novo sjeme«. »Galassia« je vrlo cijenjeni znan-fan časopis u Italiji. U uvodnom tekstu za ovaj broj Gianni Montanari urednik »Galassie« posvećuje znatnu pažnju Mikuličićevom prilogu, obzirom da je »Novo sjeme« prva jugoslavenska znan-fan priča prevedena u Italiii. Montanari spominje da je Mikuličić ovom pričom osvojio prvu nagradu na »Andromedinom« konkursu, te da je ona sjajan primjer jugoslavenskog znan-fana. Istovremeno, svojim čitaocima pruža u izvjesnom smislu obećanja da će takvih prijevoda biti još više. (k)